

ЛЕЗГИ Газет

Жуван Ватан,
ватанэгълияр хуьх!

▶ 9

1920 – йисалай акъатзава

N 28 (10673) хемис 9 – июль, 2015 – йис WWW.LEZGIGAZET.RU

Рамазан Абдулатипов Подольскдин электромеханический заводдиз (“ПЭМЗ” ОАО) фена

Филиалар ачухда

РД-дин Къилин ва Гьукматдин Администрациядин пресс-къуллугъдин ва информациядин управлениди хабар гузайвал, Рамазан Абдулатипов Подольскдин электромеханический заводдиз фена. Ина ам цехриз ва карханада акъудзавай продукциядиз килигна. Дагъустандин Къили республикади вилик финин рекъе камар къачузвайди къейдна.

“Чи экономикада ва промышленностда гьалар хъсан патахъ дегиш жезва, амма, гъайиф хьи, акъудзавай продукциядин къадардал гьалтайла, чун къулхъ галамукъзава. Завай разивилелди лугъуз жеда хьи, алаатай йисуз Дагъустанда террориствилдин гьич са гьерекатни къиле тухванач. Тахсиркарвилерин дережа, Россиядин Федерациядин юкван делилрив гекъигайла, 3,2 сеферда агъуз я. Гьакъ хъайила, идани чина вилик фин патал шартлар яратмишдай мумкинвал гузва”, - малумарна Р.Абдулатипова ва куьмек гунаи уьлкведин Президент Владимир Путин, Премьер-министр Д.Медведеваз сагърай лагъана.

Республикадин Къили Дмитрий Медведева “Дагъустан Республика йигин еришралди вилик тухунин рекъяй эвелимжи нубатдин серенжемрин гьакъиндай” РФ-дин Гьукматдин къарардал къулар члугунвайди, гьакъни 2025-йисалди Дагъустан Республика яшайишдинни экономикадин жигъетдай вилик тухунин стратегия туькьурнавайди рикел хкана. “И стратегия къабулунин ва къилиз акъудунин карда чаз РФ-дин Гьукматдин

Председатель Дмитрий Медведева, адан заместитель Александр Хлопонина ва РФ-дин Президентдин Администрациядин руководитель Сергей Иванова куьмек гузва. Абуру Стратегия чарасуз тирди, ада чи республикадин гьундурвал хъажунин, лазим тир инвестицияр желб авунин карда куьмек гудайди аннамишзава”, - лагъана Рамазан Абдулатипова.

РФ-дин Госдумадин депутат Умахан Умахановахъ галаз санал Подольскдин электромеханический заводдин кваллахдихъ галаз таниш хъайидалай гуьгуьниз республикадин Къили и карханадихъ галаз сихдаказ санал кваллахун фикирдиз къачуна. Р.Абдулатипова заводди ара атлунар авачиз, пайгардаказ кваллахун патал вири жуьрейрин куьмекар гун хиве къуна. Ина лап алай аямдин яракъар акъудзава. “Чаз Дагъустанда и заводдин филиал ачухунин гьакъиндай Икьрардал къулар члугъуз кланзава. Чна адан къве филиал ачухунни мумкин я: сад - Каспийскда, муькуьдини - Буйнаксда. Гьа ик, Дагъустанда промышленный производство кардик акатда, кваллахдин цийи чкъар арадал къведа”, - малумарна республикадин Къили.

Ада журналистрихъ галаз гуьруьшмиш хъайила, Дагъустанда дизельный агрегатар, гимияр патал арматура, эцигунрал ва хуьруьн майишатда герек техника, насосар ва гидрораспределителар акъуддай “Дагдизель” завод гьеле кардик квайдакай хабар гана. “Гъиле авай йисан февралдиз Дагъустанда мугъманвиле авай члугъуз Россиядин Федерациядин Гьукматдин

Председателдин заместитель Дмитрий Рогозина военный промышленностдин барадай республикадихъ авай мумкинвилериз къимет гана, ам гьа са вахтунда “Дагдизель” заводдин производстводин къуватризни килигна. А члугъуз Дмитрий Олеговича чна и кархана саналди гуьнгьуна хтун чарасуз тирди къейдна. Гьакъ лагъайтла и карханадихъ лап еке мумкинвилер авай”, - лагъана Рамазан Абдулатипова ва Подольскдин электромеханический заводдин филиал чи республикада ачухун Дагъустанда яшайишдинни экономикадин жигъетдай гьалар хъсанарунин рекъяй мад са кам къачун жедайди алава хъувуна.

Къейд ийин, Подольскдин электромеханический завод 1918-йисуз тешкилайди я. Алай вахтунда ина промышленностдин лап жуьреба-жуьре продукция акъудзава. ПЭМЗ-ди гьазурзавай алай аямдин деталар Россиядин военный асул къуват тир хейлин жуьрейрин яракърал эцигнава.

Кархана идара авунин электрогидравлический ва гидравлический системайрин рекъяй квенкве жергейра авайбурукай сад я. ПЭМЗ-да гьазурнавай приводар целай ва цин кланикай фидай гимийрал ала, абур космосдани ишлемишзава. Заводди гражданивилдин жуьреба-жуьре продукция: хуьруьн майишатдин тадаракар, медицинадин техника, эцигунардай ва рекъер туькьурдай машинрал эцигдай гидроавтоматикадин тадаракар, гидравлический машинар, гьакъни халкъди ишлемишдай товарар акъудзава.

Тебрик

Гьуьрметлу
дагъустанвийри!

За къез Вирироссиядин хизандин, кланивилин ва вафалувилин югъ - адетдин, амма инсанят патал эбедибур тир ивирар: кланивал, вафалувал, гьуьрмет ва сад-садан гъавурда гъатун хътин ерияр виниз акъудзавай сувар мубаракзава. Хизанди, багърийри, мукъва ксари чаз секинвал багъишзава, къуватар ва инанмишвал гузва, кланивилин лагъайтла, чакай гьар сад руьгъламишзава ва чи инсанвилдин лап хъсан ерияр ачухзава.

Дагъустанвийрин хизандин адетар гъамиша мягъкембур хъайиди я, абур алаатай несилри саламатдиз хвена ва, асиррилай асиррал тухвана, чав агакъарна. Гьа и адетри халкъдин руьгъ, адан къуват, адан къастунал клевиал, жуван Ватандин гележегдихъ инанмишвал мягъкемарзавайди я. Бахтлу, мягъкем, дуствилдин хизан - им обществодин ва государстводин хушбахтвилдин заминвал, руьгъдинни ахлакъдин дибар, медениятдин ва милли адетар хуьнин бине я.

Хизандин ивирар, марифатлувал, руьгъдин гьундурвал мягъкемарун, хизанда гьуьлуьни папа чпин хиве авай жавабдарвал аннамишун хизандиз талукуь яз государстводин политикадин асул терефрикай сад, гьа са вахтунда чи уьлкведа адет хъанвай динри чпин табигъат тухунин кваллахдин лап важиблу терефрикай сад я.

Заз дагъустанвийрин хизанрихъ мягъкем сагъламвал, ислягъвал ва хушбахтвал хъана кланзава!

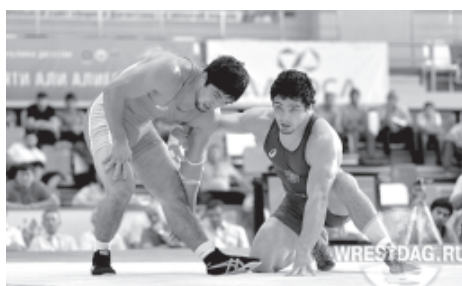
Дагъустан
Республикадин
Къил Р.АБДУЛАТИПОВ

МЕДЕНИЯТ

Сакината Дагъустандин халкъарин милли парталар алай нинияр туькьурзава. Абуру Россиядин гьар жуьре шегъеррани районра машгур хъанва. Ада къватл хъанвайбуруз вичин проектдилай, Дагъларин уьлкведин гьар са халкъдилай, парталрилай суьгъбетни авуна.

▶ 19

СПОРТ

Алаатай гьафтада Каспийскда азаддаказ къуршахар къунай Али Алиеван экуь къаматдиз бахшнавай 46-международный турнир къиле тухвана. Ана дуьньядин 14 уьлкведи 170-далай виниз спортсменри гьасиррал чпин усадвал къалурна.

▶ 22

Рамазан Абдулатипов Александр Хлопониныхъ галаз гуьруьшмиш хъана Дагъустандин цIийи девир

РД-дин Къилин ва Гьукуматдин Администрациядин пресс-къуллугъдин ва информациядин управлениди хабар гузвайвал, 2-июлдиз, Москвада мугьманвиле авай чIавуз, Дагъустандин Къил Рамазан Абдулатипов Россиядин Гьукуматдин Председателдин заместитель Александр Хлопониныхъ галаз гуьруьшмиш хъана. Гуьруьш кьиле фидайла, регион патал лап важиблу са жерге месэляяр веревирдна. Гьа и чIавуз "2015-2025-йисара Дагъустан Республика яшайишдин экономикадин жигъетдай вилик тухун" тIвар ганвай подпрограмма къабулунин мумкинвилериз талукъ темадиз къетIен фикир гана.

Гуьруьшдин нетижайриз баянар гайи Рамазан Абдулатипова рикел хкайвал, Кеферпатан Кавказдин крарай РФ-дин министр Лев Кузнецовахъ галаз санал Александр Хлопонинани винидихъ тIвар кунвай подпрограмма тукьлуьрунин карда активдаказ иштиракзава (ам 2025-йисан девирдалди Кеферпатан Кавказдин федеральный округ вилик тухунин государстводин программадин сергъятра аваз къабулдайвал я). "За гьисабзавайвал, чна подпрограмма къабулда. Идалайни башкъа, и теклифдиз Россиядин Гьукуматдин Председатель Дмитрий Медведева къуват гана. Им чи умуми кIвалах я. Къвед лагъайди: месэляяр веревирддай чIавуз Александр Геннадиевичихъ галаз санал чун Дагъустандин къамат, республикада культура патал шартIар хъсан патахъ дегишариз алакьдай проект герек я лагъай фикирдал атана. Дагъустанди масакIа яшамиз жез, вилик физ жедайди къалурун лазим я", - инанмишвална республикадин руководителди. Адан гафаралди, гьа и месэла гьалун патал республикада культурадун са жерге идараяр - Дуствилин кIвал, Поззиядин театр - тешкилнава.

Рамазан Абдулатипова Дагъустандин территорияда экономикадихъ галаз алакьалу проектлар кьилиз акъудунин важиблувални кьейдна.

"Чахъ Каспий гуьлуьн кьерехдиз талукъ кластер вилик тухун патал лап хъсан мумкинвилер ава. Каспийдин девлетар ишлемишуник кутунин месэляярни важиблур я. Дагълух чкайрикай, гьа гьисабдай Матласдикай, Ахцегь, Тлярата ва маса хуьрерикайни гьа икI лугъуз жедда. Мумкинвилер лап гзаф ава, гьавилай чаз Кавказда, Дагъустанда чпихъ галаз маса хилерни ялна тухудай "локомотивар" герек я", - лагъана РД-дин Къили. Ада республикада "Порт-Петровск" ("Каспий - Сити") тIвар ганвай чехи проект кардик кутунин эгечIнавайди кьейдна. А проектдал асаслу гзаф везифаяр кьилиз акъуддай комплекс эцигда; августдин эхирралди проект инвесториз раижда.

Россиядин виридалайни къадим шегьердин 2000 йисан юбилей сувар хъиз кьейд авунин темадал акъазуналди, Дагъустандин Къили хабар гайивал, и лап зурба вакъиадиз талукъ яз республикадин руководствони Александр Хлопонин сад хътин фикирдал ала: "Чаз юбилей гьакI кьейд ийиз ваъ, Дербент вилик финин цIийи девир, Дагъустан вилик финин цIийи девир лишанламишиз кланзава. Гьа чIавуз чун лув гуз гьазур хъанвай къуш хъиз хкаж жедда, такабурлур, уьмуьрдиз къабилбур жедда. Зун инанмиш тирвал, дагъустанвиар уьмуьрдиз виридалайни гзаф бажарагъ авай, медени халкъарикай сад я. Зи вири кIвалах чи инсанриз хас тир и ерияр къалуруникай ибарат я. Бязибур халкъ чIур хъанва лугъуза, зи фикирдалди чIур хъанвайди тайин тир ксар я, халкъ гьихътинди тиртIа, гьахътинди яз ама".

Эхирдай Рамазан Абдулатипова кьейд авурвал, властдин федеральный органрин векилри - РФ-дин Гьукуматдин кьил Дмитрий Медведева, вице-премьер Александр Хлопониныхъ, Кеферпатан Кавказдин крарай министр Лев Кузнецова, СКФО-да уьлкведин Президентдин патай тамам ихтиярар ганвай Векил Сергей Меликова Дагъустан вилик тухунин интерес ийизва ва ада республикадин агъалийриз регионда кьиле физвай хъсан вири крарин тереф хуьниз эвер гана.

Дербентдин 2000 йис

Мугьманар рази яз амуькъда

7-июлдиз Дагъустан Республикадин Гьукуматдин Председателдин Сад лагъай заместитель Анатолий Къарибован регьбервилек кваз Дербентда и шегьердин 2000 йисан юбилей сувар хъиз кьейд авуниз гьазурвал акунин серенжемар вахтунда кьилиз акъудунин кIвалах алакьалу авун ва адал гуьзчивал тухун патал тешкилнавай махсус штабдин заседание кьиле фена.

РД-дин Къилин ва Гьукуматдин Администрациядин пресс-къуллугъдин ва информациядин управлениди хабар гузвайвал, заседанида иштиракун патал мугьманханайрин ва ресторанин иесийриз, руководителриз теклифнавай.

Анатолий Къарибован гафаралди, юбилейдиз гьазурвал акунин важиблу терефрикай сад гьам Россиядин вири пилерай, гьамни къецепатан уьлквейрай Дербентдиз къведай мугьманриз чка гуникай ва абур тIуьнралди таъминаруникай ибарат я. Идахъ галаз алакьалу яз ада мугьманханаярни ресторана делегацияр къабулун патал гьазур хъанвай гьал ахтармишун лазим тирдал фикир желбна.

"Россиядин виридалайни къадим шегьер тир Дербентдиз къез кIвачин жезвайбур патал "Дербент-2000" сайтда лазим тир вири делилар раижда. Санлай къачурла чна Россиядин регионрай ва къецепатан уьлквейрай 40-дав агакъна официальный делегацияр атун гуьзлемишзава. Мугьманрин гьар са дестедихъ республикадин министерствойринни ведомствойни, Дербентдин администрацийрин векилар, гьакIни волонтерар галкIурда", - малумарна Сад лагъай вице-премьерди. Ада мугьманханайрин ие-

сийрин фикир анра авай нумраяр гьазур яз хьунал, гьакIни анра яшамиз хьунай къачузвай гьакIдин къадар гьа авай дережада хуьнал къетIендаказ желбна.

Вичин нубатдай яз РД-дин туризмдин рекъай Комитетдин председатель Виталий Демченкоди малумаривал, Изербашдилай кьилбедихъ галай мугьманханаяр ва ресторана авай гьал ахтармишунин нетижайрал асаслу яз ведомстводин къуллугъчийри реестр гьазурнава. Ана мугьманханайриз къведай рекьер, автомобилар акъваздай чкаяр, пляжар, нумрайра лазим тир шартIар аваз хьун фикирда кунва.

Совещание кьиле тухудай чIавуз мугьманханайрин комплексрихъ тухузвай рекьер пайгар гьалдиз гьунин, пляжрин зонаяр михъидаказ хуьнин месэляри веревирдна.

"Дербент шегьер" МО-дин администрациядин кьил Азиди Рагьимова шегьер-

дин къурулушри и месэляяр гьалун чпин хивез къачузвайдахъ инанмишарна.

Гуьруьшдин нетижаяр кьур Анатолий Къарибова кIватI хъанвайбуруз заседанидал веревирд авур месэляяр куьруь вахтара гьалун патал вири къуватар эцигуниз эвер гана.

"Шадвилин мярекатрик иштиракдай мугьманар Дербентдиз атунал рази яз амуькун лазим я", - лагъана эхирдай Дагъустандин Гьукуматдин Председателдин Сад лагъай заместителди.

Рикел хкин, месэляяр веревирд авунин карда РД-дин туризмдин рекъай комитетдин председатель Виталий Демченкоди, Кьилбепатан территориальный округда РД-дин Къилин патай тамам ихтиярар ганвай векил Мусафенди Велимурадова, "Дербент шегьер" МО-дин администрациядин кьил Азиди Рагьимова, Россиядин МЧС-дин, Роспотребнадзордин векилри иштиракна.

Чкадал веревирдна

Къагьриман ИБРАГЬИМОВ

Дагъустан Республикадин Халкъдин Собранидин образованидин, илимдин ва культурадун комитетди вичин нубатдин заседание Дербент шегьердин администрацияда кьиле тухвана, хабар гузвай шегьердин администрациядин пресс-къуллугъди.

Адан кIвалахда РД-дин Халкъдин Собранидин депутаттар тир Эдуард Хидирова, Николай Алчиева, Людмила Авшалумовади, РД-дин экономикадин ва территорияр вилик тухунин министрдин заместитель Абдурагьман Абдурагьманова, РД-дин культурадун министрдин заместитель Мурад Гъажиева, РД-дин "Дербент - 2000" ГКУ-дин регьбер Али Нурмегьамедова, шегьердин администрациядин кьил Азиди Рагьимова, шегьердин администрациядин, общественный тешкилатрин, вузрин векилри иштиракна.

Заседанидал са месэла гьанвай: 2015-йисуз Дербент шегьер арадал атана 2000 йис тамам хьунин сувар кьиле тухуниз гьазурвал акъазвай тегьердиз талукъ РД-дин Халкъдин Собранидин кьарар тамамарзавай гьал.

Заседание ачухай А.Рагьимова Халкъдин Собранидин депутатриз юбилейдин вилик шегьердиз гузвай фикирдай ва куьмекдай сагърай лагъана.

Шегьер юбилейдиз гьазур хьун яз куьчяр ва паркар цIийи кьилелай тукьлуьр хьувунин кIвалахрикай, гьар са объект авай гьалдикай, сад лагъай дережадин кIвалахар акъалтIарнавай куьчейрикайни паркаррикай, гила кьайдадиз гьиз эгечIнавай объектрикай А.Нурмегьамедова хабар гана. Адан гафарай малум хъайивал, кIвалахар графикда къалуруна-

вайдалай къулухъ галамуькънава. Амма икI хуьнихъ себебар ава. ЯтIани, вири объекттар 30-августдиз ишлемишиз вахкуда. Алай вахтунда шегьерда "Нарт" ва "Энергопрогресс" карханайри кIвалахзава. Вири бригадаяр тамамбур я. Гьелбетда, четивилерни авачиз туш, абур шегьердин къетIенвилерихъ галаз алакьалу я. Муькуь патахъай, къе шегьерда физвай кIвалахрин гьавурда акъаз клан тийизвай агъалийрин месэлани ава.

Заседанидал Дагъустан Республикадин Гьукуматдин къурулушри шегьердин юбилейдиз гьазурвал акуниз талукъ гьихътин кIвалахар тухузватIа гьадакай А.Абдурагьманова ва М.Гъажиева суьгьбетна.

Ахпа рахай А.Рагьимова юбилейдиз гьазурвал акунин мярекатрин кьилин пландик кутун тавунвай са жерге куьчяр, гьаятар ва маса объекттар неинки са республикадин, гьакIни кьунши регионрини муниципалитетри чпелди къачунвайди лагъана. Адан гафарай малум хъайивал, шегьерда хейлин кIвалахар бюджетдинбур тушир чешмейрин такъатралди кьиле тухузва.

Анал рахай Э.Хидирова, Н.Алчиева, Л.Авшалумовади, "Къадим Дербент" музей-заповеднидин директор А.Ибрагьимова, шегьердин кьилин архитектор М.Алиханова чпин фикирар лагъана, теклифар гана. Махачкъаладай атанвай мугьманрин фикир сад тир: эхиримжи са шумуд вацран кьене шегьер эсер ийидай кьайдада хъсан патахъди дегиш хъанва. Амай куьруь вахтунда къадим тарихдин ва культурадун ирсинин надир шегьер гьакьикъатдани туристар патал къулайди, хъсандиз дуьзмишнавайди ва вич рики чIугвадайди хьун патал вири къуватар эцигун герек тирди чкадал кьиле тухвай заседанидин иштиракчийри аннамишна.

Заседанидин нетижаяр кьур Дагъустан Республикадин Халкъдин Собранидин образованидин, илимдин ва культурадун комитетдин председатель Абдулгалим Мачаева мярекатдин иштиракчийриз сагърай лагъана ва зурба вакъиа - Дербент шегьердин 2000 йисан юбилей - лап вини дережада аваз кьиле тухун патал гьар сада вири къуватар эцигуниз эвер гана.

Къилин редактордин гаф Тираж агъуз аватнатлани...

Ватандин Чехи дяведа къазанмишай Чехи Гъалиб-виллин 70 йисан юбилей зурба сувариз элкьуни вилерал шадвиллин накъвар гъанай. Ислягъ зегъметдив эхгечлай халкъдин вилерал дяве куътягъ хъайи члавуз гъайи хътин накъвар. "Цийи дунья" газет тергай 13 йисалай, инсафсуз дяве кыле физвай 1943-йисуз, "Социализмдин пайдах" тIвар алаз арадал хкай гилан "Лезги газетдин" республикадин халкъдин майишат гуьнгьуна хтунал а члавуз зегъметчийрин гегенш къатар руьгъламышнай. Ингъе чун чи газетдин 95 йисан юбилейдивни атана агакънава. Гъайиф хьи, суварин шадвилер къурмишуникай и сеферда магърум жедай хъиз акъваза аз. Гъелбетда, уьлкведа арадал атанвай кризисдин гъаларихъ галаз алакьалу яз.

Юбилейдин йисан сад лагъай пай чна са ахътин аквадай хътин манил-вилер авачиз кучьурмишнатлани, йисан къвед лагъай паюна арадал атун мумкин тир четинвилери чак гъалаба гъевчиди кутунач. Йисан эхирдалди амай варцара а гъалаба хкатайтIа, чна Сад Аллагъиз виш агъур сеферда шукур гъидай. Инанмиш жезвач и кардихъ. Вучиз лагъайтIа уьлкведин регионрин газетар хуьн патал чара авур 36 миллиард манатдикай чи республикадин газетриз гьикъван чара авунватIа, ийизватIа, гъелелиг садани лугъувач, республикадин печатдин ва информациядин Министерствони кисна ацукънава.

Гъелбетда, чун "Лезги газет" жезмай къван лайихлудаказ акъуддай рекъерихъ къекъезва. 4-июндиз акъатай нумрада жуван къейдера за, авай четин гъалар дегеш тахъайтIа, алай йисан 2-паюна, гъа Министерстводи истемеш-завайвал, 5 нумра тIимил акъудуниз мажбур жеда лагъанай. Гъатта 9-июлдиз, 20-августдиз, 17-сентябрдиз, 15-октябрдиз, 12-ноябрдиз графикда къалурнавай нумраяр акъуд тийидайдини къейднай.

Алай йисан сад лагъай пай акуна-такуна акъатна. 2-июлдиз чна нубатдин 27-нумрани, гъамиша хъиз, 24 чин аваз акъудна. Гъа и тегъерда чна 37-нумрадал къведалди амайбури акъудун фикирдиз къачунва. Эгер акъван члавалди финансин жигъетдай авай четин гъалар дегеш тахъайтIа, анжах ахпа амай вири нумраяр чна 16 чин аваз, телепрограммаяр галачиз чап ийида.

Хиве къан, и мумкинвални чаз куьне, газет келзавайбуру гана, гуьрметлу ватангълияр! Еке кичI акатнавай чак йисан къвед лагъай паюна "Лезги газет" кхъидайбурун къадар лап тIимил хъунин. Сагърай куьн, газет кхъинивай къерех тахъайбур вири. Къез акъазвайвал, йисан 2-паюна "Лезги газет" 7639 экзemplардин тираж аваз акъатзава. Йисан сад лагъай паюнив гекъигайла, адан къадарни анжах 640 экзemplардин тIимил хъанва.

Инал аз газетдин тираж икI тIимил хъунин себебрални акъавиз кланзава. Йисан 1-паюна чи редакциядиз "Лезги газет" кхъинин карда Алимов Максима вичелай алакьдай куьмекар ганай. Ада Ахцегъ райондай -200, Докъузпара райондай - 230 ва Мегъарамдхуьруьн райондай - 61 касдиз "Лезги газет" кхъенай ва абур вичи типографиядай хутахиз келдайбурувни ахгакъар хъувунай. Сагърай ам, гзаф четин и месъладик къил кутур. Вучда къван, алай йисан 2-паюна касди мад и кар вичелай алакьзамач, маса дерди-яр гзаф хъанва лагъана. Гъайиф чIугъазва за, вучиз лагъайтIа, ада газет кхъей ксар йисан 2-паюна кланзни-дакланз чпи келзавай "Лезги газетдикай" магърум жеда. Ингъе, гъа им хъана къилин себебрикай сад чи газетдин тираж агъуз аватуни. Дербент районда, шегъердани тираж агъуз аватуниз гзаф рехъ гана. Анра гила ам 409 экзemplардин тIимил къачузва. Дербент шегъердин кыле авай чи баркаллу хва Имам Музамудинович Яралиева йисан 2-паюна пенсионерриз вичин хуси такъатрихъ 110 экзemplар "Лезги газет" кхъенатлани, ам къачузвайбурун къадар шегъерда, йисан 1-паюнив гекъигайла, артух хъанча. Сулейман-Стальский районда - 106 экзemplар, Къурагъ районда - 95, Ахцегъ районда - 63, Докъузпара районда - 61 экзemplар "Лезги газет" тIимил къачузва.

Гъа са вахтунда Мегъарамдхуьруьн районда йисан 2-паюна "Лезги газет" кхъейбурун къадар 145 касдин, Хив районда - 36 касдин артух хъанва. Шадарзавай кар ам я хьи, Мегъарамдхуьруьн райцентралди йисан сад лагъай паюна анжах 43 экзemplар "Лезги газет" къачузвайтIа, гила ам къачузвайбурун къадар 117-дав агакънава. Докъузпара райондин райцентралди йисан сад лагъай паюна къачузвай 30 экзemplар гила 95-дав агакънава. И райондин саки вири хуьрера йисан 2-паюна "Лезги газет" къачузвайбурун къадар артух хъанва.

Йисан сад лагъай паюнив гекъигайла, 2-паюна "Лезги газет" гзаф къачузвай хуьрер чи амай районрани хейлин хъанва. Ахцегъ районда Цийи Усур, Чепер, Къурагъ районда - Къепир, Аладаш, Маллакент, Мегъарамдхуьруьн районда - Гиляяр, Чепелар, Муьгъверган, Кркар, Къепир-Къазмаяр, Кучун-Къазмаяр, ГазардIаам, Тагъирхуьруьн -Къазмаяр, Чахчар, Хтунар, Билбилхуьр, Приморск, Оружба, Ярукъвалар, Самур, Целегуьн, Ярагъ-Къазмаяр, Цийихуьр, Къиличхан, Рутул районда - Хъуьлуьд, Сулейман-Стальский районда - Цийи Макъар, Алкъвадар, Сардарахуьр, КIварчагъ, ДаркIуш-Къазмаяр, Къулан СтIал, Вино СтIал, Эминхуьр, Хив районда - Вино АрхитI, Цийи Фригъ, ЗахитI, Кашанхуьр, Чилихъар

Заз лугъуз кланзавайди ам я хьи, йисан 1-паюнив гекъигайла, 2-паюна "Лезги газетдин" тираж винидихъ къейд авур себебралди агъуз аватнатлани, четин вяеда чи куьмекдиз баркаллу халкъ, иллаки чи хуьрерин агъалияр атайди за риклин сидкъидай аннамешна. Им абуруз зи эвер гуьнин ван атана лагъай чIал я. Сагърай вири, хайи халкъдин тIвар алай газет хуьн патал чна иллай къулхъдини чи къуватар сад ийидайдал клусни шак алач. Къуй гъамиша гъакI хуьрай.

Заз инал мад са къейд ийиз кланзава. Алай йисан 2-паюна анжах са "Лезги газетдин" тираж туш агъуз аватайди. Месела, "Дагъустандин правда" газет 5435 экзemplардин чкадал 4911 экзemplар, даргийрин "Замана" газет 4025 экзemplардин чкадал 3554 экзemplар, къумукърин "Елдаш" газет 3756 экзemplардин чкадал 3334 экзemplар тираж аваз акъатзава.

Р.Ж.Алиев

2015-йисан 3-июлдиз Алиев Рамазан Жамалудинович рагъметдиз фена.

Р.Ж.Алиев 1953-йисан 22-октябрдиз ДАССРдин Леваша райондин Кутиша хуьре дидедиз хъана. 1976-йисуз Дагъустандин политехнический институт куътягъайдалай гуьгъуьниз ам комсомолдин Дагъустандин обкомдин студентрин эцигунардай отряддин штабдин комиссарвиле тайинарна. 1981-йисуз Рамазан Жамалудинович комсомолдин Махачкъала шегъердин комитетдин сад лагъай секретарвиле хъана. Комсомолдин органра кIвалахзавай члавуз Р.Ж.Алиеван тешкилатчиллин бажарагъ ва пешекарвал, инсанвиллин ерияр ачух жез башламышна. Кардин гъавурда аваз хъун, гафунин кIевивал авун хътин ерияр авайвилей Р.Ж.Алиев республикадин властдин органра жуьреба-жуьре кIвалахар теклифна. ИкI, 1988-йисуз адакай КПСС-дин Махачкъала шегъердин комитетдин административный ва алишверидинни финансин органрин отделдин заведующий, гуьгъуьнлай яшайишдинни экономикадин отделдин заведующий хъана.

1992-йисалай Р.Ж.Алиева Дагъустан Республикадин Государстводин Советдин ва Гъукуматдин Администрацияда кIвалахна, 1996-йисуз ам Дагъустан Республикадин Государстводин Советдин ва Гъукуматдин Администрациядин Руководителдин заместителвиле, 2002-йисуз Дагъустан Республикадин Государстводин Советдин крарин управляющийвиле, 2008-йисуз лагъайтIа, Дагъустан Республикадин Президентдин ва Гъукуматдин Администрациядин руководителвиле тайинарна.

Гражданвиллин активный рехъ къунвай кас яз Р.Ж.Алиев республика вилик тухунин месълайрив жавабдарвилелди эгечиз хъана. 2012-йисуз ада-

кай "Дагъустан Республикадин муниципальный тешкилатрин совет" Ассоциациядин исполнительный секретарь хъана. Ассоциация са куьруь вахтунда республикада муниципальный власть вилик тухунин важиблу къурулушдиз элкъвена.

Рамазан Жамалудиновича вири къуллугърал вичихъ дерин чирвилер авайди, вич халис пешекар, гъейратлу кас тирди къалурна.

КIвалахдин йисара Р.Ж.Алиева юлдашрин, Дагъустандин общественностдин, республикадин руководстводин патай гуьрмет ва авторитет къазанмишна. Адан гъакъисагъвиллин зегъмет ва общественный кIвалах Дуствиллин орден, медалар, ДАССР-дин Верховный Советдин Президиумдин гуьрметдин грамотаяр гуналди къейдна.

Рамазан Жамалудинович къени хизандин къил, вичин юлдашар патал далу акализ жедай халисан дуст тир.

Рамазан Жамалудинович Алиеван экуь къамат чи рикIера гъамишалугъ яз амукъда.

Р.Гь.Абдулатипов, Х.И.Шихсаидов, А.М.Гъамидов, Р.М.Алиев, Ю.А.Левицкий, А.Ш.Къарибов, С.С.Агъмедов, С.Б.Исаков, Р.Ж.Жафаров, Г.И.Идрисов, М.И.Исаев, А.В.Сибиков, Ш.И.Шарипов, Р.А.Юсуфов, М.М.Мегъамедов

Амадагвиллин алакъаяр

ПРЕСС-КОНФЕРЕНЦИЯ

Векил ТАРХАРОВ

1-июлдиз Махачкъалада аваррин "Гъакъикъат" газетдин конференциядин залда кыле фейи гуьруьшдал Дагъустандин журналистрин Союздин председател Али КАМАЛОВА республикадин СМИ-рин журналистриз мукъвара Россиядин журналистрин Союздин членрин са десте Европадин бязи уьлквейриз мугъман хъайидакай гегеншдиз суьгъбетна. А дестедик Али Камалов вични квай.

Къецепатан уьлквейриз мугъман хъунин не-тижада Россиядин журналистрин Союздин векилри международный тешкилатрихъ галаз гуьруьшар тешкилна, бязибурхъ галаз гележегда амадагвиллин алакъаяр хуьн патал икърарар кутлунна.

"Сифте чун журналистрин международный федерациядин Брюсселда авай штаб-квартирадиз мугъман хъана. И арада ана Евросоюздин саммит кыле физвай. Саммитдин сергъятра аваз заз Дагъустанда авай гъаларикай суьгъбетдай мумкинвал хъана. Кылди къачуртIа, за жуван рахунра Дагъустанда журналистар яна кхъей къанлуяр тайинаруни жигъетдай кыле тухузвай кIвалахрикай, Абдулмалик Агъмедилев киникъиз талукъ яз тухузвай силисдин гъерекатар виликди физвайдакай, Гъажимурад Камалов киникъиз талукъ силисдин делирикай, Россиядин ва Дагъустандин журналистрин союзи гъахъвал тешкиларун патал кыле тухузвай кIвалахдикай лагъана. Мадни, мукъвара Кеферпатан Кавказдин республикайриз мугъман хъайиди, ина газетрин къилин редакторрин ва чапханайрин директоррин Ассоциация арадал гъиз кланзавайди, "Кавказдин кIвал" вилик тухудай ниятар авайди ва милли СМИ-яр вилик тухунин жигъетдай кардик квай проектдин везифаяр къейдна. Лагъана кланда, журналистрин международный федерацияди Россиядин журналистрин Союзди Дагъустанда кыле тухузвай кIвалахдин тереф хвена ва Россиядин СМИ-рин векилрихъ галаз авай амадагвиллин алакъаяр мукъвал тир девирда цийивилер туна кланзавайди лагъана. И жигъетдай

сифтегъан мярекатар алай йисан зулун эхирра Дагъустанда тешкилун фикирдиз къачунва", - лагъана Али Камалова.

Гуьгъуьнлай Россиядин журналистар демократия вилик тухунин Европейский центрадиз мугъман хъана. Ина Дагъустандин яна кхъенвай журналистикай гъазурнавай "Гаф ва гуьлле" тIвар алай фильмдин презентация кыле фена. Идалай къулхъ РФ-дин журналистрин Союздин векилар Париждиз фена. Франциядин меркезда сад лагъай гуьруьш ЮНЕСКО-дин штаб-квартирада тешкилнавай. Адан сергъятра аваз Россиядай атанвай мугъманар ЮНЕСКО-дин гафунин азадвиллин йикъан мярекатрин (День свободы слова ЮНЕСКО) координатор, ЮНЕСКО-да гафунин азадвиллин рекъай кардик квай отделдин руководителдин заместитель Минг Лима къабулна.

Али Камалован гафарай малум хъайивал, Минг Лима 2016-йисан 3-майди Хельсинки шегъерда кыле фидай ЮНЕСКО-дин гафунин азадвиллин йикъан пландик Дагъустандин ва Кеферпатан Кавказдин журналистрин махсус сессия кутун теклифна.

Ина Россиядин журналистар гъакIни ЮНЕСКО-дин СМИ-рихъ галаз алакъа хуьзвай отделдин векил Мариус Лукошонасахъ ва ЮНЕСКО-дин генеральный директордин советник Генрих Юшкявичусахъ галаз гуьруьшмиш хъана.

Париждай Россиядин журналистар Венадиз рекъе гъатна. Малум хъайивал, Австриядин меркезда а йикъара "Гъулгъулайрин вахтунда журналистрин кIвалахдин хатасузвал" темадай международный конференция кыле физвай. Ана жуьреба-жуьре уьлквейрай 400-далай гзаф политикри, экспертри, журналистри, общественный тешкилатрин векилри иштиракна.

Гуьруьшдин эхирдай Али Камалова къейд авурвал, ихътин мярекатар, къецепатан уьлквейриз фин-хтунар мукъвал-мукъвал тешкилунихъ къетенвилер ава. Адан фикирдалди, къецепатан журналистрин тежрибадихъ галаз мукъувай таниш хъуни, анрин СМИ-рин руководителрихъ галаз амадагвиллин алакъаяр хуьни Дагъларин уьлкведин журналистика вилик финизни таъсирда.

Асул везифа я

Шагъабудин ШАБАТОВ

Ватандин Чехи дяве куьтыгъ хъана, гъар 9-майди Чехи Гъалибвили сувар къейд ийиз ингъе 70 йис тамам хъанва.

Гъа са вахтунда гъа дяведиди цаяр, каш-мекъ акур, гъалибвал мукъва авур ксар чи арайра тимил ама. Авайвал лагъайтла, эхиримжи йисара дяведикай рикел хкунарни тимил жезвай, жегъил-жаванар ватанпересвилин руьгъдаллаз тербияламышуниз бегъем фикир гузвачир. И кар себеб яз, чун къе арадал атанвай хътин нетижайрални атана.

Чна Ленинградский областдин "Шуцара" базадал помидорар маса гузвай. Рэкетирри агъавал ийизвай вахтар тир. "Пул це, инал маса гумир, им чи чил я, хъвач куь ватандиз" лугъуз, абур помидоррин иесияр гъелекзавай.

Аллагъди хуьрай вич, Жемикентдай са дишегъли гъиле чукулни къуна, фена са дестедин хуруз. Ада гзаф рахазвай башчидин къвехъ вичин къуватдалди яна, виклегъдиз абурун вилик акъвазна, лагъана: "Кицин хва, кици! И чил валай заз багъа я, и чилик валай зи чехи пай ква, и чилел зи бубади, адан къве стхадиди, къве халудиди чпин ивиар экъична. Урусатда кавказвийрин ва маса халкъарин иви чукулун тавунвай са чиб алай чилин авайди туш. Мад вун и гафар гъаз инал хтайтла, за ви руфуниз и чукулун сухда». Рэкетиррин десте хъфена. Ахпа анал алтлушнавай урус дишегълийрини дагъустанви таватдиз баркалла лагъана, ам гъахъ тирди вирида са сивий хъиз успатна. Гъа ик хъаначиртла, кваллахар масакла хъун мумкин тир.

СССР чкъай йикъалай эхиримжи вахтаралди тербиядин кваллахриз эсиллагъ фикир ганач, гъар сад вич вичин ихтиярда гъатна.

Мегъарамдхуьруьн райондин 50 йисан юбилейдин гъазурвилер акъазвайла, зунни Мердали Жалилов регъметлу Мегъамедвели Букароваз мугъман хъанай. Жавабдарвилерикай суьгъбет кватайла, ада лагъанай: "Чан балаяр, а члавуз гъар са инсанди вичин хиве авай везифа къилиз акъудун патал жавабдарвал гъисс ийизвай. Нетижайра гъавилляй жезвайди тир. Каспийскда авай "Дагдизель" завод Красноводск шегъердиз акъудзавай члавуз зун эвакуациядин начальник тир. Килиг гъа, гъахътин жавабдар кваллах тапшурмишнавайтла зал, 22 йисни тахъанвай жегъилдал. Цъусад йикъалай цийи чкада заводди кваллах башламышун лазим тир. Чна цуд лагъай юкъуз сифте продукция ганай".

Ада и суьгъбет авурла, зун хияллу хъанай. За Мердалидиз лагъана: "Яда, гила килиг, чавай 20-30 йис хъанвайбурал, аялар я лугъуз, са бегъем кваллах тапшурмишиз жезвач, я абур жавабдарвал гъиссна, чпин хиве тур карни тамамарзавач".

- Жавабдарвал авач ман, - куьрегъди жаваб ганай ада заз.

- Гъикъван алаш-булаш хъайитлани, Шабатов, вири девирра жавабдарвал гъисс ийидай, а патал алай кесибдин дердида акъадай, абурун язух къведай инсанар хъайиди я, абур авайди я, кланзавайди ахътин макъамра абурал расалмиш хъун я, - лагъанай Букарова.

Дуьз гафар я. Абур инкар ийидай ихтияр заз авач. Гъикъ лагъайтла, и арада зи рикел Сулейман-Стальский райондин Макъарин хуьрай тир Ватандин Чехи дяведиди иштиракчи, танкарин батальондин командир, майор Асуллу Сейфуллаева авур суьгъбет хтана. Ам гзаф орденринни медалрин сагъиб я.

Хайи хуьр Герейханован тварунихъ галай совхоздин къвед лагъай отделенидиз куьч хъайила (им 1960-йисар тир), 5 хцинни 2 рушан буба, фронтвик, дарвал аваз акурди, Туьркменистандиз финиз мажбур хъана. Ана ада намуслувилелди зегъмет члугуна, халкъдин, гъукуматдин патай гъуьрметар къазанмишна.

Адаз президент Сапармурад Ниязован шикил аваз твар хъенвай сят, дяведай тахтайбуруз эцигнавай обелискдин шикил авай чичедиди чехи халича, Туьркменистандин Верховный Советдин Гъуьрметдин грамота ганай.

- Гъикъван уьлкве дегиш хъайитлани, халудин, инсанвал вине къадайбурни авайди я, - лагъанай Сейфуллаева заз. - Ватандиз хкведайла за Туьркменистандай хизанрин шейэр аваз контейнер рахкурнавай. Абур ракъун рекъин станциядал агакънавайдакый тел агакъайла, зун, машинни кирида къуна, Махачкъаладиз фена. Килигайтла, рекъериз харжни гзаф акъатнавай, зав акъван пулни гвачир.

Зун ракъун рекъин отделенидин начальникдин патав фена ва ам месэладин гъавурда туна. Бес тежезвай пулни агакъар хъийида, зун флан кас я лагъана, за адаз 1995-йисан 9-майди Москвада Красный площаддал къиле фейи Гъалибвили 50 йисаз талукъарнавай парадда иштирак авур 106-нумрадин чапла патан трибунада сад лагъай чка хъенвай пропуск къалурна. Пропускдиз тамашай ада заз, юкъ агъузана, икрамна. Ахпа бухгалтердиз вичин патав эверна, зи шейэр, са кепек пулни къачун тавуна вахунин буйругъ гана.

И касдин итимвал акурла, зи вилерал накъвар акъалтнай. Заз и арада акъ хъанай хъи, гуя зун цийи къилелай дуьньядал хтана, чна члугур зегъметар гъаваянбур хъанач.

Заз са кардикай лугъуз кланзава, Ватандин Чехи дяведа, гъам зегъметда чпин виклегъвилер, бажарагъар къалурай инсанар гъар са хуьре авайди я, амма абуркай гзафбуруз са хабарни авач. Абур рикел хуьн чан аламайбуруз гъуьрметун, игитрин виклегъвилерикай хъин чи жегъил несилдин асул везифа я.

Гитлеран бункердиз фейиди

Заира АЛИЕВА,
II-классдин ученица,
Сулейман-Стальский район

Дагъвидиз мукъва инсандин тариф авун хас туштлани, заз и макъалада зи чехи бубадикай рахаз кланзава. Ам, гъакъикъатдани, тариф авуниз лайихлу инсан тир.

Сулейман-Стальский райондин Нуьцлугърин хуьре Рамазанов Шагъпаз Абдулаевич 1916-йисан 1-январдиз лежбер Рамазананни Тикезан хизанда къвед лагъай аял яз хъана. Аялзамаз диде рагъметдиз фейила, ам тахай дидедиди гъиле гъатна. Мектебдиз фидай вахт жедалди бубани рагъметдиз фена. Тахай дидеди вич халис "тахай диде" тир члал чирна зи бубадиз. Чехи стха Мегъамеда Избербашда нефтладин мяденрал фялевал ийизвай. Ада стха тахай дидедиди къармахрай акъудна ва Избербашдиз тухвана.

Буба рахунрал рикел алай инсан тушир. Белки, сифтегъан йисарилай акур уьцлугъ-цур уьмуьрди ам гъахътинди авунайтла? Заз бубадихъ галаз ихтилатар ийидай къисмет хъанач. Етим хъанвай къве жаванди, руфуна бегъемвилелди фу авачиз, ацукъдай квал амачиз са гъал чпин къилиз чара ийизвай.

1939-йисан гатфариз Шагъпаз Яру Армиядин жергейриз эвер гана. Ам къуллугъ ийиз Благовещенский шегъердин патав, десантно-саперный частариз акъатна. Дуьньядин гъалар секин тушир. Германиядин къилиз Гитлер атайдалай къуллугъ зурба дявеяр жедайдал шак ала-

зим делилар штабдиз агакъарна. "Багратион" пландик бубади вичин пайни кутуна. Чпин вилик эцигнавай тапшуругъ гъакъисагъвилелди къилиз акъудай дестеди са тимил ял ягъайдалай къуллугъ мад женгера иштиракна, Минск шегъер азад авуна ва Балтикадихъди ериммиш хъана. 1944-йисан гатун эхиррай Пруссиядин, Латвиядин, Литвадин чилерал мад разведка ийиз, немсерин далу патаз рекъе туна. И сеферда абур 6 вацран мударда разведкада хъана. Бубадин рикел хкунрай малум хъайивал, чкадин инсанри абур са акъван хуш авачиз къабулнай. Хуьрериз разведкадиз ва суьрсет жагъуриз фейила, чкадин инсанри немсериз хабар гуз, чпин геле твадалдай.

Хиряй иви къвез хъайитла, къулай руьхъ къачуна, хирел къвахдай, яни чун чи духтурар, хирургар тир".

1944-йисан зулун эхиррай 1-Белорусский фронт Пруссиядин ва Польшадин чилериз гъахъна. Бубади Кенигсберг ва Варшава азад ийидай женгера иштиракна, ахпа Висло-Одерский операцияда ва эхирни 1945-йисан апрелдиз бубади къуллугъзавай гвардиядин 3-ударный саперный батальон, Шпре вацлалай мукъвер эцигна, Берлиндиз сукулмиш хъана. Бубани Рейхстагдин агъанай. Бубади адан цлал вичин тварни хъена ва ам Гитлеран бункердиз эвична. Бубадин рикел хкунрай чаз ихътин ихтилат ван хъанай: "Чи рота, гъвечи отрядриз пай хъана, бункерда къекъвезвай. Чна гъар са шкаф ва клеви чка гзаф мукъаятдивди ахтармишзавай ва гъакъни немсери кутунвай минаяр хкудзавай. Бункер са шумуд мертебадидикый ибарат тир. Эхиримжи мертебадай тоннелдин асфалт цанвай шегъре рехъ физвай. Чун гъа рехъ къуна, са къадар мензилдиз фенай. Ажайиб жедай кар ам тир, ина хъсандиз рациядай рахадай алакъа авай. Чаз къуллугъди эвер хъана. Са кабинетдин столдилай за пиво хъваз хуьй лагъана са гуьзгудин кружка шинелдин жибиндиз вегъенай". Гъа кружка бубадин ядигар яз, орденрини медалри нур гузвай кителдихъ галаз аманат яз хуьзва.

Зурба женгерик вичин пай кутур бубадин хурудал Яру Гъетрен орденди, "Дирибашвилай", "Женгера лайихлувилерай", "Варшава лайихлувилерай", "Варшава азад авунай", "Берлин къачунай",

» Зурба женгерик вичин пай кутур бубадин хурудал Яру Гъетрен орденди, "Дирибашвилай", "Женгера лайихлувилерай", "Варшава азад авунай", "Берлин къачунай", "Германиядин винел гъалиб хъунай" ва "Зегъметдин ветеран", гъакъни цудралди юбилейный медалри нур гузвай

чир. 1939-йисан 1-сентябрдиз фашистрин Германияди Польшадал вегъена ва дуьньядин къвед лагъай дяве башламыш хъана. 1941-йисан 22-июндиз хабарсуздаказ Германияди чи ислягъ уьмуьр кечирмишзавай Ватандал вегъена. Яру Армия, Советрин халкъ, Коммунистрин партиядин регъбервилек кваз, къиле И. Сталин аваз тупламмиш хъана, женгиниз къарагъна.

Бубадин рикел хкунрай чаз малум хъайивал, абур къве сеферда Верховный Советдин Председатель Калининаз ва Верховный Главнокомандующий И. Сталиназ хушналди чеб фронтдиз ракъурун патал арзаяр хъенай. Эхирни, 1942-йисан декабрдин вацра абурун полк эшелонриз акъадарна, Москва галай патлахъ рекъе туна. Бубадал Великие Луки шегъер азад ийидайла залан хирер хъана, ам госпиталдиз аватна. Са къадар вахтунилай мад фронтдиз хъфена. И сеферда 3-Белорусский фронтдин штабда туькуьрнавай пландин бинедаллаз буба 25 касдикый ибарат разведчикрин дестедик кваз Белоруссиядин чилерал, немсерин далупатаз гадарна. Абуру разведка авуна, немсерин къуватар ахтармишна, ла-

Са сеферда гуьгъуьна гъатнавай фашистрин дестедикай гел квадратун патал разведчикар уьленра чуьнуьх хъана, са шумуд югъ хъана. Са чиб къван къураматдал чи дестеди вич мад къайдадиз хъана, лазим малуматар штабдиз агакъарна ва цийи къуватар гъина аватла чириз разведка давамарна. Атана живерни къвана, гатун партал алай гзафбуру, стлалжем хъана, чпин чанар гъа тамара гана. Элкъвена фронтдин цларцлелай тимилбуру хтана, амма кватнавай материал гзаф девлетлуди тир.

Прибалтикадин чилер азад ийидайла бубадал мад залан хирер хъана ва абур сагъарайдалай къуллугъ, ам 1-Белорусский фронтдиз акъатна. Бубади вичин веледриз лугъудай: "Чаз хуьтуьз дяве ийиз регъят жедай. Вучиз лагъайтла хуьтуьз чал фуфайкаяр ва памбагдин бушлатар алайла, бедендик акатай гуьлле дериндиз фидачир, памбагдин чичери абурун къуват явашардай. Нянихъ ягъунар секин хъайила, чна мекъи окопра ва блиндажра десантникрин чукулдин рипинал, памбагдин чичи тупларив къуна, чак акатай гуьллеяр, дабандай цаз акъуддай хъиз, хкуддай.

"Германиядин винел гъалиб хъунай" ва "Зегъметдин ветеран", гъакъни цудралди юбилейный медалри нур гузвай. Дяведиди четин рекъер къвачикай авур йисара бубади къуллугъ авур фронтрин къиле зурба полководецар Жуков, Ероменко, Черныховский акъвазна.

1945-йисан 5-майди вичин отряддин къиле аваз Берлиндин куьчяр минайрикай ва снарядрикай михи ийизвай береда, буба чинебадаказ къуллугъдай, тапанчидай гестоподин офицерди яна. Залан хер хъайи ам мад госпиталдиз аватна. Хирер сагъ хъайила, 1946-йисан ноябрдиз бубадиз вичин хайи еририр хкведай мумкинвал хъана.

Хуьруьз хтай коммунист Шагъпаз буба хайи колхозда лежбер, бригадир, зоотехник, парторг, хуьруьн советдин секретарь ва председатель яз ва эхирдай "Коммуна" совхоздин рабочий яз кваллахрал хъана. 1947-йисан ада вичин уьмуьр дяведиди цаярин гелер алай етим руш Мукулсумахъ галаз сад авуна. Буба 1985-йисан 29-январдиз рагъметдиз фена. Вичиз женнет къисмет хуьй! Гъахътин бубайри чаз ислягъ уьмуьр, бахтлу гележег гана. Чи чилел ислягъвал хуьй!

Кар алай проектар - уьмуьрдиз

Хатасузвал хуьн патал

КУЪРУЪ КЪЕЙД.

Альберт ИСАЕВ 1981-йисуз Къызляр шегьерда дидедиз хьана. 1999-йисуз ада гьа и шегьерда юкьван школа куьтягна, 2012-йисуз Санкт-Петербургда госуниверситетдин инженерно-экономический факультет акьалтIарна 2013-йисалай Къызляр шегьерда судебный пристав яз Iвалахна. Алай йисан апрелдин вацралай "Къурагь район" муниципальный тешкилатдин администрациядин къилин общественный хатасузвал хуьнин рекъай заместитель яз тайинарнава.

Алван РАМАЗАНОВА

Алай йисан майдин юкьвара райондин сергьятда Ругунрин тама террористри Кирийрин хуьрйя тир мешебеге Батманов Зейнудин вагьшивилелди къиникьихъ галаз алакьалу дуьшуьшди районгьлийрик къурху кутуна. Секин районда ихътин Iвалах жеда лагьана са шумуд йисан вилик гьич фикирдизни къведачир.

Къурагь районда общественный хатасузвал хуьн патал ва республикадин Къилин кар алай проектрикай сад тир "Хатасуз Дагьустан" уьмуьрдиз кечирмишун рекъай районда гьикI Iвалах тешкилатнава чна "Къурагь район" муниципальный тешкилатдин къилин заместитель ИСАЕВ Альберт Исаевичахъ галаз суьгьбет тухвана.

■ Альберт Исаевич, "Хатасуз Дагьустан" проект уьмуьрдиз кечирмишун патал райондин администрацияди гьихътин Iвалах ийизва?

"Хатасуз Дагьустан" проект уьмуьрдиз кечирмишун патал райондин администрацияди хейлин Iвалах кьиле тухузва. Райадминистрацияда муниципальный тешкилатдин кьил З.Азизов председатель яз терроризмдиз акси комиссия тешкилнава. АТК-ди вахт-вахтунда совещанияр кьиле тухузва. И мукьвара районда арадал атай татугай вакьиадихъ галаз алакьалу яз нубатдинди тушир заседание кьиле тухвана. Вагьшивилелди мешебеге къиникье вири районгьлийрик къалабулук кутуна. Инсафсудкада, вичин кеспидал машгьул кас пуд аялдин буба къиникь чи райондин тарихда эхиримжи йисара хъайи еке мусибат я. Чун секин хьана акъвазна Iкандач. Гьавилияй чна чи Iвалах гужлу авуниз, сад авуниз звер гузва. Чи общество ихътин тегьуьндикай хвена Iкандача.

■ Диндин экстремизмдиз рехъ гун тавун патал гьихътин Iвалах тухузва?

- Райадминистрацияда кардик квай терроризмдиз акси комиссияди общественный хатасузвал хуьн патал администрацияда жезвай АТК-дин заседанийрал халкъдихъ къурху кутузвай месэляяр эцигзава.

Диндин векилрин арада жезвай гьерекар ахтармишзава. Радикальный исламдин тереф хуьзвай ксарихъ галаз суьгьбетар кьиле тухузва.

■ Районда диндин месэла гьикI эцигнава?

- Райондин саки вири хуьрера мискинар ава. Хпуькьрин, Къурагьрин, Шимихуьруьн хуьрерин мискинар регистраця авунва.

Амай мискинарни регистраця ийиз гьиле ава.

Мискинар чи республикадин духовный управленида регистраця ийизвайди я. Регистраця авунин къилин макьсад ам я хьи, ида гьар са мискинди Iвалахзавай гьал чи гуьзчивилик жезва.

Къейд ийин хьи, мискинриз физвайбурун къадар йисалай-суз гзаф жезва. Им пис кар туш. КапI авун - им чIуру рекъиз фин лагьай чIал туш.

Террористри, исламдин тIвар къаз, чпин чIуру ниятар къилиз акъудзава. Гьайиф хьи, жегьилар бязи вахтара, исламдикай чирвилер тахьуниз килигна, чIуру рекъиз физва. Гьич са диндани ягьун-къиникь рехъ гуз жедай кар я лагьана къалурнавач. Диндикай далда къуна, къанунсузвилер авун дуьз туш?

■ Жегьилрихъ галаз Iвалах тухун гьич гьалда ава?

- Лагьана Iкандач хьи, эхиримжи йисара жегьилар чIуру рекъиз физва. Алай вахтунда Сириядиз физвай жегьилрин къадар гзаф хьанва. Чи райондин ОВД-дин начальникди нетижалу Iвалах тухун себеб яз, чина бандитрин дестеяр авач. Сараг-Ругунрин тама вагьшивал авур бандитрин ери-бине Сулейман-Стальский ва Табасаран районрай я. Чи райондай абурухъ садни галачир. Радикальный исламдин терефдарар яз районда гьа сифте учетда эцигнавай са тIимил ксар ава. Мад алава яз учетда эциг хъувурбур авач. Учетда авайбуруни обществендиз хата хкатдай са Iвалахни ийизвач.

Районда - жегьилрин иштираквал аваз жуьреба-жуьре спортдин мярекатар кьиле тухузва. Абуруз Iвалахдай чкаяр тешкилзава. Жегьилрихъ галаз гуьруьшар кьиле тухузва. Йифен вахтунда райцентрада дружиникрин Iвалах тешкил хъувунва. Мектебра келзавай аялрихъ галаз диндин, полициядин векилар гуьруьшмиш жезва? И йикъара ихътин гуьруьшар Шимихуьруьн, Кирийрин, Къепиррин школайра тухвана.

Чкадин администрациярини халкъдихъ галаз сих алакьада аваз Iвалахун лазим я.

Чи секинвал са полициядин работникривай хуьз жедач, чи секинвал чи виридан гьиле ава. Мукъаят хьана Iкандачун. Терроризмдин тегьуьн чи обществодай акъудиз чалишмиш хьана Iкандач.

Хизандин, Iканивилин ва вафалувилин югь

Гьуьрмет, ихтибарвал аваз

Хийир ЭМИРОВ

Чаз чизвайвал, Iканивал авачиз хизан кутун хъсан кар туш. Iканивилин, хушвилин гьиссери кьве касдин арада лап сих ва чими алакьаяр арадал гьизва. Амур сад-садаз вафалу жезва. Хизандани пайгар гьалари агьавалзава. Диде-бубайрини, мехъерзавай жегьилрини гьа ихътин хизанар арадал атуникай фикирзава. Амма уьмуьрдихъ вичин кьетIенвилерни ава эхир. Хизандин квайни квай кьве дестек яз гьисабзавай гьуьлуьни папан арада вафалувал, ихтибарвал амуьк тавурла, чара хьунин месэла кватзава. ГьакI хъайила хизандин бинеяр, имаратар хуьзвайди Iканивални вафалувал я.

И кар алай месэляяр фикирда къуна, Россиядин Федерацияда 2008-йисалай Вироссиядин хизандин, Iканивилин ва вафалувилин югь сувар хьиз кьиле тухузва. Ам цIийи суварни я. Адан яржни гуьзел чIутран цуьк я. РикIел аламати, 2008-йис Хизандин йисни яз малумарайди тир.

Къейд авун лазим я хьи, Вироссиядин хизандин, Iканивилин ва вафалувилин югь РФ-дин Госдумадин депутатрин теклифдалди тайинарайди я. И теклифдин тереф уьлкведин диндин вири организациярини хвена. Вучиз лагьайтIа, хашпарайрин, мусурманрин, чувудрин динрани хизандин, михьи Iканивилин, вафалувилин месэлайриз къилин фикир ганва ва къени, вафалу, муьгуьббатлу, намуслу хизанар абуру чешне язни къалурзава.

Госдумадин депутатрал къведалди ихътин сувар тешкилунин фикирдал сифте яз Владимирский областдин Муром шегьердин агьалияр атана. Кардин кьил ана ава хьи, Муромда ихътин риваят ама. Муромдин князь Петрдуз вичин уьмуьрдин юлдаш Феврония пара Iкандай ва ам адаз вафалуни тир. 1228-йисан 8-июлдиз амур къведни са юкьуз рагьметдиз фена. Кьилди-кьилди чкайра эцигнавай абурун мейитарни, суьгуьурдин махуник кьвайди хьиз, са гробда гьатна. Им инсанрини зурба алапат хьиз къабулна. Сад-садаз Iкани ва вафалу къведни Муромдин пак Троицкий монастырда кучукна. Амур рикIел хьуналди ва абурун гуьрметдай, чешнелу, къадимлу хизанрин сан артухарунин фикир аваз, цIийи суварни тешкилна. Им лап кутугай ва хъсан кар я. ГьикI хьи, эхиримжи йисара Россияда хизанриз талукъ яз кьиле физвай гьерекартар, вакъияяр гьич разивал ийиз жедайбур туш. Амур тикрар тахьун патал къадимлу хизанрин сан гзафардай сиясат герек я.

Кьве кас, гьуьлни паб санал ва яр-гьалди яшаммиш хьунин себебар чирун патал алимри, пешекарри ахтармишунар авуна. Малум хъайивал, санал 25 йисуз яшаммиш хъайибурун 36, 50 йисалай виниз гьуьлни паб тирбурун 58 процентди чеб бахтлу инсанар, хизанар яз гьисабна. Ибурукайни 80 процентди чпиз хизан, хуш алакьаяр, Iканивал, вафалувал хуьз куьмек гайиди шадвилин, зарафатдин, сада-садалай гьил къачунин гьиссер, гьерекартар я лагьана.

XX асирдин 80-йисарилай инихъ Россияда эвлениш жезвай хейлин инсанривай къуд-вад йисузни саналди дурум гуз жезвач. Гьар йисуз 140 агьзурдав агакьна хизанар кIизва. 2010-

йисуз Россияда эвлениш хъайибурун 1046861 хизандикай 527292 хизан чара хьана. 2011-йисуз и рекъемер, талукъ тирвал, ихътинбур хьана: 1083806 ва 550673. Гьар йисуз хизанар чара хьуникди 400000 аял бубаяр авачиз амуькзава.

Россиядин Федерациядин регионрикай Дагьустан Республика и жигьетдай хъсан чкадал алайди яз, яни къадимлу хизанар авайди яз гьисабзавайди я. Амма эхиримжи йисара уьлкведа кьиле тухузвай бязи реформаяр, демократиядин, азадвилин сиясат себеб яз Дагьларин уьлкведани кIизвай хизанрин къадар артух жезва. Эгер виликдай хуьре са хизан чIун лап еке бедбахвал, тежер вакъиа хьиз къабулзавайди тиртIа (мукьвабурни гьасятда гьуьлни паб меслятдал хьиз, хизан хуьз алахъдай), гила ам адетдин кардай къазва. 2011-йисуз Дагьустанда цIийи 6741 хизан кутуна (2012-йисуз-5861), абурукай 2154 хизан, 2012-йисуз 2014 чара хьана.

Ахтармишунри успатзавайвал, 80 процент хизанар са йисалай кIизва. Фикир це ва веревирд ая. Гьикьван аялар, дишегьлияр бахтсуз жезватIа.

Икьван къадарда жегьил хизанар чара хьунин себеб вуч хуьрай эхир? Чара хъайи дишегьлийривай хабарар къурла малум хъайивал, къилин тахсир эрекь-чехир хьунихъ, наркотикар ишлемишунихъ (41 процент) галаз алакьалу ийизва. Яшаммиш жедай хуси Iквалер авачирвилей 26 процент хизанар къакъатзава. Диде-буба, мукьва-къилияр жегьил хизанрин арайра гьахьуни, датIана «тарсар» гуни 14 процент хизанар чара жедай чкадал гьизва. Гьелбетда, маса себебарни (Iвалах тахьун, виликан хушвал, ихтибарвал квахьун, гьуьлуьн везифаяр къилиз акъуд тавун...) ава.

Мехъер! Эвлениш хьун! И югь гьар са жегьилди гуьленишзава. И юкьуз абурулай шадбур, бахтлубур, белки, жеч. ЦIийи хизан арадал къевезва эхир! Сада-садаз чим, Iканивал гуз гьазур кьве рикI санал жезва эхир! Де лагь, гьикI шад тахьурай?! Жегьилрихъ галаз диде-бубадини, мукьвабуруни, дустарини шадвалзава. ИкI къурмишай мехъерилай гуьгуьнлиз вирида хизан мадни къадимлуди, дуствилинди хьун патал чалишмишвална Iкандач.

Хизандин сагьвал, тамамвал госу-дарстводин законрини хуьзва. Россиядин Федерациядин Конституциядин 38 статьяда ихъенва: "Дидедал ва аялвал, хизан датIана госу-дарстводин къаюмвилек ква. Аялрин гьакьиндай къайгьударвал авун, абуруз дуьзгуьн тербия гун диде-бубайрин сад хътин везифаяр я. ЦIемуьжуьд йисалай алатнавай, зегьметдиз къабил аялрини диде-бубадин гьакьиндай къайгьударвал чIугун лазим я". Гьавилияй Къилин закондин и статьядини хизан хуьниз, хизанда Iканивал, вафалувал хьуниз къуллугъзава.

Пехилвал яни, тахьайтла...

ВЕРЕВИРДЕР

Нариман ИБРАГЪИМОВ

Зи дуст Шагъабудиназ сад-ра шаир жез кланзавай чирхчирди суалар гана: "Вуна шиирар гьикл кхъизвайди я? Темаяр гьикл жагъурзавайди я?"

- Ваз вуч аватла чидани, дуст-кас, - лугъуда Шабатова, - ви суал жаваб авачирди ятлани, за вун гъавурда твада. Темаяр заз уьмуьрди вичи багъишзава, шиирни бейнида дигмиш хъайила, вич-вичелай цлариз элкъезва.

Дугъриданни, зи дуст гъахъ я. Чазни газетдин чинал акъатзавай макъалайрин темаяр уьмуьрди гузва.

И мукъвара дустунин теклифдалди зун адахъ илифнавай. Емишрин тарарин сериндик, цуькверин атирдал гъаятда лезги суфра ачухнавай. Ина чи дуст Алимерданни, Урусатдай атанвай са мугъманни авай. Кваллин меси Шамила чун танишарна. Урус Шамилахъ галаз аскервиле санал къуллугъ авур волгоградви Михаил тир. Ксарин чпин дуствал хуьзвай ва хъсандиз давамарни ийизвай.

Советрин девир, жегъил вахтар, аскервилин йикъар рикел хъиз, хъвер-зарафатни ийиз, чна хушдиз ял язавай. Гьикл ятлани ихтилат халкъарин адетрикай, ацуькун-къарагъуникай кватна. Михила лугъуда: - Зун куьн чир хъунал, квехъ галаз дуствилин алакъаяр хуьнал пара рази я. Заз куь хъсан адетар, къайдаярни чизва. Лугъун хъи, квехъ чи урус халкъдин векилри чешне къачуна кланзавай пара хъсан адетар, къилихар ава. Амма куьбурук лап виле акъадай, хъсан терефдихъай къалур тийизвай, и патал алайдаз хъел ва хъвер гъидай хътин хесетарни ква.

- Мисал патал гъихътин? - наразивал кваз жузуна Алимердана.

- Заз инани, Волгограддани, маса чкайрани акуна, куьбурукай гзафбуру куьру дамахарда. Яни арадал затл алачиз, гъакъикъи делил авачиз чеб кар алакъдайбур, масадалай вине ва чпихъ вири авайбур яз къалуьрда.

Алимерданаз мадни наразивал къалуьриз клан хъана.

- Акъваз, акъваз, - тлалабна мугъманди, - за ваз мисал гъида. За и йикъара Шамил дустунихъ галаз адан мукъвадан мехъерик иштиракан. Залдин екевал, суфрайрин девлетлувал, няметрин, хуьрекрин жуьреба-жуьревал, мехъерин мугъманрин къадар акурла, за Шамилавай хабар къуна: "Ви мукъвада гъина кланлахзавайди я?". "Мехъерин иеси водителъ я", лагъана ада. Зун тежер къадар тажуб хъана. Вишералди мугъманар, цуд, къад жуьре хуьрекар, гьакл ички... Акуна заз, къве сятдилай зал саки ичли хъана, анжах касдин мукъваар амукъна. Столрал хуьрекрин са пай аламукъна. Ихътин харжияр авун, мехъерик шадвал тийидай мугъманриз эверун, "эстрададин гъетер я" лугъуз, са шумуд манидардиз эверун вуч патал я?

Зун гъавурда акъурвал, маса мукъвадан, къуншидин, кланлахдин юлдашдин вилик къуру дамах авун патал.

"Зи мехъерик флан музыкантди макъмар, манидарди манияр яна. За мехъер флан залда къурмишна. Чна хъиз свас "Лимузинда" аваз гъана. Зи мехъерик ирид виш мугъман квай..." лугъуз дамах авун патал. Чибуру мехъерар анжах талукъ мукъва-къилияр, лап акахънавай ярар-дустар галаз къиле тухуда. Рикливай шадвални ийида, эхирдалди мехъерни къиле тухуда ва суьрсетни пуч хъуниз рехъ гудач.

- Ви мисал лап кутугайди хъана, дуст Михаил, - лагъана за. - Чибурук гъахътин синих ква. Масадалай ужуз, усал такун патал, ада-лай виниз мадни са кларцин хкаж хъун патал, вичиз жезвай зиянни кваз такъаз, чи са бязи юлдашри хкаж тежедай къванер къада. Буржарни къуна, мехъерарда, ахпа йисаралди буржар вахкуз тежез амукъда. Амма къуншидин, мукъвадан вилик ам уьзгъ я, ада "зурба" мехъер авуна.

Урус Михаилахъ галаз хъайи гуьрушдилай гуьгъуьниз и месэла ара-ара бейнидиз къвез хъана. Вуч лагъайтлани, ам гъахъ тир. Чи са бязи юлдашрилай масадахъ хъайи агалкъун хушвилелди къабуллиз, ада авур кардиз дуьзвилелди къимет гуз алакъзавач. Абуру жезни тежез, мумкинвал авазни авачиз, алазни алачиз багъридила, къуншидилай алудиз алахъзава. Зи рикел и фикир тескиьарзавай, чи хуьрера хъайи са бязи агъвалатар хтана.

Хуьре яшамаш жедай, кланлахдай шартлар авачирвилей къве стха Тюмендин областдиз акъатна. Абуру аниз хизанарни хутахна. Яргъал ва патан чка тиртлани, стхайрин агъвал хъсанвилехъ элкъевена. Нафтадихъ галаз алакъалу карханайра кланлахзавай абурув вижевай мажбар агакъзавай. Са шумуд йисалай члехи стха хуьруьз хтана. Гъиле пул-затни авачиз, са бубатда эцигнавай са мертебадин вичин ва къуншидин къвед-пуд мертебайрин клвалер акурла, адан кефи члур хъана. Гуьгъуьнин йисуз хтана ада, клвалер бинедилай чукурна ва къве мертебадин клвалер хкажна. Идакай ада вичин гъевчи стхадизни хабар гана. Абурун клвалер са куьчеда, сад-садан къаншарда авайди тир. Хтана стха, килигна вичин багърида хкажнавай клвалериз. Мубаракна!

Гуьгъуьнин йисуз адани вичин клвалер чукурна, гегъеншдиз, фирягъдиз, члехи стхадинбурулай къвед-пуд жергедин къакъандиз клвалер эцигна. И кар акурла, члехи стхадиз са йисалай вичин клвалерин винел мансарда хкаж хъувуна. Идал бес тахъана къванцин жагъунни члугуна.

Мегер и кар эхиз жедани? Гъевчи стхадиз вичин клвалерал янавай къванцикай жагъун члугуна, гъаятда мармардин къванер туна, ажайиб нехишар алай ракъун варарни кутуна. Хуьруьнвиар стхайрин амалрал, кралал хуьрезвай. Миресризни ихътин бягъс хуш акунач. Абуру къве стхадинни чинар кана, фагъумсуз акъажунар акъвазарун меслятна.

Редакциядин жавабдар секретарь, камаллу кас Даир Бейбалаева лагъайвал, вулп гвайбур чи патара гъар са камуна гьалтзава. Рикел

хкваш гъарда чпин хуьре жезвай мехъерар. Эгер са мукъва-къилида дишегълидин гъиле 100 манатдин чар шабаш туртла, масада къве, вад вишен чарни твада. Саки гъар са мехъерал тикрар жезвай гьал я. Чеб бизнесменар, карчияр, пул авайбур яз гъисабзавай итимри са жерге рушар къуьлуьник кутада, виридаз акъадайвал абурун гъилера пулдин яру чарар твада, бязи "жумарт" рухвайри пачка пул рушарин къилерал чукурда. Де лагъ, абуру итимар хъана, амайбур итимар тушни къван? Межлисда абурулайни "зурба" итимар авайди успатдай гадаяр гъасятда майдандиз экъечлда. Къуьлуьник цудав агакъна рушар акъудда ва пулар цавариз чукурда. "Бес, чалайни алакъзавайди я гъал!"

Дустуни ахъаяй ихтилат я. Урусатдиз шуьмьгъар маса гуз фейи итим хуьруьз ондатрадин бармак алаз хтана. Ам куьчейра дамахдивди къекъезвай, гьикл лагъайтла, ахътин бармак хуьре садахъни авачир. Зур варзани алатнач, хуьре мад къве касдихъ гъахътин бармак хъана. Абуру бармак къачуьнин дерт аваз Урусатдиз фенай къван. Ихътин кардикай хуьруьн са карчиди вичиз хийир хкудна. Ада талукъ чкадиз фена, хейлин бармакар гъана ва хуьруьнвиариз маса гана.

Къве йисалай шуьмьгъаралди алвер ийизвай кас хуьре норкадин бармак алаз акуна. Мегер ихътин "гъахъсузвал" эхиз жедани? Хуьруьнвиарин гъерекатар гъа вилик сефер хъиз тикрар хъана. Зур йисалай вири хуьруьн итимри норкайрин бармакар алуькна. Гила а хуьруьн итимар фесар алуькна къекъезвалда...

Рикел хкин, советрин девирда "Волга" маркадин машиндихъ авторитет авай. "Жигулияр" акъаттайла, абуру са акъван кваз хкъунач. Ахпа яваш-яваш чи шегъерин, хуьрерин куьчейра импортный (Германиядин, Япониядин, Кореядин, Италиядин, США-дин...) автомашинар пайда хъана. Вулп гвайбурни пара я. Эгер къуншидин гъаятдал "Мерседес" маркадин машин алатла, гъа пакадин юкъуз муькуь къуншидин гъаятдилай я "Джип", я "БМВ", я "Лексус", я "Тойота", я "Хамер" маркайрин автомашинар акъада. Гъа ихътинбур я чи инсанрин бейнийра, яшайишда, уьмуьрда къиле физвай женгер, бягъсер, гуьжетар.

Гъикъван хъсан тир чи инсанри жемьятдиз хийир хкатзавай рехъ, булах, куьче туклуьрдайла, школадиз, къеве авай хуьруьнвидиз куьмек гудайла, аялрин бахча патал дарамат эцигдайла, общественный чкайра михъивал хуьдайла, маса къени крал ийидайла гъа и жуьреда зиреквал, дирибашвал, жумартвал, къанажагълувал, ватанпересвал къалуьриз хъанайтла. Гъайиф хъи, йисар къвез алаззава, амма чи инсанрик квай вич гзаф, са чиплинин къакъанди хъиз, амайбурулай зурбади, акъуллуди, кар алакъдайди яз къалуьриз алахъдай синих мадни ивидик акатзава. Абуру саклани катна куьтягъ тежедай марафондин рекъе ава. Катзава, сада-садалай алудиз, гагъ сад, гагъ масад вилик акатиз, садни гъалиб тежез... Катзава, катзава... Гъиниз къван?

Зегъметчийриз мугъманвиле

ЧИ КОРР.

Дербент райондин администрациядин къилин везифаяр тамарзавай Мегъамед ЖЕЛИЛОВ и йикъара "Рубас" агрофирма" МУП-дин коллективдиз мугъман хъана. Адахъ галаз гъакл хуьруьн майишатдин карханадиз райондин администрациядин къилин заместитель Сеидмегъамед БАБАЕВ, райондин хуьруьн майишатдин отделдин начальник Юсиф ГЕРЕИХАНОВ, райондин собранидин председатель Мажмудин СЕМЕДОВ фенвай.

Рубас хуьруьн администрациядин къил ХИДИРБЕГОВ Султана мугъманар карханадин коллективди гатун бегъер кватл хъийизвай гъалдихъ галаз танишарна. Рубасвийри, вири къуватар желбна, техилдин никлер гуьзвай, бегъер складриз дашмишзавай. Складрани техил михъунин, тум паталди чара авунин клвалах хъсандиз тешкилнавай.

Са десте механизаторри техил гвенвай никлера самарикай тукъар къазвай. Агрофирмадин руководитель Гъайдар ГЪАЙДАРОВА малумарайвал, техилар гвена куьтягнамазди, никлериз механизаторар экъечлда ва абуру гъиле-гъил аваз чил къарагъарда ва гъа идалди гвенвай никлери цаяр къунин вилик пад къада.

Малум тирвал, Дербент район саларбанралди девлетлу я. Рубас хуьрени абуру тлимил авач. Райондин къил М.Желилов къве гектар чиле салар цанвай карчи Зубаил Гъажигъаеван майишатдизни мугъман хъана. И касди вичив гвай чиле майваар гъасилун патал 9 миллиондиз агакъна пул кардик кутунва. Ада вичин майишатда Голландиядин сортарин помидорар гъасилзава. И кар патал теплицаярни ишлемишзава. Гъа са вахтунда адетдин къайдадани помидорар битмишарзава. Карчиди вичин участкадиз гзаф гужлу тоқдин линия члугунва, набататриз стлалстлал яд гудай система кардик кутунва. Вацлун яд михъи ийидай механизмаярни эцигнава. Виридалайни къилин клвалах гъасилзавай майваар маса гунихъ галаз алакъалу жезвайди я. Карчиди и месэлни гъялнава. Москвадин ва чи республикадин шегъерин базарихъ, алишверишдин карханайрихъ галаз икьрарар кутлуннава ва анриз сифтегъан продукция рекъе тваз эгечнава.

- Хуьруьн майишатдин суьрсет гъасилзавай виридаз чна куьмек гуда ва гъар са карда абурун тереф хуьда, - лагъана эхирдай Дербент райондин къил Мегъамед Желилова.

Нумрадиз чар

Къутармишиз хъанач

ВАДИМ ЖАМАЛДИНОВ

И йикъара Сулейман-Стальский райондин члехи хуьрерикай сад тир Герейханован 1-хуьре, йифен къуларилай алатайла, Алимегъамедов Балабеган къве мертебадин клвалери цай курди иесийриз геж малум хъана. Абуру тади гьалда чпин 2 аял дакардай акъудна, чебни тадиз анай экъечна. Гъаятдал гъарайиз хъайи абурун ванцелди къуни-къуншияр кватл хъана, гъа са вахтунда райондин пожарный частуниз хабар гана. Дуьз лагъайтла, клвалерин виликай физвай хвала яд авай. Атана кватл хъанвай къуни-къуншияр кузвай клвалерив агатдай, ятар ядай мумкинвал авачир. Гъаниз килигна я абурувай, я атай пожарникривай цай хкадариз хъанач.

Алимегъамедов Балабеган авай, авачир вири эменни кана алахъна.

Экуьнахъ хабар хъайи хуьруьн поселенидин къил Мирзаматов Изамудин, Агъсакъалрин советдин председатель, ван хъайи вири агъалияр мусибат хъайи чкадал кватл хъана, и дуьшуйшдин иесидин гуьгъуьл къачуьн, гъарда чпивай жедай куьмекар гуьнв эгечна.

Девирар гъикъван четинбур хъанватлани, герейхановвиар руьгъдай аватнач. Квалер страховать авунвач, ятлани ихътин дуьшуйш хъайила райондин руководстводи ва бязи хуси фирмайрини куьмек тавуна тач.

Цай къунин себебдай гатта пожарникривай къил акъудиз хъанач. Адет яз, лугъудайвал, "замыкание" багна къазва.

Цийи квал эхцигун, дуланажагъ къайдадиз хун патал хуьруьнвиари чпивай жедай пулдин ва материалрин куьмек кватлна, иесийрал агакъарун жаванрал тапшурмишнава.

Журналистрихъ галаз гуьруьш

Жасмина САИДОВА

- Журналистдин пеше итиж-луди хьиз, ам муракабди, алай девирдин шартлара хаталудини я. Гьар са касдиз уьмуьр Аллагъди, диде-бубади багъишнава. Гьикъван важиблу кваллах ийиз хьайитлани, журналистди садрани рикелай ражурна виже къведач: виридалайни багдади ва важиблуди уьмуьр я. Ам хаталувилик кутуна виже къведач. Журналист уьмуьрдивай ийидай ихтиярни садазни авач. Журналистрин международный организацирин эвер гунни гьа ихьтинди я, - лугъузва за рушариз - редакциядин кваллахдихъ галаз таниш хьун патал экскурсиядиз атанвай ДГУ-дин филологиядин факультетдин журналистикадин отделенидин 1-курс акъалтларнавай студенткайриз.

Гьихьтинди я журналистдин пеше? Адан асул бинеда вуч ава? Алай девирдин журналистикадин кьетенивилер гьихьтинбур я? Печатдин изданийрин - газетрин ва журналрин гележег гьихьтинди жеда? Гьихьтин гьиссер рикле аваз хьазава и пеше же гьилри? - ихьтин веревирдер чна гзаф авуна. Фикирар гьар жуьрединбур, пеше сад я - журналистика. И рекьел гьайи жигьирарни гьарма сад са жуьре я.

Рушарихъ галаз мукъувай таниш хьунивай зун инанмиш жезвай хьй, журналистика - им адетдин пеше туш, Аллагъдин патай илгам, руьгдин ялун галачиз, бес къадар чирвилер авачиз кьиле фидач и рекье...

Студентка **Диана АМИРАГЪ-МЕДОВА** ери-бине Докъзупара райондай я. Адан чьехи бубаяр Якуб Жалалов ва Серкер Мингъажев бажарагъ ганвай ксар тиртлани, Диана журналистика уьмуьрдин пеше яз хьагъунин фикирдал алачир.

Махачкъаладин 34-нумрадин школада келзавай йисара Диана

Чапла патахъай: Индира, Эмира, Диана, Варвара

ди "Школьный вестник" твар алай цлан газетни акъудиз хьана, бажарагълу руша школадин самоуправленидин кваллахдани активнидаказ иштиракзавай. "Мумкин я, и тежрибадини вичин роль кьугъвана. Амма журналистикадин пеше хьагъунин фикирдал зун чи школадин делегация Чечнядиз мугъман хьайидалай, кьунши республикадин Кьил Рамзан Къадировлахъ галаз чун гуьруьш ва мукъувай таниш хьайидалай кьулукъ атана. Белки, заз журналистикади ачухарзавай рекьер акуна жеди - заз и кар бегенмиш хьана: журналистдивай, са манйивални авачиз, гьар жуьре дережайрин ксарихъ галаз суьгъбетар ийиз, гуьруьшар кьиле тухуз жезва", - лугъузва ада. Сад лагъай курсуна аватлани, Дианади "Дагъустандин жегиляр" газетин редакциядихъ галаз сих алакъа хуьзва, макъалаяр чапзава.

Махачкъаладин 22-школалицей кутягънавай **Эмира АЛИЕВА** ери-бине Ахъегъ ва Сулейман-Стальский районрай я. Адан буба Къудрат Алиев лезгийрин арада машгъур шикилчи яз чида. Чпиз тешпигъ авачир адан фотопроектар лезги культура ва милливал кьвачел акъалдарунихъ элкьуьрнава.

"Журналистикадин рехъ хьагъуникай за эсиллагъ фикирзавачир, - лугъузва Эмиради. - Амма

школа акъалтларзавай йисуз, 11-классда келзавай вахтунда зун бубадихъ галаз "Шарвили" эпосдин суварик акъатна. Гьа ина, суварин гьерекатрик кваз, зун гележегдин пешедин гьакъиндай фикирдални атана - заз "гьерекат квай", гьар юкьуз цийи-цийи шейэр чирдай пеше кланзавай. Ингье кье за 1-курс акъалтларнава. Журналистика заз мадни мукъва ва хуш хьанва", - кьейдзава Эмиради.

"Зун и пешедин рекьел дуьшуьшдай акъатнавайди я. Зи рикел журналистика зи дуст руша гьана - адаз и пешедай келлиз экечдай фикир авай, зазни меслятна", - хьъерзава Махачкъаладин 7-нумрадин гимназиядин выпускница **Варвара КЪАСИМОВА**. Малум хьайивал, дуст руша Варваради "Дагъустандин орленок" газетдихъ галаз алакъаяр хуьн меслятна. "Ик, за, духтурар тахсирлу яз, зи чьехи буба кьиникъикай макъала кььена. Гьа идалай башламиш хьана журналистикадиз зи камар. Гьахьсузвилер дуьздадал акъудун, халкъдин тлал алай месэлайрикай хьын заз иллаки бегенмиш хьана", - алава хьийизва ада.

Индира ШАЛЛАСУЕВА 55 йис я. Амма адаз рикл алай пешедай образование кьачудай мумкинвал анжах гила хьанва. И мумкинвал ада, са къадар яшар

хьанватлани, ишлемишна. Чирвилер кьачун садрани геж туш эхир!

- Хизанда гьалар муракаббур тир. Рагъметлу диде, буба, ахпа вах заландиз азарлу хьана, абурухъ датлана гелкъвена кланзавай. Аяларни гьвечизмай. Гзаф четин вахтар тир, гзаф... Гила хьини, рушани чпин хизанар кутунва. Маса дердияр авачиз амукайла, азад вахт гзаф хьайила, зун жува кваллахай пешедай виниз тир образование кьачудай ва халисан журналист жедай фикирдал атана, - гьавурда твазва ада.

Индира КПРФ-дин член я, ада "Советрин Дагъустан" газетдин редакцияда 2 йисуз кваллахна. "Садра-къедре макъалаяр хьейдалай кьулукъ за рикли и пешедихъди ялзавайди аннамишна. Газетдин редактордини меслят кьалурайдалай кьулукъ за инанмишвилелди кьарар кьабулна - келлиз вуздик экечда", - лугъузва Индиради.

Рушар гьар сад са жуьре я: сада шириар хьизва, садан рикле дуьньядин «нукъсанар» дуьзар хьийидай, гьахьлувилехъ ялуникай фикирар, хьй гьевес ава.

- Са йисуз келайдалай, журналистикадихъ галаз мукъувай таниш хьайидалай кьулукъ куьн хьанавай пешедин гьакъиндай маса фикирдал атанваичи? Белки, рикл хайибурни ава жеди? - хабар кьазва за. Гьикл хьй, ашукъ хьунин сифте гьиссер алаатайла, са къадар студентри, келун давамарайтлани, пешедай кваллахуник хев кутадач.

- Рикл хайибур чахъ галамачахьтинбур йисан вахтунда сафунай яна. Чи фикир неинки хьсандакза келун, гьакни рикл алай пешедин рекъай жезмай кьван виниз хкаж хьун, тежрибани кьачун я, - хьуьрез-хьуьрез жаваб гузва рушари. Жегиьл журналистриз килигиз, зани шадвалзава: ни вуч лагъайтлани, инанмиш я, республикадин журналистикадихъ экуь гележег ава. Агалкъунар хуьрай кьвехъ, рушар!

Конкурс давам жезва

РД-дин печатдин ва информациядин министрстводи терроризмдиз акси тематикадай виридалайни хьсан теле- ва радиопрограмма, телевиденидин фильм, журналиствилин материал хьагъун патал республикадин конкурс кьиле тухузвайдакй малумарнава.

Конкурс "Дагъустан Республикада 2015-йисуз терроризмдин идеологиядиз акси серенжемар кьиле тухунин комплексный программадин" бинедаллаз тешкилнава.

Конкурсдин макъсад республикадин хатасузвал артухарун, обществода гьалар сагламарун, РД-дин государстводин властдин органри кьиле тухузвай кваллах ачухарунин карда медиа-сообществодин активлувал хкажун я.

Конкурсда Дагъустан Республикадин массовый информациядин электронный ва печатдин такъатривай, гьакни кьилдин авторривай (авторрин коллективривай) иштиракиз жеда.

Конкурсдин комиссияди килигун патал 2015-йисуз чапдиз акъатай ва я телеэфирда кьалурай кваллахар кьабулда. Басма авунвай макъалайрин къадар А3 форматдин 1 чинилай тлмил хьун лазим туш, видеоматериалар ва аудиоматериалар дискраллаз агакьарда. Милли члаларал кььенвай макъалайрихъ галаз санал абурун басма авунвай ва урус члалалди тир таржумаярни хьун лазим я.

Кваллахриз кьимет РД-дин печатдин ва информациядин министрстводин, РД-дин намусдин азадвилдин, диндин тешкилатрихъ галаз алакъа аваз кваллахуник рекъай Комитетдин, РД-дин милли политикадин министрстводин векилрикай ибарат комиссияди гуда.

Конкурсдин нетижаяр 2015-йисан 15-декабрдалди къада ва чапда.

Гьалиб хьайибур патал премияр тайинарнава.

Электронный СМИ-яр патал:
сад лагъайди - 50 агъзур манат;
къвед лагъайди - 35 агъзур манат;
пуд лагъайди - 25 агъзур манат.
Печатдин СМИ-яр патал:
сад лагъайди - 40 агъзур манат;
къвед лагъайди - 27 агъзур манат;
пуд лагъайди - 20 агъзур манат.

Пишкешар гудайла, фикирда къада: экстремизмдин месэла вахт-вахтунда, дериндай ва таьсирдай жуьреда ачухарун, пешекарвал ва материалар гьазурдайла, цийи кьайдаяр ишлемишун.

Конкурсдин кваллахар 2015-йисан 15-ноябрдалди агъадихъ галай адресда кьабулда: Махачкъала шегьер, I Петрдин тварунихъ галай куьче, 61-дарамат, 2-мертеба, РД-дин печатдин ва информациядин министрстводин сайтдай жагъида: www.rdpres.ru.

Агъалийрин фикирдиз

Каспий гьуьлуьн яд къадардилай артух чиркин хьунихъ ва анай ваба азардин вибрион жагъунихъ галаз алакъалу яз тайинар тавунвай чкайра чуьхьунгар авун къадагъа я!

РД-дин Роспотребнадзордин управление

Мумкинвилер ишлемишна кланда

ПРЕСС-КОНФЕРЕНЦИЯ

Земфира БАБАЕВА

Малум тирвал, РД-дин Кьил Рамзан Абдулатипова важиблу месэлаяр вилик эцигнава: экономика виликди тухудай кьенепатан мумкинвилер жагъурун, республикадин яшайишдинни экономикадин месэлаяр гьалуни карда илимдин, образованидин ва граждандилин обществодин роль хкажун ва ик! мад.

И мураддалди РД-дин "Садвал ва виликди фин" НКО-дин Ассоциациядин сергыятра аваз илимдинни экспертрин махсус Центр тешкилнава. 6-июлдиз "Дагъустан" РИА-дин конференц-залда республикадин журналистрихъ галаз гуьруьшмиш хьайила, а Центрадин векилар тир РД-дин Кьилин советник **Деньга ХАЛИДОВА**, алишверишдинни промышленностдин палатадин председатель **Бадрудин МЕГЪАМЕДОВА**, республикадин Кьилин куьмекчи, экономикадин илимрин доктор **Зейдула ЮЗБЕГОВА** Дагъустан 2025-йисалди

виликди тухунин стратегиядик кухтунвай дегишвилерикай, и жигьетдай гьй месэлаяр виридалайни артух фикир гана кланзавайбур ятла, гададай суьгъбетна. Ик, Д.Халидова гьисабзавайвал, экономика виликди тухун патал кьенепатан чешмеяр, мумкинвилер жагъурун герек я. "И кардал алимар, пешекарар, граждандилин кьурулушар желбна кланда", - лагъана Д.Халидова.

Б.Мегъамедова кьейдна хьй, вичин гьилик квай экспертри виликди финин стратегиядик туькуьр хьуьнуар кухтунин месэладай дикъетдивди кьил акъуднава, экономикадин гьалариз анализ ганва.

- Региондин экономика виликфиниз хьсан патахъай таьсирзавай терефрикай сад республика географиядин жигьетдай кьулай кчадал алаз хьун я, - давамарна Б.Мегъамедова. - Гьуьляй чи сергыятар Къазахстандихъ, Ирандихъ, Туркменистандихъ, Азербайжандихъ галаз, кьураматдайни Гуржистандихъ ва Азербайжандихъ галаз ава. И хьсан терефдикайни хийир кьачуна кланда. Гьина чахъ фадлай хьсан агалкъунар хьанватла, асул фикир гьа хилериз гана кланда. Зун инал сифтени-сифте кьвачин кьапар акъудунин, заргарвилдин хилерикай рахазва. Дагъустанда

акъудзавай кьвачин кьапар гзаф чкайра машгъур хьанва. Чи заргаррин твар-ван вири дуьньядиз чкланва. Ик! лугъуз жеда чи галхалича храдай устларрикайни.

Квез вуч аватла чидани? Чина булдиз авай, эхиримжи йисара квазини такъазвай лапагрин хьйцикьар, сар Китайдин кьве компанияди маса кьачузва, чуьхьена, чпин улккведиз хутахна, гьалар ийизва, ахпа абур хкана Россияда маса хгузва. Сарикай гьалар ийидай карханаяр чина тешкилна кланда.

З.Юзбегов экономика "экуьди авунин" месэладал акъвазна. Им хьендик квай геьенш экономика я, бязи делилралди, ада республикадин ВВП-дин саки 70 процент тешкилзава. Ам "хьендикай хкудна" кланда, - теклифна ада.

Пресс-конференциядал гьакни чпин нагъакан гьерекатралди карчийрин ихтиярар эзмишзавай, абуруз басрух гузвай бязи кьурулушурин векилрихъ галаз гьикл женг члугвататла, гадакайни лагъана.

Центрадин векилри эхирдай журналистрин са жерге суалриз жавабар гана.

Як гьялдай зурба кархана эцигдайвал я

Экономикадин дестек жеда

Россиядин Федерациядин хуьруьн майишатдин министерстводи Дагъустанда виниз тир технологирал бинеламиш хана як гьялдай завод эцигунин тереф хуьда. Идакай Россиядин Федерациядин хуьруьн майишатдин министр Александр Ткачева алай йисан 2-июлдиз Дагъустан Республикадин Кьил Рамазан Абдулатиповахъ галаз кваллахдин рекьяй гуьруьшдал малумарна, хабар гузва РД-дин хуьруьн майишатдин ва недай суьрсетдин министерстводин пресс-кьуллугьди.

Гуьруьшдин вахтунда региондин чилихъ галаз алакьалу хел вилик тухуниз, гьякни республикадин агропромышленный комплексда зурба объекттар эцигуниз талукь месэляяр веревирдна.

"Эхиримжи 2-3 йисан вахтунда арадал атанвай гьалар ахтармишайдалай кьулухъ якин жезвайвал, Дагъустандихъ хуьруьн майишатдин суьрсет гьасилунин карда еке мумкинвилер ва гележег ава. Федеральный кьурулушрин патай тайин тир куьмек хьайитла, квевай аграрный производстводин хиле виле акьадай чка кьаз жеда. Неинки республика ва кьунши регионнар "тухариз", гьякни маса уьлквей-

ризни кваз як, экологиядин жигьетдай мишъи емишар ва майваяр маса гуз алакьда. Дагъустандин як за бренд яз гьисабзава, Дагъустандин лапагдин як неинки Москвадин, гьякни чехи маса промышленный центрайрин туьквенрин дезгейрал хьун лазим я", - инанмишвилелди малумарна Россиядин хуьруьн майишатдин министрди. Ада гьисабзавайвал, кьенин юкьуз республикадин вилик квай асул месэла гьасилзавай суьрсетдин кьадар артухаруникай ибарат я.

Александр Ткачева кьейд авурвал, куьлукь карч алай гьайванрин кьадардал гьалтайла - 5 миллион кьил - Дагъустан Россиядин Федерациядин субъекттин арада сад лагьай чкадал ала.

"Кьакьан дагьлара хуьзвайди, экологиядин терефни фикирда кьурла, санлай кьачурла, Дагъустандин якун ери винизди тирди кьейдна кьанда. Зи фикирдалди,

республикада, кьилди кьачуртла, як гьасилдай завод эцигунин месэладиз килигна кьанда, вучиз лагьайтла, чи уьлкведа

вири стандартрал амал авуна як гьасилзавай производство авач. Им вичиз тешпигь авачир проект я, чна ам квехъ галаз санал уьмуьрдиз куьнуьрмишиз эгечда, инвесторар жагьуриз башламишда. Инанмиш я, гележегда ада республикадин экономика вилик тухунин кардик асул пай кутада", - малумарна Александр Ткачева.

Гуьруьшдал гьякни республикада прунз цунин кваллахар гегеншаруниз ва и карда государстводин патай куьмек гуниз, суьрсет санлай маса гунал ва инизаниз ракуьрунал машгул жедай центрай эцигуниз, некледин малдарвилез ва уьзуьмчивилиз куьмек гуниз талукь месэлайрикайни рахана.

Прунзчивилин хел республикада йигиндаказ виликди физва. Мисал яз, 2014-йисуз Дагъустанда 54 агьзур тонн бегьер вахчунва. Им адалай вилик квай 2013-йисуз хьайидалай 1,5 сеферда артух кьадар я. Алай вахтунда республикада селекциядин ва тумчивилин центр туькьурунин, гьякни "Нива" ООО-дин бинедаллаз суткада 300 тонн дуьгуь гьялдай гужлувал авай завод эцигунин проект уьмуьрдиз куьчурмишзава.

"Чилиз талукь политика хуьруьн майишатдин кьилди кьачур производителрин истемшунрив кьадайвал цийикла туькьуьр хьувун важибул я. Чна кье и месэла министрди галаз веревирд авуна ва и месэладиз талукь яз са фикирдал атанва", - кьейдна Рамазан Абдулатипова, гуьруьшдин нетижаяр кьадала.

Багьлар кутун патал гузвай субсидийрин кьадар гзафарнава

Кьвед лагьай сеферда хкажнава

Россиядин хуьруьн майишатдин министерстводи гзаф йисарин набататар цун ва абурухъ гелкьуьн патал гузвай субсидийрин ставкадин кьадар мад хкажнава, хабар гузва РД-дин хуьруьн майишатдин ва недай суьрсетдин министерстводи.

Кьейдна кьанда хьи, алай йисуз идаради субсидийрин ставкадин кьадар гьякни 1,5 сеферда хкажнавайди, багьлар кутунин карда жезвай харжийрин тайинарнавай кьадар эвез хьувунин кьайда дегишарнавайди тир. Идаради кьейдзавайвал, и карди государстводи хилез виниз тир фикир гузвайдан гьякьиндай шагьидвалзава.

Ик, са гектар чилел адетдин багь кутун патал гила федеральный бюджетди 53 агьзурни 940 манат, (идалай вилик 48 агьзурни 300 манат гузвай), мад 30 агьзур манат республикадин бюджетдай гузва. Багьларихъ гелкьуьн патал федеральный бюджетдай 20 агьзурни 764 манат (вилекдай - 11 агьзурни 500 манат) ва республикадин бюджетдай 5 агьзур манат гуда.

Фад бегьердал кьведай жуьредин са гектар багь кутун патал федеральный бюджетдай гузвай субсидийрин ставка икьван чавалди авай 210 агьзур манатдилай 232 агьзурни 540 манатдал кьван хкажнава. Региондин бюджетдайни 80 агьзур манат гузва. Ихьтин багьларихъ гелкьуьн патал гузвай пулни гзафарнава. Гила и рекьиз федеральный бюджетдай 20 агьзурни 764 манат (икьван чавалди - 11 агьзурни 500 манат тир) ва республикадин бюджетдай 10 агьзур манат гудайвал я.

Кьелемрин питомникар арадал гьун

патал федеральный бюджетдай гузвай куьмекдин кьадарни артух хьанва. Ик, эгер и кардиз йисан сифте кьиллай 131 агьзур манатдихъ галаз гузвайтла, гила 200 агьзур манат гуда. Кьелемрин са гектар питомникар кутун патал республикадин бюджетдай 80 агьзур манат гуда. Абурухъ гелкьуьн патал гузвай субсидийдин кьадар дегиш хьанва: федеральный бюджетдай 20 агьзур манат ва республикадин - 11 агьзурни 500 манат.

Куьгьне багьлар жудиз куьмек патал чара ийизвай субсидийрин кьадарни вилекдай хьиз ама: 20 агьзур манат (федеральный бюджетдай 18 агьзурни 190 манат ва республикадин бюджетдай 1 агьзурни 810 манат).

РД-дин хуьруьн майишатдин ва недай суьрсетдин министерстводай хабар гайивал, и йисан гатфариз республикада

1036 гектардин майданра цийи багьлар кутунва. Абурукай 131 гектардилай виниз майданда фад бегьердал кьведай ва булдаказ емиш гьидай жуьредин багьлар кутунва.

Алай вахтунда республикада багьлари 26 агьзур гектар кьунва, абурукай бегьер 21 агьзур гектарди гузва. Гекьигун патал: 1960-йисара Дагъустанда тахминан 60 агьзур гектарда бегьер гьизвай багьлар авай. Амма 1990-йисара и хел мишъиз кьватиз башламишна.

Алай йисуз республикада, санлай кьачурла, 1600 гектарда цийи багьлар кутун планламишнава. Пешекарри гьисабзавайвал, гележегда и карди республикада гьасилзавай емишрин кьадар са шумуд се-

ферда артухарунал ва консервирай производство кьвачел ахкьалдарунал гьун лазим я.

Багьлар авай гьал ахтармишна

И мукьвара "Россиядин хуьруьн майишатдин центрадин" РД-да авай филиалдин руководителдин заместитель Марат Давудова, Сулейман-Стальский районда авай са шумуд райондин уртах отделдин начальник Рамазан ШИХМИРЗОЕВА ва Мегьарамд-хуьруьн районделдин агроном Гьайдар ДАШЕВА Дагъустандин илимдинни ахтар-

мишунрин хуьруьн майишатдин институтдин отделдин начальник Руслан Шихмирзоевахъ галаз санал Кьилепатан Дагъустандин багьлар азарар ва зиянкар гьашаратар пайда хьанватла чирун патал ахтармишунар тухвана, хабар гана чаз РД-да авай Россельхоз-центрадин пресс-кьуллугьдай.

Марат Давудова малумаривал, са гьафтедин вахтунда абуру Сулейман-Стальский, Мегьарамдхуьруьн, Докьузпара, Ахцегь, Рутул ва Кьурагь районрин багьларин гьал ахтармишна. Нетижанда багьманчийриз и ва я маса азаррихъ галаз женг члугунин ва зиянкар гьашаратрин вилик пад кьунин жигьетдай талукь тир меслятар ганва, кьайдаяр чирнава.

Суьрсет гьасилдайбурун сайт

Дагъустанда чкадин суьрсет гьасилзавайбуруз куьмек патал информациядин цийи майданди кваллах башламишнава.

Дагъустандин хуьруьн майишатдин, гьякни маса жуьредин суьрсет гьасилзавайбурувай гила чпи акьудзавай продукциядикай, кьилди кьачуртла адан технический кьеттенвилерикай ва кьиметдикай малумат Интернетдин и сайтдиз ракуьриз, государстводин заказар тамамарзавайбурувай лагьайтла, инай чпиз лазим продукттар тади гьалда жагьуриз жеда.

Ингье а сайт: www.goskatalog.ru.

Сайт Дагъустан Республикадин государстводин закупкайрин рекьей Комитетдин куьмекдалди туькьуьрнава.

Рикел хкин, и йикьара кьиле фейи гуьруьшдал РД-дин экономикадин министр Раюдин Юсуфова инанмишаривал, гила республикада государстводин заказ тамамардайла, Дагъустандай тир суьрсет гьасилзавайбурун продукция амаз, маса регионрин продукт хьа тавун тапшурмишнава.

Алафар гьазурзава

РД-дин хуьруьн майишатдин ва недай суьрсетдин министерстводин пресс-кьуллугьди хабар гузвайвал, республикадин хуьредин зегьметчийри 431 агьзурни 500 тонн векьи алафар гьазурнава. Им алаатай йисан гьа и вахтунив гекьигайла 76,5 процентдин артух я.

Гьам малдарвилин зурба комплексрин, гьамни кьилдин майишатрин иесияр гатун и азгар вахтунда малариз хьуьтлуьз гудай алафар - векьер, самар, сенаж, силос гьазурунал машгул я.

Алай вахтунда республикадин майишатар 396 агьзур тонндилай артух векьер, тахминан 32 агьзур тонн сенаж ва 3 агьзурни 700 тонндив агакьна самар гьазурнава. И кваллах давам жезва.

Кьейдна кьанда хьи, алатай йисуз республикада санлай кьачурла 1 миллионни 413 агьзурни 365 тонн векьи алафар гьазурнай. Им адалай виликан йисандалай тахминан 12 агьзур тонндин гзаф тир. И йисуз алатай йисандалай тлимил тушиз векьи алафар гьазурун фикирда ава.

ЭКОНОМИКАДИН ОТДЕЛ

“Шарвили” эпосдикай Агъед Агъаеван веревирдер

Азиз МИРЗЕБЕГОВ,
филологиядин илимрин кандидат

1

Дагъустандин эдебиятдин ва илимдин тарихда профессор **Агъед Агъажимурадович АГЪАЕВА** кьетлен чка къазва. Адан уьмуьрдин ва яратмишунрин рехъ халкъдиз къуллугъ авунин экуь чешне я. Алимдин гзаф хилерикай ибарат тир ирсинин тематикадин жуьреба-жуьрвиллиз, илимдин рекъяй деринвиллиз килигайла, адахъ алай девирдани важиблувал амайди якъин жезва.

А.Агъаеван яратмишунра литературоведенидизи фольклористикадиз талукъ эсеррини гзаф чка къазва. Алатай асирдин 50-йисарилай эгечна, ам илимдин и хилерал бегьерлудаказ машгъл жез гатлуннай. А члавуз вахт-вахтунда чи республикадин ва гъакни меркездин газетра ва журналра адан Дагъустандин литературадин хци месэлайриз ва гъакни чи классикрин яратмишунриз талукъ тир макъалаяр акъатзавай. А йисара сад-садан гуьгьуналлаз алимдин Етим Эмин, Стал Сулейман, Алибег Фатахов хьтин лезги эдебиятдин классикрикай къьенвай ктабар акъатна. Алимдин 1959-йисуз акъатай “Лезгийрин литература” ктаб иллаки кьейд авуниз лайихлу я. И ктабда гъатнавай гзаф макъалайри ва веревирдери алай девирдани чпин къиметлувал ва важиблувал квадарнавач.

Малум тирвал, фольклор халкъдин уьмуьрдин гуьзгуй я. Ада халкъдин тарих, члал, дуньядин ақунар, адетар гъатнава. Тайин са халкъ хъсандиз чирун патал сифте нубатда адан фольклор мукъфдиди ахтармишун лазим я. И кар чизвайвилляй Агъед Агъаева фольклор кватлунин ва ахтармишунин квалах гзаф важиблугу тирди гъамиша кьейдзавай.

Лезги халкъдин сивин яратмишунрин эсеррин арада алимди “Шарвили” эпосдиз гзаф дикъет гузвай. Сифте яз и эпосдикай профессорди вичин фикирар 1959-йисуз акъатай “Лезги литература” ктабда лагъана. Ана авторди кьейдзава: “Эпосда авай Шарвили твар алай итим гзаф къуватлу, гужлу къучагъ хъана лугьуда. Адан тур галукъай къванер, чархар пад-пад хъана фидай, адан гъарайдин ван хъайила, душманар, рикл аватна, рекъидай. Шарвили лезгийрин панагъ тир. Халкъдиз ам гзаф кландай”¹.

А.Агъаева Шарвилдикай вичин ахтармишунар гуьгьуьнин йисарани давамарна. И рекъяй адан 2000-йисуз акъатай “Игитвили эпосдикай - гъакъикъи игитвилехъ” макъала иллаки кьейд авуниз лайихлу я. Мана-метлебдин жигъетдай гзаф дерин тир и макъалада гъакъикъи материалдин бинедаллаз эсердин къилин игитдин къилих ачухарнава, эпос ва къилин игит арадал атай тарихдин шартлариз къимет ганва.

Машгъл урус фольклорист В.Я.Проппан фикирдалди эпосдин сюжет женгиникай жеда². И женгини къилдин инсанди тек са вич паталди тухузвач. Эпосдин игит тек са вич, вичин хийир патал алахъзвач, ам вири халкъдин къайгъуда акъваззава.

Ихьтин эсеррин къилин метлеб халкъдин тарихдин къагъриманвиллин чинар, ада хъсан уьмуьр патал тухвай женгер къалуруникай ибарат жеда. Алимди кьейдзава: “Игитвилин лишанар кутуна, вири патарихъай пайгардаказ къалурунал гъалтайла, эпос фольклордин вири жанрайрин арада халкъдин алатай вахтар жанлудаказ къалурзавай къилин дережадин такъат яз гъисабиз жеда. Игит, игитвал, игитвиллин ерияр кутун - ибур члалаз талукъ цийи лишанар я, абур гражданвиллин обществоди, агъалияр яшамеш жезвай пачагълугъдин къурулушди, яшайишдин ва политикадин жигъетдай абурун арада авай тафаватлу-вилери арадал гъизвайди я. Ахьтин обществойра халкъар гьерекатдик кваз, язгунрани дъевйра ва къени къуватринни на-

гъакъан къуватрин маса жуьрейрин акъажунри ва ивиар экъичзавай савашра аваз жеда”³.

Эпический эсеррин асас мана-метлеб игитди вичин макъаддив агакъун паталди тухузвай женг къалурун я. Ихьтин эсеррин сюжетдин линия къуд чкадал пайиз жеда:

игит дидедиз хъун, чирвилер ва тербия къачун;

амай инсанрилай адан тафаватлувал къалурун;

хъсан инсанрин вилик манийвилер акъатун;

чулава къуватрин винел гъахъ гъалиб хъун.

Вири и терефар “Шарвили” эпосдизни хас я. Гъавилляй А.Агъаева кхъизва: “Халкъари игитар неинки са чеб, гъакл масабур патални майдандиз акъудна. Игитди халкъ душманрикай, зулумдикай азадзава, ада-латлувал гъизва. Халкъди Шарвилдикай маняр тукълурзава ва ам виниз акъудзава. Алава яз, жуван Ватандин къудратлувал таъминарзавай халкъ зурба тирди хъиз, игитар-ватанпересар майдандиз акъудзавай халкъ вични гъа дережада зурба тирди рикел хкизва”⁴.

Фольклор ва тарих чеб-чпихъ галаз сих алакъада ава. Фольклордин жанрайра халкъдин тарихдин асас девирар къалурзава. Эпосда, махара, къаравилляйра, гъатта мискларани тарихдин са бязи делилар ақун мумкин я.

“Шарвили” эпос тек са лезги фольклордин ваъ, гъакни тарихдин ивири я. И эсерда чи халкъдин тарихда гъакъикъатда кьиле фейи са къадар вакъияярни гъатнава. Ина гъакни тарихда яшамеш хъайи ксар ва девирра кьиле фейи бязи гьерекатарни къалурнава. Гъавилляй алим ихьтин нетижайрал атанва: “Шарвилдин” асул фикир-макъсад ва ана къарагъарнавай месэляяр тайин тир дережада чи эрадин сад лагъай агъзур йисан сифте кьилерихъ галаз алакълугу я. Пуд лагъай асирдин сергъятдал атана агакънавай члавуз вири инсанятди гъа девирда кьиле фейи вакъияйриз теориядин ва практикадин жигъетдай зурба интерес ийизва”⁵.

Вахтар алатунивай фольклордиз инсанрин уьмуьрдин тежриба, абур уьмуьрда къазанмишай чирвилерни алава хъжезва. Къадим девиррилай эгечна, мифарни фольклордин эсерар тарихдин илимдин асас чешмейрикай хъанай. И кардихъ галаз алакълугу яз кьейд авун лазим я хъи, фольклордин эсерар, иллаки эпос, тарихдин хроника туш. Абур уз чпиз хас кьетленвилер ава. Гъавилляй А.Агъаева кхъизва: “Абур гъилик авуна, илимдин жигъетдай ахтармишдай мумкинвал гъелелиг авачир шартлара «Шарвили» хьтин члалан эсерри чи халкъарин къадимл несири тлебат ва гъар йикъан вакъияяр, обществода яшайишдин, хизандинни ацукъунин-къарагъунин къайдаяр, инсанрин рафтарвилерин, эдебдин, муьгъуьббатдинни такланвиллин, дуствиллин душманвиллин гъиссер художественный такъатралди, мифологиядин къайдайралди ва гъар йикъан яшайишда аннамишунин жуьреяр гъихьтинбур хъанатла чирдай мумкинвал гузва”⁶.

Фольклордин тарихдин алакълари, санлай къачурла, гегьенш ва муракаб месэляяр къарагъарзава. И месэладал гъалтайла, гзаф улкъвейрин алимар ихьтин нетижайрал атанва: фольклор яратмишай ксари ам тарихдин гъакъикъат хъиз къабулзавай; фольклордин текстера авай тарихдин вакъияяр ва тарихда яшамеш хъайи ксар фольклордин образар хъиз ваъ, тарих хъиз къабулдайла, и карди къил какадарзава; фольклордин имаратрай къачур чирвилерикай гъакъикъи тарих чирдай вахтунда хийир къачуз жеда; фольклордин ивирикай тарихдин чешмейрикай хъиз менфят къачудайла, абур художественный образар тирди рикелай алудна виже къведач; фольклордин поэтикадикай

хийир къачузвай тарихчийриз адан къанунар хъсандиз чир хъун ва гъакни тарихдин месэлайрикай рахазвай фольклористри тарихдин вакъияяр дериндай чирун герек я.

И жигъетдай эпосдиз анализ гузвай А.Агъаева кьейдзава: “Халкъдин къанажагъда Шарвили лезгийрин тарихда хъайи вири члехи вакъияйрин шагъид ва гъа вакъияйрин иштиракчи яз майдандиз экъечзава. Халкъдин къанажагъда ам лезгийри ва къуншидаллай маса халкъари мусурмандин къабулдалдини, гъа дин къабуллайла, Кавказ къачун патал арабринни хазаррин арада къати акъажунар кьиле фидалдини ва кьиле фейидалай гуьгъуьнлизни яшамеш хъана. Шарвилди Тимерланан сан-гъисаб авачир къван къушунрин аксина женг гузур Къванцин гададин къаматда аваз, душман-диз Дагъустандин дагълариз хкаж жедай рехъ атанай. Гуьгъуьнлай Шарвили Надир-шагъдин къушунриз акси язгунрик эгечна. Гъатта Ватандиз Члехи дъевирдин фольклордай, иллаки шевпрай, чаз Шарвилдин эвер гунрин гел акъазва”⁷.

Профессорди идеядинни эстетикадин рекъяйни, гъакл ахлакъдинни тербиядин жигъетдайни и эпосдин важиблувиллиз члехи къимет ганай. И ерияр фикирда къуна, алимди кьейданава: «Халкъдин художественный къанажагъда Шарвили дири-цици я, ам гъамиша гъа ихьтинди яз амукъда. Аквар гъаларай, гъа и кардай руьгъди игитвиллин эпосдикай гъакъикъи игитвилехъ, гъа ихьтин арачивал аваз, еримшиун акъазва. Гъа и рекъе гъиссер ахлакъдин жигъетдай михъи, эдеблу жезва. Гъикъван акъулди атлун тийидай хьтин лишанар квайди ятлани, Шарвили гъакъикъи, жергедин инсанриз мукъва игитни я лугъуз хъунин себеб гъа им тушни къван? Ам жергедин инсанрин неинки дуст ва арха, гъакни абурун дамахни я”⁸.

Алимди “Шарвили” эпос кватлунин ва ахтармишунин карда лезги шаиррикай ва алимрикай Забит Ризванован, Байрам Салимован, Айбике Гъаниевадин, Фируза Вагъабовадин, Гъажи Гашарован ва масабурун зегъметни къалурнава.

“Игитвиллин эпосдикай - гъакъикъи игитвилехъ” макъала А.Агъаева ик акъалтаразава: “Игитвиллин эпосдикай Шарвилдиз тукълурнавай члалан гуьмбет хъанва, амма халкъдиз идалайни гзаф крар кланзава, адан къамат скульптурадин памятникдани эбеди яз таз, яни игитвиллин эпосни гъакъикъи игитвал зигъиндин къуватдалди алакълугу ийиз кланзава. Гъакъикъи игитвилликай рахайтла, адаз уьмуьрда гъамиша чка жагъизвайди я”⁹.

Са шакни алачиз лугъуз жеда, А.Агъаеван илимдинни эдебиятдин яратмишунар чи республикадин медениятдин ва илимдин уьмуьрда тарихдин кьетлен вакъиа хъана. Методологиядин рекъяй бинелувал, гъакъикъивал ва фикирин деринвал профессор Агъед Агъаеван эсеррин асас кьетленвал я. Алимдин лайихлувилер къалурун патал са кар кьейд хъуьун лазим я: алай вахтундани школайра ва вузра лезги шаиррин ва прозаикрин уьмуьр ва яратмишунар, фольклордин бязи месэляяр чирунин рекъе Агъед Агъаеван эсеррикай хийир къачузва. Адан макъалайри, очеркери ва монографияйри лезги фольклордикайни литературадикай гзаф малуматар гузва. Абур алай девирдани члехи гъевесдалди клелзава.

1 Агъаев А.Г. Лезгийрин литература. - Махачкъала, 1959. 75-чин.
2 Пропп В.Я. Русский героический эпос. - Ленинград: Изд. Ленинградского университета, 1955. С.6.
3 Шарвили - къадим эпосдин игит. - Махачкъала, 2008. 18-чин.
4 Мад гъана. 18-19-чинар.
5 Мад гъана. 15-чин.
6 Мад гъана. 14-15-чинар.
7 Мад гъана. 15-16-чинар.
8 Мад гъана. 27-28-чинар.
9 Мад гъана. 28-чин.

Гуьруьшмиш хъана

Арсен ШАЙДАБЕГОВ

И йикъара республикадин образованидин ва илимдин министр **Шагъабас ШАГЪОВ** “Ачух власть” проектдин сергъятра аваз “Дагъустан” РИА-да журналистрихъ галаз гуьруьшмиш хъана. Ада цинин йис неинки образованидин, гъакл маса идараяр патални гзаф четинди хъайиди кьейдна. “Им образованидин къурулушда кьиле физвай реформайрихъ, уьмуьрда жезвай са къадар дегъивилерихъ галаз алакълугу я. Квалахдин рекъяй бязи юлдашрилай и дегъивилерихъ галаз кам-камуна аваз физ алакълугу ва, бязибур цийивилерихъ галаз вердиш жезвач. Амма лугъуз кланзава хъи, вилик эцигнавай месэляяр, санлай къачурла, образованидин идарайрилай, гъа жегъдай яз министерстводилайни бес къадардин дережада аваз гъализ алакълугу я. Кьилинди ам я хъи, чалай важиблугу месэла - аялрин чирвилерин дережа ва ери хкажун патал гьерекатар сад ийиз алакълугу”, - лагъана министрди.

“Дагъустан виликди тухудай проекттар тайинариз алакълугу я. Алай йисуз чна тлимил квалахар авунав. 2020-йисалди республикадин образование вилик тухунин программа тукълурнава. Образованидин гъакъиндай цийи законда гзаф дегъивилер хъуниз килигна, и месэла гъалун акъван асант акъвазвач. Законда къалурнавай цийи месэляяр фикирда къуна, программа тукълурдай рабочий группа тешкилнава. Адан кваталдик Москвадай атанвай пешекарарни ква. Адаз руководство Россиядин образованидин академиядин член-корреспондент, умуми образованидин федеральный госстандартар тукълурзавай проектдин руководитель Александр Кондакова гузва. Гъикъван четинвилер расалмиш хъанатлани, чалай месэляяр гъализ алакълугу я. Чал гъар юкъуз дуьшуьш жезвай хейлин месэлайриз килигна. Зун инанмиш я хъи, цийи клелунрин йисуз чун а программа кардик кутаз эгечна”, - давамарна Ш.Шагъова.

Ада гъакни малумарна хъи, цинин йисалай республикади федеральный метлебдин программаяр кардик кутуна иштиракда. Ибур хуьруьн чкайра спорт вилик тухунин (вири муниципальный тешкилатра спортдин майданар тукълурун патал 80 млн манат чара авун кьетнава) ва “Тем акакъдай шартлар” проект акатзавай программаяр я. Ведомстводин къилин месэлайрикай сад гъакъикъи ва михъи ЕГЭ тухун я, кьейдна Ш.Шагъова. “Чи виридан рикел алатай йисаз талукъ яз хъайи рахунар алама. Са йисан кьене чалай гзаф крар ийиз алакълугу я. ЦИ ачух план тукълурна: экзаменар тухунин квалахда прокуратуради, полицияди, Ростелекомди, махсус алакълугу иштиракна. Чи выпускникри вахкай 12 экзамендикай, алатай йисанбур гекъигайла, 3 предметдай - географиядай, общественнидаиди ва информатикадай ци пис нетижаяр хъана. Амай вири предметрай юкъван балл винизди я”, - лагъана министрди.

Гуьруьшдал республикадин образованидин къили техникумра ва ПТУ-ра тунвай бязи дегъивилерикайни лагъана.

Эхирдай министрди ЕГЭ-диз, аялрин бахчайриз талукъ ва маса суалриз жавабар гана.

Редакциядин мугьман

Буба фейи рекьер рикел хкиз...

Алаудин ГЪАМИДОВ

И мукьвара чи редакциядиз Къасумхурелай са агьсакьал атана. Ада салам гана, кабинетдиз къведай ихтияр авани? - лагьана.

- Ша, буюр, азиз мугьман чи идара инсанар къабулиз гьамиша гьазур я, - жаваб гана за. Хваш-беш авурдалай гуьгьуниз ада чаз ала-тай Чехи Гъалибвлин ва мукьвара жедай "Лезги газетдин" 95 йисан юбилеяр мубаракна.

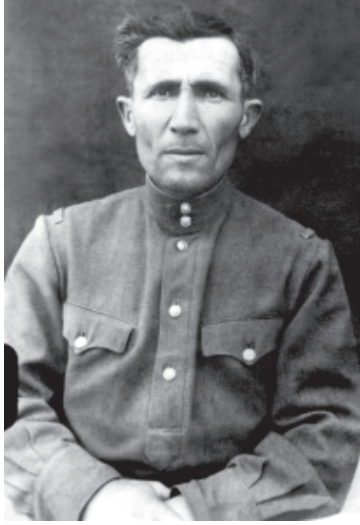
- Я стха, зун Шаглар Хазаров я, мугьман туш, "кваллинди" я, башламишна ада. За гьеле 60-йисарилай вилик "Коммунистдин" (гила "Лезги газет") редакцияда са шумуд йисуз кваллахна. Зи рикел а вахтара ана гьакьсагьвилелди зегьмет члугазвай машгур шаирар, писателар Алирза Саидов, Байрам Салимов, Якуб Яралиев, Буба Гьажикъулиев ва масабур лап хъсандиз алама. За газетдихь галаз алакьа хуьзмачтлани, ам гьар йисуз хъизва, клелзава. За ам 95 йисан вахтунда фенвай баркаллу рекьел, иллаки эхиримжи йисара яратмишунрин рекье ада къачузвай камарал дамахвава.

Чехи Гъалибвлин 70 йисахь галаз алакьалу яз адан чинриз акьатай, акьатзавай макьалайри иллаки чепел фикир желбзава. Женгера телеф хъайибур, гъалибчияр, гьакни абурун невеяр рикел хкиз-ва. Им хъсан кар я.

Шаглар са легьезда хиялрик акатна, адан фикирар яргьариз фена.

- Валлагь, стха, кье Украинада кьиле физвай вакъияяр акурла, зи рикел жуван буба фейи рекьер, ада авур баркаллу крар хквезва. Вуж я зи буба лугьзвани вуна?

Ам Къасумхурьун (гилан Сулейман-Стальский) райондин Арагьрин хурьяр тир Хазаров Али-

мирзе Хазарович я. 1907-йисан 15-февралдиз дидедиз хъайи гада лап аялзамаз диде-бубадикай магьрум хъана. Са къас фу патал идан-адан квалерал кваллахар ийиз башламишна. Райцентрада 7-класс акьалтларна, Бакуда рабфакада, гьатта совпартшколадани чирвилер къачуна. Нафтладин мяденра рабочий, бурильщик яз зегьмет члугуна. Гьакьсагь жегьил гьеле 1932-йисуз КПСС-дин жергейриз къабула. А вахтара "Бакинский рабочий" газетдиз тежрибалу нефтяникдикай "Жегьил коммунист-квенквечи" твар алаз макьалани акьатнай.

Виринра колхозар тешкилзавай йисар тир. 1934-йисуз Бакудай хурьуз отпускадиз хтай Алимierzедиз КПСС-дин райкомдиз эверзава ва лежберрин комитетдин председателвал авун теклифзава.

Савадлу, тешкилатчивилин ерияр квай жегьил коммунистди районда колхозар арадал гьунин, чилер паонин кардик лайихлу пай кутуна. 1936-йисуз ам Къепир-Къазмайрал "КИМ" твар алаз цийиз арадал атанвай колхоздин кьиле акьвазна. Коллективный майишат

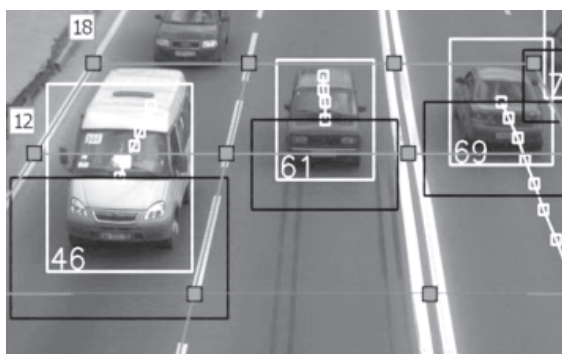
гуьнгьуна туна, колхозчийрин дулажагьдин шартлар хъсанарна. 1942-йисуз колхоздин председателдиз Яру Армиядин жергейриз эвер гана. 1943-йисуз жегьил аскер Кировский военно-технический училищедиз рекье туна. Анаг акьалтларай лейтенант, стрелковый взводдин кьиле аваз, 1-Украинский фронтдиз фена. Немсерихь галаз кьиле фейи женгера А.Хазарован взводди душмандиз еке ягьунар кьуна, гъалибвилер къазанмишна. Алимierzе Хазаровичан кьегьалвилерин гьакьиндай адаз ганвай **Ватандин дяведин 1-дережадин, Яру гьетрен орденри, хейлин медалри** ва Ватандин Чехи дяведа гъалибвал къазанмишайдалай инихь 25 йис махсус знакди шагьидвал ийизва.

Гъайиф хьи, виклеь дагьви Рейхстагдиз агакьнач. 1944-йисан гатуз Украинадин Самбор шегьерда немсерин чапхунчийрихь галаз кьиле фейи женгера адал залан хер хъана. Ам 2136-нумрадин госпиталдиз аватна, сагь хъхъай офицер квализ инвалид яз хтана. Ина фронтвик гьеччи кье аялди - Шагларани Сунади - гуьзлемишзавай. Инвалид я лагьана, Алимierzе Хазаровича ажузвал хиве кьунач. Ам дяведилай гуьгьунин ислягь зегьметдик экечина. Къасумхурьун аялрин кваллин завхозвал, автостанциядин кассирвал авуна. 1982-йисуз рагьметдиз фена.

Шагларани, вичин бубади хьиз, Советрин Армиядин жергейра кьуллугьна - Дагьустандин хурьун майишатдин институт акьалтларай ученый агрономди "Мирный" совхоздин управляющийвиле, КПСС-дин райкомдин инструкторвиле, районрин уртах "Сельхозтехникада", Агьа Стлалрин совхоздин директорвиле кваллахна. Гила лайихлудаказ ял язавай зегьметдин ветерандин гуьгьулар, хтул руша "буба-а-а" лагьайла, мадни ачух жезва.

Куьрелди

Цинин йисан сад лагьай паона Дагьустанда цаяр кьунин 416 дуьшуьш хъайиди кьейднава. Им, алатай йисан гьа и вахтунив гекьгайла 8 процентдин тимил я. Цаяр кьунрин дуьшуьшрик телеф хъайибурни ша-зандалай пуд касдин тимил я. Россиядин МЧС-дин Дагьустан Республикада авай Управленидин гуьзчи-

вилин ва профилактикадин кваллахдин кьиле акьвазнавай Юсуп Супьянова кьейдайвал, цаяр кьунин гзаф дуьшуьшар агъалийрин саймазвал, хатасузвилерин кьейдайрал амал тавун себб яз арадал атанвайди я.

2015-йисан кьвед лагьай кварталда Махачкъаладин рекьера эцигнавай кьайдаяр члураила шиклар

ядай съёмка ийидай махсус камерайри инсандин иштираквал авачиз административный кьайдасузвилериз талукь кьарарар постановленияр 33 агьзур касдив агакьарнавайдакьай хабар гузва "Хатасуз Дагьустан" идарадин векилри.

Кьайдасузвилерай авур жермейрин къадар 20481500 манатдив агакьна, адакай республикадин бюджетдиз 2018500 манат къведа.

Вахтунда таганвай жермейрай суддин приставриз административный кьайдасузвилериз талукь 2368 кьарар ракурнава. Идалайни гьейри, вахтунда жерме тагунай адал кье сеферда артух яз, амма 1000 манатдилай тимил тушиз административный жерме алава хъжезва. Эгер судприставри исполнительный производство кьарагьарайтла, мадни 1000 манат жерме гун' гекер я.

Кхьейдакай мад сеферда Наразивилериз яб гузвач

Рагьидин ЭМИНОВ

Ахцегьрин РОВД-дин дараматдин вилик квай паркуниз фидай рекьел алай кьекьунрал, автостоянкадал хьиз, гьар юкьуз машинара акьвазарзавайдакьай чна виликдай критикадин материал кхьенай. Амма РОВД-дин кьуллугьчийри и татугайвал арадай акьудун патал серенжемар къабулнач. Идалайни гьейри, абур чпин автотехникани гьа инал акьвазарун давам жезва. Арадал атанвай гьалди инсанрин патай гьахьлу наразивилер арадал гьизва. Са къадар вахт идалай вилик чна и паркуна мукьвал-мукьвал ял ягьиз ацукьзавай бязи инсанривай и месэладиз талукь яз чпин фикирар лугьун тлалабна. Абур чаз агьадихь галай жавабар гана:

А.ТАЛХАНОВ, пенсионер: - Пенсионер яз кваллин кьайгьуйрикай азад вахтунда зун мукьвал-мукьвал ял ягьиз и паркуниз кьезва. Инин вилик квай рекьин кье кьекьундални датлана автотехника жезва. Им рекьерин гьерекаддин кьайдаяр векьидакъз члурун я. Инал гзаф вахтара РОВД-дин кьуллугьчийрин автомашинарни акьвазарзава. И чкадин мукьув гвай туьквенрин, кафедин виликни машинара акьвазарзавайвилей инсанриз и территорияда кьекьун четин жезва.

И.МУСАЕВ: - Паркуниз вилик квай кьекьундал автотехника акьвазарунилай зунни гзаф нарази я, вучиз лагьайтла датлана гьерекад авай и рекьин кье патани машинара акьвазаруни инсанриз четинвилер арадал гьунилай гьейри, абур хаталувиликни кутазава. И татугайликай газетда кхьейлани, ихьтин гьал аму-кьун алапатдин кар я. Яраб гила хъайитлани инсанрин гьахьлу наразивилериз яб гудай кас жедатла?

Э.АСАДОВ, пенсионер: - И чкадал автотехника акьвазаруни неинки са инсанар хаталувилик кутазава, ида гьакл мумкин тир терактдин хаталувал арадал гьизва. Малум тирвал, террористри мукьвал-мукьвал машинарни инсанар гзаф авай чкаяр чпин нагьакьан крар кьиле тухун патал лишандик кутазава. И кардиз вирида фикир гана кланда. Вучиз ятлани РОВД-дин, ГИБДД-дин кьуллугьчийри им метлеб авай кар яз гьисабзава.

Идалайни гьейри, РОВД-дин вилик шлагбаум алай, автотехника акьвазардай чпин махсус чка кьа. Чпин автотехника абур а чкадал акьвазар тавунин себеб вуч я? Чна умудзава хьи, инсанрин гьахьлу наразивилер фикирда кьуна, талукь тир идарайри и участкадал машинара акьвазарун кьадагьа ийизвай лишанар эцигда.

Им кьундарма туш

Тахмираз ИМАМОВ

Чун алапатдин девирда яшамиз жезва. И суьгьбет кьундарма туш, гьакьикьатда кьилел атанвай кар я.

Рамин Ибрагьимов 1989-йисуз Дербент шегьердин 2-нумрадин Аялрин кваллиз къабулна. Аялдин гьич йисни хьанвачир. Я диде, я буба адаз кьени чидач.

- Аялрин квалле чаз хъсандиз тлуьн гузвачир, - лугьзува Рамина, - гьавилай, мярекатрилай кьулухь амуькьар кватл хьувун патал чун патав гвай "Севилья" твар алай межлисрин кваллиз финиз мажбур жезвай. И кар анин члехибуроз бегенмиш хьанач жеди ва чи гуьгьуниз участковый ракурнай. Ада чун гатана. Зи эрчи гьил хана. Идалайни гьейри, заз экв хъсандиз акваз-вайди туш. Гьа ик, завай ругуд лагьай классдилай кьулухь школада клелун давамариз хьанач. Гьа участковыйди зи сберкниж-кадилай пул алудна вичиз туна. Амма Аглагьди адаз бала гана. 2-3 йис вилик Гагаринан тварунихь галай куьчеда махсус операция кьиле физвай члавуз а полицейскийдиз гуьлле ганай.

2011-йисуз Рамин Ибрагьимоваз карьерар авай чкада, клуд лагьай мертебадай квалер гана. Ана яшамиз хьун патал гьич са жуьредин кьулайвилерни авачир. Ада вичи лугьззайвал, чимивал авач, мекьия я ва кьвагьиди яд кьезва.

Ци, 11-январдиз кваллин муьжуд лагьай мертебади цай кьуна. Рамин вичин квалле авай. Зиян хъайибурун гафарай, Дербентда авай МЧС-дин векилри ам кьутармишун патал гьич са жуьредин чалишмишвилерни авунач. Кье сятдин вахтунда етим аял гум гьатнавай квалле амуькьна ва анжах Дагьустандин Огни шегьердай кьутармишдайбуру атана адан даклардихь гуьрарар хкажайла, гьелек хьанвай Рамин эхвичина.

Аглагьдиз шукур хьурай, чан аламукьна. Амма гум фейи адан жигерриз хасаратвал хъана, гила операция авуна кланзава.

Цаяр кьунрикай, аварияр хьуникай ва бедбахтвилерни маса агьавалатар кьилел атуникай гьич са касни хвенвач. Амма зиянар хьанвайбуруз гафунин куьмек хъайитлани клан жезва. Я шегьердин администрация, я маса идараяр куьмексуз, тек жегьилдин куьмекдиз атанач. Анжах адан кваллин патав гвай алверчийри кватлай вад агьзур манатдихьди Рамина са бубат вичин квал дьузар хьувуна.

Рамина гьич санани кваллахзава, я адахь пенсия авач. Чирхчиривай духияр ва маса шейэр къачуз, куьчейра гьалтайбуруз теклифзава, бязибуру абур масани къачуз.

понеделник, 13 июля

ТВ ДАГЕСТАН
РОССИЯ

8.05-8.08 Вести Дагестан
8.36-8.41 Вести Дагестан
11:35 Вести Дагестан
14:30 Вести Дагестан
17:10 Вести Дагестан
18:15 Реклама
18.20 Мы из Тузика
18.30 Грани Реальности (Дербент Шелковый путь)
19.00 «Акцент»
19.30 Реклама
19:35 Вести Дагестан
РГВК
07.00 Время новостей Дагестана. Итоги
07.30 Мультфильм
08.00 Д/ф «Разговор с Терекон» (12+)
08.50 Х/ф «Фатима» (12+)
10.30 Ток-шоу «Главная тема» с Алексеем Казаком (16+)
12.30 Время новостей Дагестана
12.55 «Наедине с поэтом» Арбен Кардаш (12+)
13.40 В/ф «Завещание горца из Цада» (12+)
14.10 «Преступление и наказание» Отцовский инстинкт по-дагестански (16+)
14.30 Время новостей Дагестана
14.50 «Человек и право» (12+)
16.00 Мультфильм (0+)
16.30 Время новостей Дагестана
17.00 «Красота 05. ru» в прямом эфире
17.40 Д/ф «Дагестанская мозаика» (12+)
18.45 Передача на табасаранском языке «Мил» «Проблемы сохранения ковроделия в с. Зильдик Хивского района» (12+)

19.30 Время новостей Дагестана
20.00 Мультфильм (0+)
20.20 «Есть работа» (12+)
20.50 «Круглый стол» (16+)
21.45 В/ф «Разгром Надир-Шаха» (16+)
22.30 Время новостей Дагестана
23.00 Спорт на канале (12+)
00.30 Время новостей Дагестана
01.00 Передача на табасаранском языке «Мил» «Проблемы сохранения ковроделия в с. Зильдик Хивского района» (12+)
01.35 Т/с «Репортеры» (16+)
02.25 Х/ф «Газовый свет» (16+)
04.15 «Есть работа» (16+)
04.30 В/ф «Разгром Надир-Шаха» (16+)
05.30 Х/ф «Фатима» (12+)
ПЕРВЫЙ
5.00 «Доброе утро».
9.00 Новости.
9.15 «Контрольная закупка».
9.45 «Жить здорово!»
10.55 «Модный приговор».
12.00 Новости.
12.20 «Сегодня вечером с

1.45 Х/ф «Цыган»

Андреем Малаховым».
14.30 «Без свидетелей».
15.00 Новости.
15.10 «Мужское/Женское».
17.00 «Наедине со всеми».
18.00 Вечерние новости.
18.45 «Давай поженимся!»
19.50 «Пусть говорят» с Андреем Малаховым».
21.00 «Время».
21.35 Т/с «Найти мужа в большом городе» (16+).
23.35 Т/с «Водолей» (18+).
1.15 Х/ф «Плохие девочки» (16+).
3.00 Новости.
3.05 Х/ф «Плохие девочки» (16+).
3.15 «Модный приговор».

РОССИЯ 1

5.00 «Утро России» (12+).
9.00 «Вести» (12+).
9.15 «Утро России» (12+).
10.00 «О самом главном».
11.00 «Вести» (12+).
11.35 «Вести - Москва».
11.55 Т/с «Тайны следствия».
12.55 «Особый случай» (12+).
14.00 «Вести» (12+).
14.30 «Вести - Москва».
14.50 «Дежурная часть».
15.00 Т/с «Марьяна рожд».
17.00 «Вести» (12+).
17.10 «Вести - Москва».
17.30 «Вести» (12+).
18.15 «Прямой эфир» (12+).
19.35 «Вести - Москва».
20.00 «Вести» (12+).
20.50 «Спокойной ночи, малыши!»
21.00 Т/с «Чужое гнездо».
23.50 Фестиваль «Славянский базар-2015» (12+).
1.45 Х/ф «Цыган» (12+).

3.25 «Узбекистан. Жемчужина на песках» (12+).
4.20 «Комната смеха» (12+).

НТВ

6.00 «Солнечно. Без осадков» (12+).
8.10 Т/с «Возвращение Мухоморова» (16+).
10.00 «Сегодня».
10.20 Т/с «Дорожный патруль» (16+).
12.00 «Суд присяжных».
13.00 «Сегодня».
13.20 «Суд присяжных». Окончательный вердикт (16+).
14.30 «Чрезвычайное происшествие. Обзор».
15.00 Т/с «Москва. Три вокзала» (16+).
16.00 «Сегодня».
16.20 Т/с «Москва. Три вокзала» (16+).
18.00 «Говорим и показываем» (16+).
19.00 «Сегодня».
19.40 Т/с «Новая жизнь сыщика Гурова. Продолжение» (16+).
21.30 Т/с «Ментовские войны» (16+).
23.30 «Сегодня».
23.50 Т/с «Закон и порядок».
1.50 «Сплето в СССР» (12+).
2.40 «Дикий мир».
3.05 Т/с «Город соблазнов».
4.55 «Все будет хорошо!»

ТВЦ

6.00 «Настроение».
8.20 Детектив «Сицилианская защита».
10.05 Д/ф «Александр Абдулов. Роман с жизнью» (12+).
10.55 «Доктор И!» (16+).
11.30 «События».
11.50 «Постскриптум».
12.50 «В центре событий».
13.55 «Осторожно, мошенники!» (16+).
14.30 «События».
14.50 «Городское собрание» (12+).
15.40 Т/с «Чисто английское убийство» (Великобритания) (12+).
17.30 «События».
18.00 «Право голоса» (16+).
19.30 «Город новостей».
19.45 Т/с «Жуков» (16+).

21.45 «Петровка, 38» (16+).
22.00 «События».
22.30 «Орбита интересов». Спецрепортаж (16+).
23.05 «Без обмана». «Сладкое и гадкое» (16+).
0.00 «События. 25-й час».
0.20 Д/с «Династия. Русский Гамлет» (12+).
1.10 «Петровка, 38» (16+).
1.30 Т/с «Отец Браун» (Великобритания) (16+).
3.20 Комедия «Жандарм на прогулке».
5.15 Д/с «Жители океанов».

ЗВЕЗДА

6.00 Х/ф «Разрешите взлет!»
7.55 «Военная приемка».
8.50 Т/с «Страховщики»
9.00 Новости дня.
9.15 Т/с «Страховщики»
12.00 «Новая звезда». Всероссийский конкурс исполнителей песни. 1-й тур (6+).
13.00 Новости дня.
13.15 «Новая звезда». Всероссийский конкурс исполнителей песни. 1-й тур (6+).
14.10 Д/с «ВМФ СССР. Хроника победы». «Мониторы» (12+).
14.45 Т/с «Команда ЧЕ» (16+).
18.00 Новости дня.
18.30 Д/с «Из всех орудий»
19.15 Х/ф «Старшина»
21.00 Х/ф «Правда лейтенанта Климова» (12+).
23.00 Новости дня.
23.20 Д/с «Легенды советского сыска» (16+).
0.55 «Военная приемка».
3.00 Т/с «Команда ЧЕ» (16+).

REN TV

5.00 «Военная тайна с Игорем Прокопенко».
5.30 Территория заблуждений с Игорем Прокопенко» (16+).
6.00 «Званый ужин» (16+).
7.00 «Смотреть всем!» (16+).
7.30 «Смотреть всем!» (16+).
8.30 «Новости» (16+).
9.00 «Военная тайна с Игорем Прокопенко».
11.00 «Документальный проект». «Вторая жизнь души» (16+).
12.00 «Информационная

программа 112» (16+).
12.30 «Новости» (16+).
13.00 «Званый ужин» (16+).
15.00 «Тотальная распродажа» (16+).
16.00 «Информационная программа 112» (16+).
16.30 «Новости» (16+).
17.00 «Тайны мира с Анной Чалман» «Берегись автомобиля» (16+).
18.00 «Самые шокирующие гипотезы». «Тайна Бермудского треугольника» (16+).
19.00 «Информационная программа 112» (16+).
19.30 «Новости» (16+).
20.00 Х/ф «Одиночка».
22.00 «Водить по-русски».
23.00 «Новости» (16+).
23.25 Т/с «От заката до рассвета» (США) (16+).
1.20 Х/ф «Одиночка».
3.30 «Смотреть всем!» (16+).
4.00 «Территория заблуждений с Игорем Прокопенко» (16+).

ПЕТЕРБУРГ - 5 КАНАЛ

6.00 «Сейчас».
6.10 «Утро на 5» (6+).
9.00 «Место происшествия».
10.00 «Сейчас».
10.30 Т/с «Кулинар 2» (Россия - Украина) (16+).
11.30 Т/с «Кулинар 2» (Россия - Украина) (16+).
12.00 «Сейчас».
12.30 Т/с «Кулинар 2» (Россия - Украина) (16+).
13.00 Т/с «Кулинар 2» (Россия - Украина) (16+).
14.00 Т/с «Кулинар 2» (Россия - Украина) (16+).
15.00 Т/с «Кулинар 2» (Россия - Украина) (16+).
15.30 «Сейчас».
16.00 Т/с «Кулинар 2» (16+).
16.30 Т/с «Кулинар 2» (Россия - Украина) (16+).
17.25 Т/с «Кулинар 2» (Россия - Украина) (16+).
18.30 «Сейчас».
19.00 Т/с «Детективы». «За кулисами мечты» (16+).
19.40 Т/с «Детективы». «Инстинкт охотника» (16+).
20.20 Т/с «След». «В объятиях леопарда» (16+).
21.15 Т/с «След». «Булочка».
22.00 «Сейчас».

22.25 Т/с «След». «Доброе дело» (16+).
23.15 «Момент истины» (16+).
0.10 «Место происшествия. О главном» (16+).
1.10 «День ангела».
1.35 Т/с «Детективы». «За кулисами мечты» (16+).
2.20 Т/с «Детективы». «Инстинкт охотника» (16+).
3.00 Т/с «Детективы». «Тень звезды» (16+).
3.45 Т/с «Детективы». «Знак дракона» (16+).
4.25 Т/с «Детективы». «Опасная профессия» (16+).
4.55 Т/с «Детективы». «Мылный пузырь» (16+).
5.30 Т/с «Детективы». «Последняя воля» (16+).

ДОМАШНИЙ

6.30 Жить вкусно с Джейми Оливером (16+).
7.30 Сделай мне красиво.
8.00 По делам несовершеннолетних (16+).
9.50 Давай разведемся!
10.50 Д/ф «Понять. Простить» (16+).
12.00 Клуб бывших жен.
13.00 Присяжные красоты.
14.00 Т/с «Женский доктор 2» (16+).
16.45 Нет запретных тем.
17.45 Одна за всех (16+).
18.05 Т/с «Она написала убийство» (16+).
19.00 Т/с «Не родись красивой» (12+).
20.55 Т/с «Доктор Хаус».
22.40 Д/с «Тайная жизнь миллионеров» (16+).
23.40 Одна за всех (16+).
0.30 Мелодрама «Провинциальная муза» (12+).
2.25 Комедия «Берегите мужчин» (12+).
4.00 Д/с «Красота без жертв» (16+).

ИНДИЯ

6.10 Драма «Джонни-предатель» (16+).
8.30 «Индийское счастье» (16+).
9.00 «Секреты индийской кухни» (12+).
10.00 Драма «Измены».
12.10 Драма «Острый перец» (16+).
15.10 Комедия «Новая соседка» (16+).

18.10 Мелодрама «Рожденные летать» (16+).
20.30 «Индийское счастье»
21.05 Боевик «Столкновение» (16+).
23.40 «Биография кумиров» «Неха Дхупия» (12+).
0.10 Боевик «Удар» (16+).
3.05 Боевик «Фантом» (16+).

КУЛЬТУРА

7.00 Канал «Евроныюз».
10.00 «Новости культуры».
10.15 «Наблюдатель».
11.15 Х/ф «Сестры».
12.00 Д/ф «Константин Воинов».
12.40 Х/ф «Человек у окна».
14.20 Д/ф «Сэр Александр Аникс».
15.00 «Новости культуры».
15.10 Д/с «Исторические путешествия Ивана Толстого». «Тайное завещание Льва Толстого».
15.35 «Полиглот». Выучим английский за 16 часов! (5+).
16.20 Х/ф «Осень».
17.50 VI Большой фестиваль РНО. Н. Паганини. Концерт для гитары с оркестром. Солист А. Дервост. Дирижер М. Плетнев.
18.30 «Атланты. В поисках истины». «Будущее Земли - гибель или новое рождение?»
19.00 «Новости культуры».
19.15 «Жизнь замечательных идей». «Голубая кровь».
19.45 «Спокойной ночи, малыши!»
19.55 «Острова».
20.40 «Искусственный отбор».
21.20 «Монолог в 4-х частях».
21.50 Х/ф «Крах инженера Гарина»
23.00 «Новости культуры».
23.15 «Худсовет».
23.20 Лауреаты премии Тэфи-2015. «Наблюдатель». Лучшее.
0.15 Х/ф «Сестры»
1.00 Д/ф «Катя и принц».
1.40 «Полиглот».
2.25 Комедия «Новая соседка» (16+).
2.30 «Новости культуры».
23.15 «Худсовет».
23.20 Лауреаты премии Тэфи-2015. «Наблюдатель». Лучшее.
0.15 Х/ф «Сестры»
1.00 Д/ф «Катя и принц».
1.40 «Полиглот».
2.25 Комедия «Новая соседка» (16+).
2.30 «Новости культуры».
23.15 «Худсовет».
23.20 Лауреаты премии Тэфи-2015. «Наблюдатель». Лучшее.
0.20 Х/ф «Продается медвежья шкура».
1.25 «Атланты. В поисках истины». «Откуда ждять бед обитателям нашей планеты - снаружи или изнутри?»
21.20 «Монолог в 4-х частях».
21.50 Х/ф «Крах инженера Гарина»
23.00 «Новости культуры».
23.15 «Худсовет».
23.20 Лауреаты премии Тэфи-2015. «Наблюдатель». Лучшее.
0.20 Х/ф «Продается медвежья шкура».
1.25 «Атланты. В поисках истины». «Откуда ждять бед обитателям нашей планеты - снаружи или изнутри?»
Профилактика.

вторник, 14 июля

ТВ ДАГЕСТАН
РОССИЯ

8.05-8.08 Вести Дагестан
8.36-8.41 Вести Дагестан
09:00 Канал национального вещания «Алшан» (на цахурском языке)
11:35 Вести Дагестан
14:30 Вести Дагестан
17:10 Вести Дагестан
18:15 Реклама
18.20 Дорожный патруль
18.40 Летний отдых в лагере «Каскад»
18.55 Открытая власть. Интервью с Министром МВД РД А. Магомедовым
19.30 Реклама
19:35 Вести Дагестан
РГВК
07.00 Время новостей Дагестана
07.15 Передача на табасаранском языке «Мил» «Проблемы сохранения ковроделия в с. Зильдик Хивского района»
08.30 Время новостей Дагестана
08.50 «Разумный взгляд»
09.25 Х/ф «Газовый свет»
11.40 «Круглый стол» (12+)
12.30 Время новостей Дагестана
12.55 Д/ф «Дагестанские ритмы» (12+)
13.25 «Есть работа» (12+)
13.40 В/ф «Разгром Надир-Шаха» (16+)
14.30 Время новостей Дагестана
14.50 Спорт на канале (12+)
16.10 Мультфильм (0+)
16.30 Время новостей Дагестана
16.50 Фестиваль «Каспий -

берега дружбы» (12+)
18.45 Передача на лакском языке «Аьрши ва агьлу» «Бохар» (6+)
19.30 Время новостей Дагестана
20.00 Мультфильм (0+)
20.20 «Бизнес Дагестана» (12+)
21.05 «Мой Дагестан» Хунзахский район (12+)
21.35 «В мастерской Шамхала Алиханова» (12+)
21.55 «Правовое поле» (12+)
22.30 Время новостей Дагестана
23.00 В/ф «Правда о белой смерти» (16+)
00.30 Время новостей Дагестана
01.00 Передача на лакском языке «Аьрши ва агьлу» «Бохар» (6+)
01.35 Т/с «Репортеры» (16+)
02.25 Х/ф «В случае несчастия» (16+)
04.15 «Мой Дагестан» Хунзахский район (12+)
04.40 Д/ф «Дорога в Дагестан» Каспийское море (12+)
05.05 «Правовое поле» (12+)
05.30 Х/ф «Встреча в горах» (12+)
ПЕРВЫЙ
5.00 «Доброе утро».
9.00 Новости.
9.15 «Контрольная закупка».
9.45 «Жить здорово!»
10.55 «Модный приговор».
12.00 Новости.
12.20 Т/с «Найти мужа в большом городе».
14.30 «Без свидетелей»..
15.00 Новости.
15.10 «Мужское/Женское» (16+).

17.00 «Наедине со всеми».
18.00 Вечерние новости.
18.45 «Давай поженимся!»
19.50 «Пусть говорят».
21.00 «Время».
21.35 Т/с «Найти мужа в большом городе» (16+).
23.35 Т/с «Водолей» (18+).
1.20 Х/ф «Австралия».
3.00 Новости.
3.05 Х/ф «Австралия».

РОССИЯ 1

5.00 «Утро России» (12+).
9.00 «Вести» (12+).
9.15 «Утро России» (12+).
10.00 «О самом главном».
11.00 «Вести» (12+).
11.35 «Вести - Москва».
11.55 Т/с «Тайны следствия».
12.55 «Особый случай» (12+).
14.00 «Вести» (12+).
14.30 «Вести - Москва» (16+).
14.50 «Дежурная часть».
15.00 Т/с «Марьяна рожд».
17.00 «Вести» (12+).
17.10 «Вести - Москва».
17.30 «Вести» (12+).
18.15 «Прямой эфир» (12+).
19.35 «Вести - Москва».
20.00 «Вести» (12+).
20.50 «Спокойной ночи, малыши!»
21.00 Т/с «Чужое гнездо».
23.50 Торжественная церемония закрытия XXIV Международного фестиваля «Славянский базар в Витебске» (12+).
1.05 Х/ф «Цыган» (12+).
2.55 «Мы родом из мультков» (12+).
4.00 «Комната смеха» (12+).

НТВ

6.00 «Солнечно. Без осадков» (12+).
8.10 Т/с «Возвращение Мухоморова» (16+).
10.00 «Сегодня».
10.20 Т/с «Дорожный патруль» (16+).
12.00 «Суд присяжных» (16+).
13.00 «Сегодня».
13.20 «Суд присяжных». Окончательный вердикт (16+).
14.30 «Чрезвычайное происшествие. Обзор».
15.00 Т/с «Москва. Три вокзала» (16+).

16.00 «Сегодня».
16.20 Т/с «Москва. Три вокзала» (16+).
18.00 «Говорим и показываем» (16+).
19.00 «Сегодня».
19.40 Т/с «Новая жизнь сыщика Гурова. Продолжение» (16+).
21.30 Т/с «Ментовские войны» (16+).
23.30 «Сегодня».
23.50 Т/с «Закон и порядок».
1.50 «Как на духу» (16+).
2.50 «Дикий мир».
Профилактика.

ТВЦ

6.00 «Настроение».
8.10 Х/ф «По данным уголовного розыска...»
9.35 Х/ф «Анютинское счастье» (12+).
11.30 «События».
11.50 Х/ф «Анютинское счастье» (12+).
13.40 Ток-шоу «Мой герой» (12+).
14.30 «События».
14.50 «Город новостей».
15.10 «Без обмана». «Сладкое и гадкое» (16+).
15.55 Т/с «Чисто английское убийство» (Великобритания) (12+).
17.30 «События».
17.50 Т/с «Чисто английское убийство» (Великобритания) (12+).
18.20 «Право голоса» (16+).
19.30 «Город новостей».
19.45 Т/с «Жуков» (16+).
21.45 «Петровка, 38» (16+).
22.00 «События».
22.30 «Осторожно, мошенники!» (16+).
23.05 «Удар властью. Виктор Янукович» (16+).
0.00 «События. 25-й час».
0.25 Х/ф «Ультиматум».
Профилактика.

ЗВЕЗДА

6.00 Д/с «Русская императорская армия» (6+).
6.10 Х/ф «Парашисты».
8.00 «Научный детектив».
8.50 Т/с «Страховщики»
9.00 Новости дня.
9.15 Т/с «Страховщики»
12.00 «Новая звезда». Все-

российский конкурс исполнителей песни. 1-й тур (6+).
13.00 Новости дня.
13.15 «Новая звезда». Всероссийский конкурс исполнителей песни. 1-й тур (6+).
14.10 Д/с «ВМФ СССР. Хроника победы». «Подводные лодки «Малютки» (12+).
14.45 Т/с «Команда ЧЕ» (16+).
18.00 Новости дня.
18.30 Д/с «Из всех орудий»
19.15 Х/ф «Дела давно минувших дней...» (6+).
21.10 Х/ф «Наградить (посмертно)» (12+).
23.00 Новости дня.
23.20 Д/с «Легенды

среда, 15 июля

ТВ ДАГЕСТАН
РОССИЯ

8.05-8.08 Вести Дагестан
8.36-8.41 Вести Дагестан
09:00 Канал национального вещания «Шолом» (на татском языке)
11:35 Вести Дагестан
14:30 Вести Дагестан
17:10 Вести Дагестан
18:15 Реклама
18.20 Альма матер
18.30 Приоритетные проекты Главы РД Р. Абдулатипова
18.55 Брейн-ринг
19.30 Реклама
19.35 Вести Дагестан

РГВК

07.00 Новости Дагестана
07.15 Передача на ласком языке «Арьши ва аглу» «Балхар» (6+)
08.30 Новости Дагестана
08.45 Фестиваль «Каспий – берега дружбы»
10.15 Х/ф «Прошлой»
11.55 «Бизнес Дагестана»
12.30 Время новостей Дагестана
12.55 «Правовое поле»
13.30 «В мастерской Шамхала Алиханова»
14.00 «Мой Дагестан» Хунзахский район
14.30 Время новостей Дагестан
14.50 «Рыболовные путешествия с Алексеем Гусевым» Швеция. Часть 1
16.30 Время новостей Дагестана
16.50 «Главная тема» с Алексеем Козаком (16+)
18.45 Передача на даргинском языке «Адамти ва замана» «Ремисла в Дагестане» (12+)
19.30 Время новостей Дагестана
20.00 Мультфильм
20.20 «Вечер Рамодана»
21.10 «Дорожный ликбез»

21.30 «Гонг» (12+)
22.00 «Жилой мир»
22.30 Время новостей Дагестана
23.00 «Аутодафе»
00.30 Время новостей Дагестана
01.00 Передача на даргинском языке «Адамти ва замана» «Ремисла в Дагестане» (12+)
01.35 Т/с «Репортеры»
02.25 «Главная тема» с Алексеем Козаком (16+)
04.00 Х/ф «Лили»
05.20 «Дорожный ликбез»
05.35 Х/ф «Прошлой»

ПЕРВЫЙ

5.00 «Доброе утро»
9.00 Новости.
9.15 «Контрольная закупка»
9.45 «Жить здорово!»
10.55 «Модный приговор»
12.00 Новости.
12.20 Т/с «Найти мужа в большом городе»
14.30 «Без свидетелей»
15.00 Новости.
15.10 «Мужское/Женское» (16+)
17.00 «Наедине со всеми»
18.00 Вечерние новости.
18.45 «Давай поженимся!»
19.50 «Пусть говорят с Андреем Малаховым»
21.00 «Время»
21.35 Т/с «Ветреная женщина» (16+)
23.15 Т/с «Водoley» (18+)
0.10 Д/ф «Дэвид Боуи»
1.20 Х/ф «В тылу врага»
3.00 Новости.
3.05 Х/ф «В тылу врага»
3.20 «Модный приговор»

РОССИЯ 1

5.00 «Утро России» (12+)
9.00 «Вести» (12+)
9.15 «Утро России» (12+)
10.00 «О самом главном»
11.00 «Вести» (12+)
11.35 «Вести - Москва»
11.55 Т/с «Тайны следствия»
12.55 «Особый случай»
14.00 «Вести» (12+)
14.30 «Вести - Москва»

14.50 «Дежурная часть»
15.00 Т/с «Марьяна роцца»
17.00 «Вести» (12+)
17.10 «Вести - Москва»
17.30 «Вести» (12+)
18.15 «Прямой эфир» (12+)
19.35 «Вести - Москва»
20.00 «Вести» (12+)
20.50 «Спокойной ночи, малыши!»
21.00 Т/с «Чужое гнездо»
23.50 «Биохимия предательства» (12+)
1.20 Х/ф «Возвращение Буддуля» (12+)
3.40 «Комната смеха» (12+)

НТВ

Профилактика.
10.00 «Сегодня»
10.20 Т/с «Дорожный патруль» (16+)
12.00 «Суд присяжных»
13.00 «Сегодня»
13.20 «Суд присяжных»
Окончательный вердикт. (16+)
14.30 «Чрезвычайное происшествие. Обзор»
15.00 Т/с «Москва. Три вокзала» (16+)
16.00 «Сегодня»
16.20 Т/с «Москва. Три вокзала» (16+)
18.00 «Говорим и показываем» (16+)
19.00 «Сегодня»
19.40 Т/с «Новая жизнь сыщика Гурова. Продолжение» (16+)
21.30 Т/с «Ментовские войны» (16+)
23.30 «Сегодня»
23.50 Т/с «Закон и порядок»
1.50 «Квартирный вопрос»
2.50 «Дикий мир»
3.15 Т/с «Город соблазнов»

ТВЦ

Профилактика.
12.00 Х/ф «Мы странно встретились» (16+)
13.40 Ток-шоу «Мой герой» (12+)
14.30 «События»
14.50 «Город новостей»
15.10 «Удар властью. Виктор Янукович» (16+)
15.55 Т/с «Чисто английское убийство». (Великобритания). (12+)
17.30 «События»

21.35 Т/с «Ветреная женщина» (16+)

REN TV

Профилактика.
17.50 Т/с «Чисто английское убийство»
18.20 «Право голоса» (16+)
19.30 «Город новостей»
19.45 Т/с «Жуков» (16+)
21.45 «Петровка, 38» (16+)
22.00 «События»
22.30 «Линия защиты»
23.05 «Хроники московского быта. Когда женщины на пьете» (12+)
0.00 «События. 25-й час»
0.20 Х/ф «Вопрос чести»
2.10 Х/ф «По данным уголовного розыска»
3.40 Х/ф «Ультиматум»

ЗВЕЗДА

Профилактика.
14.00 Д/с «Оружие XX века» (12+)
14.10 Д/с «ВМФ СССР. Хроника победы» «Подводные лодки серии С» (12+)
14.45 Т/с «Команда ЧЕ» (16+)
18.00 Новости дня.
18.30 Д/с «Из всех орудий»
19.15 Х/ф «Табачный капитан»
21.00 Х/ф «Случай в тайге» (12+)
23.00 Новости дня.
23.20 Д/с «Легенды советского сыска» (16+)
0.55 Х/ф «Парашиотисты»
2.45 Т/с «Команда ЧЕ» (16+)

ПЕТЕРБУРГ - 5 КАНАЛ

Профилактика.

10.00 «Территория заблуждений с Игорем Прокопенко» (16+)
12.00 «Информационная программа 112» (16+)
12.30 «Новости» (16+)
13.00 «Званый ужин» (16+)
15.00 «Тотальная распродажа» (16+)
16.00 «Инф. программа 112» (16+)
16.30 «Новости» (16+)
17.00 «Тайны мира с Анной Чапман». «Красота требует жертв» (16+)
18.00 «Самые шокирующие гипотезы». «Грибной разульт» (16+)
19.00 «Информационная программа 112» (16+)
19.30 «Новости» (16+)
20.00 Х/ф «Беглец» (США)
22.30 «Смотреть всем!» (16+)
23.00 «Новости» (16+)
23.25 Т/с «От заката до рассвета» (США). (16+)
0.30 Х/ф «Беглец» (США)
3.00 «Секретные территории». «Вся правда о Марсе» (16+)
4.00 «Территория заблуждений с Игорем Прокопенко» (16+)
6.00 «Сейчас»
6.10 «Утро на 5» (6+)
9.30 «Место происшествия»
10.00 «Сейчас»
10.30 Драма «Три процента риска» (12+)
12.00 «Сейчас»
12.30 - 17.25 Т/с «Рожденная революцией»
18.30 «Сейчас»
19.00 Т/с «Детективы». «Близкий враг» (16+)
20.20 Т/с «Детективы». «Дорога на Бейкер-Стрит»
21.10 Т/с «След». «Ведьма»
22.00 «Сейчас»
22.25 Т/с «След». «Не рой другому яму» (16+)
23.15 Т/с «След». «Женская логика» (16+)
0.00 Комедия «Укротители велосипедов» (16+)
1.25 Драма «Три процента риска» (12+)
2.45 Т/с «Рожденная революцией. Комиссар милиции рассказывает» (16+)
3.50 Т/с «Рожденная революцией. Комиссар милиции рассказывает» (16+)
4.50 Т/с «Рожденная рево-

люцией. Комиссар милиции рассказывает» (16+)

ДОМАШНИЙ

6.30 Жить вкусно с Джейми Оливером. (16+)
7.30 Сделай мне красиво. (16+)
8.00 По делам несовершеннолетних. (16+)
9.50 Давай разведемся! (16+)
10.50 Д/ф «Понять. Простить» (16+)
12.00 Клуб бывших жен. (16+)
13.00 Присяжные красоты. (16+)
14.00 Т/с «Женский доктор 2». (16+)
16.45 Нет запретных тем. (16+)
17.45 Одна за всех. (16+)
18.05 Т/с «Она написала убийство». (16+)
19.00 Т/с «Не родись красивой». (12+)
20.45 Т/с «Доктор Хаус» (16+)
22.30 Д/с «Тайная жизнь миллионеров» (16+)
23.30 Одна за всех. (16+)
0.30 Комедия «Детский мир». (12+)
2.00 Мелодрама «Они встретились в пути»
3.45 Д/с «Красота без жертв» (16+)

ИНДИЯ

Профилактика.
12.10 Боевик «Удар» (16+)
15.10 Боевик «Фантом»
18.10 Боевик «Бесстрашный снова в бою»
20.30 «Индийское счастье»
21.05 Х/ф «Игра еще не окончена» (16+)
23.40 «Биография кумиров» «Смита Патиль» (12+)
0.10 Боевик «Сингам возвращается» (16+)

КУЛЬТУРА

10.00 «Новости культуры»
10.15 «Наблюдатель»
11.15 Х/ф «Пристань на том берегу»
12.25 Д/ф «Петр Первый»

12.30 «Правила жизни»
13.00 «Провинциальные музеи России»
13.25 Д/ф «Петербургские интеллигенты. Анна Карцова»
13.55 Х/ф «Крах инженера Гарина»
15.00 «Новости культуры»
15.10 Д/с «Исторические путешествия Ивана Толстого». «Тайное завещание Льва Толстого»
15.35 «Полиглот». Выучим английский за 16 часов! (16+)
16.20 Д/ф «Амальфитанское побережье»
16.35 «Больше, чем любовь». Марк Бернес.
17.15 Д/ф «4001 литературный». «Поезд-призрак»
17.45 VI Большой фестиваль РНО. Дж. Верди. Увертюры и балетная музыка из опер. Дирижер М. Плетнев.
18.30 «Атланты. В поисках истины». История с географией, или Как влияет климат на исторические события?
19.00 «Новости культуры»
19.15 «Жизнь замечательных идей». «Инсулиновые войны»
19.45 «Спокойной ночи, малыши!»
19.55 Д/ф «Катя и принц»
20.40 «Искусственный отбор»
21.20 «Монолог в 4-х частях»
21.50 Х/ф «Крах инженера Гарина»
23.00 «Новости культуры»
23.15 «Худсовет»
23.20 Лауреаты премии Тэффи-2015. «Наблюдатель». Лучшее.
0.20 Х/ф «Пристань на том берегу»
1.25 «Атланты. В поисках истины». История с географией, или Как влияет климат на исторические события?
1.55 «Полиглот». Выучим английский за 16 часов! (16+)
2.40 Д/ф «Крепость Бахрейн. Жемчужина Персидского залива»

четверг, 16 июля

ТВ ДАГЕСТАН
РОССИЯ

8.05-8.08 Вести Дагестан
8.36-8.41 Местное время Вести Дагестан
09:00 Канал национального вещания «Даймохк» (на чеченском языке)
11:35 Вести Дагестан
14:30 Вести Дагестан
17:10 Вести Дагестан
18:15 Реклама
18.20 Сказки моего детства. Шапи Казиев
18.45 Пой, Ашуг
19.30 Реклама
19.35 Вести Дагестан

РГВК

07.00 Время новостей Дагестана
07.15 Передача на даргинском языке «Адамти ва замана» «Ремисла в Дагестане» (12+)
07.55 Мультфильм
08.30 Время новостей Дагестана
08.50 Д/ф «И вечный вызов на ковер...» (16+)
09.40 «Главная тема» с Алексеем Козаком (16+)
11.30 «Аутодафе»
12.30 Время новостей Дагестана
12.55 Золотая коллекция фильмов о родном крае. «Женщина моих гор» (12+)
13.15 «Гонг» (16+)
13.40 «Дорожный ликбез»
14.00 «Жилой мир»
14.30 Время новостей Дагестана
14.50 «Рыболовные путешествия с Алексеем Гусевым» Швеция. Часть 2
16.00 Мультфильм
16.30 Время новостей Дагестана
16.50 Фильм – детям. «Дружок»

18.25 Обзор газеты «Хакыкьат» (16+)
18.45 Передача на аварском языке «Паданги галамги заманги» Ураза-Байрам (12+)
19.30 Время новостей Дагестана
20.00 Мультфильм
20.20 «Диаспора» Краснодарский край (12+)
21.10 «В центре культуры»
21.45 Обзор газеты «Дагестанская Правда»
21.55 «Агросектор» (12+)
22.30 Время новостей Дагестана
23.00 «Кунацкая» Абдулгавфар Ахмедов (12+)
00.00 Д/ф «Пять сторон света» (12+)
00.30 Время новостей Дагестана
01.00 Передача на аварском языке «Паданги галамги заманги» Ураза-Байрам (12+)
01.35 Т/с «Репортеры» (16+)
02.25 «Диаспора» Краснодарский край (12+)
03.05 Х/ф «Большая прогулка» (12+)
05.00 «В центре культуры» (12+)
05.30 Х/ф «Кето и Котэ» (12+)

ПЕРВЫЙ

5.00 «Доброе утро»
9.00 Новости.
9.15 «Контрольная закупка»
9.45 «Жить здорово!»
10.55 «Модный приговор»
12.00 Новости.
12.20 Т/с «Ветреная женщина» (16+)
14.30 «Без свидетелей»
15.00 Новости.
15.10 «Мужское/Женское» (16+)
17.00 «Наедине со всеми»
18.00 Вечерние новости.
18.45 «Давай поженимся!»

РОССИЯ 1

5.00 «Утро России» (12+)
9.00 «Вести» (12+)
9.15 «Утро России» (12+)
10.00 «О самом главном» (12+)
11.00 «Вести» (12+)
11.35 «Вести - Москва» (12+)
11.55 Т/с «Тайны следствия» (12+)
12.55 «Особый случай» (12+)
14.00 «Вести» (12+)
14.30 «Местное время. Вести - Москва» (12+)
14.50 «Вести. Дежурная часть» (12+)
15.00 Т/с «Марьяна роцца» (12+)
17.00 «Вести» (12+)
17.10 «Местное время. Вести - Москва» (12+)
17.30 «Вести» (12+)
18.15 «Прямой эфир» (12+)
19.35 «Местное время. Вести - Москва» (12+)
20.00 «Вести» (12+)
20.50 «Спокойной ночи, малыши!»
21.00 Т/с «Чужое гнездо»
23.50 «Атомная драма Владимира Барковского»
0.50 «Ураза-Байрам. Радость обновления»
1.25 Х/ф «Возвращение Буддуля» (12+)
3.40 «Комната смеха» (12+)
4.45 «Вести. Дежурная часть» (12+)

НТВ

6.00 «Солнечно. Без осадков» (12+)
8.10 Т/с «Возвращение Мухтара» (16+)
10.00 «Сегодня»

19.50 «Пусть говорят с Андреем Малаховым»
21.00 «Время»
21.35 Т/с «Ветреная женщина» (16+)
23.15 Х/ф «Выживай только любовники» (18+)
1.30 Х/ф «Омен 4» (18+)
3.00 Новости.
3.05 Х/ф «Омен 4» (18+)
3.25 «Модный приговор»
4.25 «Контрольная закупка»

РОССИЯ 1

5.00 «Утро России» (12+)
9.00 «Вести» (12+)
9.15 «Утро России» (12+)
10.00 «О самом главном» (12+)
11.00 «Вести» (12+)
11.35 «Местное время. Вести - Москва» (12+)
11.55 Т/с «Тайны следствия» (12+)
12.55 «Особый случай» (12+)
14.00 «Вести» (12+)
14.30 «Местное время. Вести - Москва» (12+)
14.50 «Вести. Дежурная часть» (12+)
15.00 Т/с «Марьяна роцца» (12+)
17.00 «Вести» (12+)
17.10 «Местное время. Вести - Москва» (12+)
17.30 «Вести» (12+)
18.15 «Прямой эфир» (12+)
19.35 «Местное время. Вести - Москва» (12+)
20.00 «Вести» (12+)
20.50 «Спокойной ночи, малыши!»
21.00 Т/с «Чужое гнездо»
23.50 «Атомная драма Владимира Барковского»
0.50 «Ураза-Байрам. Радость обновления»
1.25 Х/ф «Возвращение Буддуля» (12+)
3.40 «Комната смеха» (12+)
4.45 «Вести. Дежурная часть» (12+)

ТВЦ

6.00 «Настроение»
8.10 Х/ф «Змеелов» (12+)
10.05 Д/ф «Наталья Белохвостикова. Без громких слов» (12+)
10.55 «Доктор И...» (16+)
11.30 «События»
11.50 Х/ф «Возвращение блудного папы» (12+)
13.40 Ток-шоу «Мой герой» (12+)
14.30 «События»
14.50 «Город новостей»
15.10 «Хроники московского быта. Когда женщины на пьете» (12+)
15.55 Т/с «Чисто английское убийство». (Великобритания). (12+)
17.30 «События»
17.50 Т/с «Чисто английское убийство». (Великобритания). (12+)
18.20 «Право голоса» (16+)
19.30 «Город новостей»
19.45 Т/с «Жуков» (16+)
21.45 «Петровка, 38» (16+)
22.00 «События»
22.30 «Обложка. Американский пирог Хрущева» (16+)

23.05 «Советские мафии. Глухое дело» (16+)
0.00 «События. 25-й час»
0.20 Х/ф «Блиндаж» (16+)
4.25 Д/ф «Игры с призраками» (12+)
5.15 Д/с «Жители океанов»

ЗВЕЗДА

6.00 Д/ф «Выдающиеся летчики. Александр Федотов» (12+)
6.55 Х/ф «Случай в тайге»
8.50 Т/с «Страховщики» (6+)
9.00 Новости дня.
9.15 Т/с «Страховщики» (6+)
12.00 «Новая звезда». Всероссийский конкурс исполнителей песни. 2-й тур (6+)
13.00 Новости дня.
13.15 «Новая звезда». Всероссийский конкурс исполнителей песни. 2-й тур (6+)
14.10 Д/с «ВМФ СССР. Хроника победы». «Лидер эскадренных миноносцев» (12+)
14.45 Т/с «Команда ЧЕ» (16+)
18.00 Новости дня.
18.30 Д/с «Из всех орудий»
19.15 Х/ф «Валерий Чкалов»
21.00 Х/ф «Разорванный круг» (12+)
23.00 Новости дня.
23.20 Д/с «Легенды советского сыска» (16+)
0.55 Х/ф «Вот моя деревня»
2.45 Т/с «Команда ЧЕ» (16+)

REN TV

5.00 «Территория заблуждений с Игорем Прокопенко» (16+)
6.00 «Званый ужин» (16+)
7.00 «Смотреть всем!» (16+)
7.30 «Смотреть всем!» (16+)
8.30 «Новости» (16+)
9.00 «Документальный проект». «Пирамиды. Воронка времени» (16+)
10.00 «Документальный проект». «Девы Древней Руси» (16+)
12.00 «Информационная программа 112» (16+)
12.30 «Новости» (16+)
13.00 «Званый ужин» (16+)
15.00 «Тотальная распродажа» (16+)

16.00 «Информационная программа 112» (16+)
16.30 «Новости» (16+)
17.00 «Тайны мира с Анной Чапман». «Как стать миллионером?» (16+)
18.00 «Самые шокирующие гипотезы». «Ледяной апокалипсис» (16+)
19.00 «Информационная программа 112» (16+)
19.30 «Новости» (16+)
20.00 Х/ф «Тайна перевала Дятлова». (США - Россия). (16+)
22.00 «Перевал Дятлова. Тайна раскрыта» (16+)
23.00 «Новости» (16+)
23.25 Т/с «От заката до рассвета» (США). (16+)
0.30 Х/ф «Тайна перевала Дятлова»
2.15 «Чистая работа» (12+)
3.10 «Смотреть всем!» (16+)

ПЕТЕРБУРГ - 5 КАНАЛ

6.00 «Сейчас»
6.10 «Утро на 5» (6+)
9.30 «Место происшествия»
10.00 «Сейчас»
10.30 Х/ф «Забудьте слово «смерть» (12+)
12.00 «Сейчас»
12.30 - 17.25 Т/с «Рожденная революцией»
18.30 «Сейчас»
19.00 Т/с «Детективы». «Дорогая девочка» (16+)
19.40 Т/с «Детективы». «Бедность не порок» (16+)
20.20 Т/с «След». «Возвращение» (16+)
21.15 Т/с «След». «Клон»
22.00 «Сейчас»
22.25 Т/с «След». «Операция на сердце» (16+)
23.15 Т/с «След». «Лох» (16+)
0.00 Комедия «Не может быть!» (12+)
1.55 4.55 Т/с «Рожденная революцией»

ДОМАШНИЙ

6.30 Канал «Евроьюн»
10.00 «Новости культуры»
10.15 «Наблюдатель»
11.15 Х/ф «Африканцы»
12.30 «Правила жизни»
13.00 «Письма из провинции». Кострома.
13.25 Д/ф «Петербургские

10.50 Д/ф «Понять. Простить» (16+)
12.00 Клуб бывших жен. (16+)
13.00 Присяжные красоты. (16+)
14.00 Т/с «Женский доктор 2». (16+)
16.45 Нет запретных тем. (16+)
17.45 Одна за всех. (16+)
18.05 Т/с «Она написала убийство» (16+)
19.00 Т/с «Не родись красивой» (16+)
20.45 Т/с «Доктор Хаус» (16+)
22.30 Д/с «Тайная жизнь миллионеров» (16+)
23.30 Одна за всех. (16+)
0.30 Комедия «Отцы и деды»
2.10 Мелодрама «Раба любви» (12+)
4.00 Д/с «Красота без жертв» (16+)
6.00 Жить вкусно с Джейми Оливером. (16+)

ИНДИЯ

6.10 Мелодрама «Юные и влюбленные» (16+)
8.30 «Индийское счастье» (12+)
9.00 «Секреты индийской кухни» (12+)
10.00 Драма «Тайна» (16+)
12.10 Мелодрама «Сквозь время» (16+)
15.10 Триллер «Удача»
18.10 Драма «Сводные братья» (16+)
20.30 «Индийское счастье»
21.05 Боевик «Обратный эффект» (16+)
23.40 «Биография кумиров» «Джитендра» (12+)
0.10 Драма «В поисках брата» (16+)
3.05 Драма «Цвет шафрана» (16+)

КУЛЬТУРА

6.30 Канал «Евроьюн»
10.00 «Новости культуры»
10.15 «Наблюдатель»
11.15 Х/ф «Африканцы»
12.30 «Правила жизни»
13.00 «Письма из провинции». Кострома.
13.25 Д/ф «Петербургские

интеллигенты. Дмитрий Ивашинцев»
13.55 Х/ф «Крах инженера Гарина»
15.00 «Новости культуры»
15.10 Д/с «Исторические путешествия Ивана Толстого». «Тайное завещание Льва Толстого»
15.35 «Полиглот». Выучим английский за 16 часов! (16+)
16.20 Д/ф «Крепость Бахрейн. Жемчужина Персидского залива»
16.35 «Острова». Майя Булгакова.
17.15 Д/ф «4001 литературный». «Товарный против литературного»
17.45 VI Большой фестиваль РНО. Дж. Верди. Сцены и арии из опер. Солистка Л. Монастырская. Дирижер М. Плетнев.
18.30 «Атланты. В поисках истины». «Тайны атмосферного электричества - может ли человек приручить молнию?»
19.00 «Новости культуры»
19.15 «Жизнь замечательных идей». «Алмазная лихорадка»
19.45 «Спокойной ночи, малыши!»
19.55 Д/ф «Бенкендорф. О бедном жандарме замолвите слово...»
20.40 «Искусственный отбор»
21.20 «Монолог в 4-х частях»
21.50 Х/ф «Крах инженера Гарина»
23.00 «Новости культуры»
23.15 «Худсовет»
23.20 Лауреаты премии Тэффи-2015. «Наблюдатель». Лучшее.
0.15 Х/ф «Африканцы»
1.25 «Атланты. В поисках истины». «Тайны атмосферного электричества - может ли человек приручить молнию?»
1.55 «Полиглот». Выучим английский за 16 часов! (16+)
2.40 Д/ф «Иезуитские поселения в Кордове и вокруг нее. Миссионерская архитектура»

пятница, 17 июля

ТВ ДАГЕСТАН

РОССИЯ

- 11:35 Вести Дагестан
- 14:30 Вести Дагестан
- 17:10 Вести Дагестан
- 18:15 Реклама
- 18.20 Мир вашему дому
- 18.40 Выше крыши
- 18.55 Формула любви
- 19.15 Рассказывают полотна «Лето в Дагестане»
- 19.30 Реклама
- 19:35 Вести Дагестан
- РГВК**
- 07.00 Время новостей Дагестана
- 07.15 Передача на аварском языке «Поданги памалги заманги» Ураза-Байрам (12+)
- 08.00 Обзор газеты «Жакыкьат» (16+)
- 08.10 Мультфильм
- 08.30 Время новостей Дагестана
- 08.50 Х/ф «В семнадцать мальчишеских лет»
- 10.10 «Кунацкая» Абдулгавар Ахмедов (12+)
- 11.00 «В центре культуры»
- 11.25 Пятничная проповедь. Прямая трансляция из Центральной Джума-мечети г. Махачкала
- 12.30 Время новостей Дагестана
- 12.55 «Агросектор»
- 13.25 «Диаспора» Краснодарский край (12+)
- 14.15 Обзор газеты «Дагестанская Правда»
- 14.30 Время новостей Дагестана
- 14.50 Международный фестиваль исполнителей на народных инструментах «Играй, душа!» Часть 1 (6+)
- 16.30 Время новостей Дагестана
- 16.50 Международный фестиваль исполнителей на народных инстру-

- ментах «Играй, душа!» Часть 2 (6+)
- 18.45 Передача на кумыкском языке «Заманлар гете, халк гетмес» Духовное наследие моего народа. Багьдат-Али и Валикыз (12+)
- 19.30 Время новостей Дагестана
- 20.00 Мультфильм (0+)
- 20.20 «Здоровье» в прямом эфире (12+)
- 21.10 Пятничная проповедь. Трансляция из Центральной Джума-мечети г. Махачкала
- 21.45 «Вернисаж» Муса Гаировский (12+)
- 22.30 Время новостей Дагестана
- 23.00 Балет Мусы Оздоева «Жди меня» (12+)
- 00.30 Время новостей Дагестана
- 01.00 Передача на кумыкском языке «Заманлар гете, халк гетмес» Духовное наследие моего народа. Багьдат-Али и Валикыз (12+)
- 01.35 Т/с «Репортеры» (16+)
- 02.25 Х/ф «Мистер Питкин. К лучшему» (16+)
- 03.55 Международный фестиваль исполнителей на народных инструментах «Играй, душа!» (6+)
- 05.50 Х/ф «В семнадцать мальчишеских лет» (12+)
- ПЕРВЫЙ**
- 5.00 «Доброе утро».
- 9.00 Новости.
- 9.15 «Ураза-Байрам». Трансляция из Уфимской соборной мечети. Часть 1 (6+)
- 9.55 «Жить здорово!» (12+).
- 11.00 «Модный приговор».
- 12.00 Новости.
- 12.20 Т/с «Ветреная женщина» (16+).

- 14.30 «Без свидетелей». (16+).
- 15.00 Новости.
- 15.10 «Мужское/Женское». (16+).
- 17.00 «Жди меня».
- 18.00 Вечерние новости.
- 18.45 «Давай поженимся!»
- 19.50 Телеигра «Поле чудес». (16+).
- 21.00 «Время».
- 21.30 «Три аккорда». (16+).
- 23.10 Д/ф «Брижит Бардо».
- 0.15 Х/ф «11.6». (16+).
- 2.10 Х/ф «Вторжение».
- 4.20 «Контрольная закупка».

- РОССИЯ 1**
- 5.00 «Утро России». (12+).
- 9.00 Праздник Ураза-Байрам. Прямая трансляция из Московской Соборной мечети.
- 10.00 «О самом главном».
- 11.00 «Вести». (12+).
- 11.35 «Вести - Москва».
- 11.55 Т/с «Тайны следствия».
- 12.55 «Особый случай».
- 14.00 «Вести». (12+).
- 14.30 «Вести - Москва».
- 14.50 «Делурия часть».
- 15.00 Т/с «Марьяна роцца».
- 17.00 «Вести». (12+).
- 17.10 «Местное время. Вести - Москва». (12+).
- 17.30 «Вести». (12+).
- 18.15 «Прямой эфир». (12+).
- 19.35 «Местное время. Вести - Москва». (12+).
- 20.00 «Вести». (12+).
- 21.00 «Юморина». (12+).
- 22.55 Х/ф «Любовь приходит не одна». (12+).
- 0.50 «Живой звук». (12+).
- 2.50 Х/ф «Возращение Будюля» (12+).
- 3.55 «Горячая десятка». (12+).
- 4.55 «Комната смеха». (12+).

- НТВ**
- 6.00 «Солнечно. Без осадков». (12+).
- 8.10 Т/с «Возращение Мухтара». (16+).
- 10.00 «Сегодня».
- 10.20 Т/с «Дорожный патруль». (16+).
- 12.00 «Суд присяжных». (16+).
- 13.00 «Сегодня».
- 13.20 «Суд присяжных».

- Окончательный вердикт. (16+).
- 14.30 «Чрезвычайное происшествие. Обзор».
- 15.00 Т/с «Москва. Три вокзала». (16+).
- 16.00 «Сегодня».
- 16.20 Т/с «Москва. Три вокзала». (16+).
- 18.00 «Говорим и показываем». (16+).
- 19.00 «Сегодня».
- 19.40 Т/с «Одиссея сыщика Гурова». (16+).
- 23.30 Х/ф «Только вперед».
- 1.35 Д/с «Собственная гордость: Военно-промышленный комплекс».
- 2.30 «Дикий мир».
- 3.10 Т/с «Город соблазнов».
- 5.00 «Все будет хорошо!»

- ТВЦ**
- 6.00 «Настроение».
- 8.20 Х/ф «Миф об идеальном мужчине» (12+).
- 11.30 «События».
- 11.55 Х/ф «Миф об идеальном мужчине» (12+).
- 13.00 «Жена. История любви». Мария Голубкина. (16+).
- 14.30 «События».
- 14.50 «Город новостей».
- 15.10 «Советские мафии. Глухое дело». (16+).
- 16.00 Т/с «Чисто английское убийство». (Великобритания). (12+).
- 17.30 «События».
- 17.50 Т/с «Чисто английское убийство». (Великобритания). (12+).
- 18.20 «Право голоса». (16+).
- 19.30 «Город новостей».
- 19.50 Т/с «Каменская. Игра на чужом поле». (16+).
- 22.00 «События».
- 22.30 «Приют комедиантов». (12+).
- 0.25 Х/ф «Мальтийский крест». (16+).
- 2.25 «Петровка, 38». (16+).
- 2.40 Х/ф «Случай из следственной практики».
- 6+).
- 4.30 Т/с «Чисто английское убийство». (Великобритания). (12+).

- ЗВЕЗДА**
- 6.00 Д/ф «Артисты фронту».
- 7.00 Х/ф «Валерий Чкалов».
- 8.50 Т/с «Страховщики»
- 9.00 Новости дня.
- 9.15 Т/с «Страховщики»
- 12.00 «Новая звезда». Всероссийский конкурс исполнителей песни. 2-й тур. (6+).
- 13.00 Новости дня.
- 13.15 «Новая звезда». Всероссийский конкурс исполнителей песни. 2-й тур. (6+).
- 14.10 Д/с «ВМФ СССР. Хроника победы». «Подводные лодки серии "Д"». (12+).
- 14.45 Т/с «Команда ЧЕ» (16+).
- 18.00 Новости дня.
- 18.35 Д/ф «Катастрофа бонинга. Специальное расследование». (16+).
- 19.00 Х/ф «Дети Дон-Кихота». (6+).
- 20.30 Х/ф «Без права на ошибку». (12+).
- 22.10 Х/ф «Без видимых причин». (12+).
- 23.00 Новости дня.
- 23.20 Х/ф «Без видимых причин». (12+).
- 0.05 Х/ф «Ищи ветра...»
- 1.40 Х/ф «Кольбельная для мужчин». (6+).
- 3.05 Т/с «Команда ЧЕ» (16+).

- REN TV**
- 5.00 «Территория заблуждений с Игорем Прокопенко». (16+).
- 6.00 «Званый ужин». (16+).
- 7.00 «Смотреть всем!» (16+).
- 7.30 «Смотреть всем!» (16+).
- 8.30 «Новости». (16+).
- 9.00 «Документальный проект». «Лунные дорожки». (16+).
- 10.00 «Документальный проект». «НЛО. Особое досье». (16+).
- 11.00 «Документальный проект». «Тень подводных королей». (16+).
- 12.00 «Информационная программа 112». (16+).
- 12.30 «Новости». (16+).
- 13.00 «Званый ужин». (16+).
- 15.00 «Исчезнувшие цивилизации». (16+).
- 16.00 «Информационная

- программа 112». (16+).
- 16.30 «Новости». (16+).
- 17.00 «Исчезнувшие цивилизации». (16+).
- 18.00 «Водить по-русски». (16+).
- 19.00 «Информационная программа 112». (16+).
- 19.30 «Новости». (16+).
- 20.00 «Территория заблуждений с Игорем Прокопенко». (16+).
- 22.00 «Смотреть всем!» (16+).
- 23.00 Х/ф «Солдат Джейн».
- 1.30 Х/ф «Мартовские иды».
- 3.20 «Смотреть всем!» (16+).
- 3.40 Х/ф «Солдат Джейн».

- ПЕТЕРБУРГ - 5 КАНАЛ**
- 6.00 «Сейчас».
- 6.10 «Момент истины». (16+).
- 7.00 «Утро на 5». (6+).
- 9.30 «Место происшествия».
- 10.00 «Сейчас».
- 10.30 Боевик «По прозвищу "Зверь"». (16+).
- 12.00 «Сейчас».
- 12.30 Т/с «Рожденная революцией. Комиссар милиции рассказывает» (16+).
- 13.40 Т/с «Рожденная революцией. Комиссар милиции рассказывает» (16+).
- 14.45 Т/с «Рожденная революцией. Комиссар милиции рассказывает» (16+).
- 15.30 «Сейчас».
- 16.00 Т/с «Рожденная революцией. Комиссар милиции рассказывает» (16+).
- 16.20 Т/с «Рожденная революцией. Комиссар милиции рассказывает» (16+).
- 17.25 Т/с «Рожденная революцией. Комиссар милиции рассказывает» (16+).
- 18.30 «Сейчас».
- 19.00 Т/с «След». «Встреча с vampиром». (16+).
- 19.45 Т/с «След». «Как спрятать лист». (16+).
- 20.30 Т/с «След». «Особое дело». (16+).
- 21.15 Т/с «След». «Женская логика». (16+).

- 22.00 Т/с «След». «Женщина нелегкого поведения». (16+).
- 22.45 Т/с «След». «Железное алиби». (16+).
- 23.35 Т/с «След». «Булочка».
- 0.15 Т/с «След». «Лжец». (16+).
- 1.00 Т/с «След». «Лох». (16+).
- 1.50 Т/с «Детективы». «Близкий враг». (16+).
- 2.30 Т/с «Детективы». «Дорога на Бейкер-Стрит».
- 3.10 Т/с «Детективы». «Бедность не порок». (16+).
- 3.50 Т/с «Детективы». «Дорогая девочка». (16+).
- 4.35 Т/с «Детективы». «Письмо из прошлого». (16+).
- 5.05 Т/с «Детективы». «С чистого листа». (16+).
- 5.40 Т/с «Детективы». «Хочу вам помочь». (16+).

- ДОМАШНИЙ**
- 6.30 Жить вкусно с Джейми Оливером. (16+).
- 7.30 Д/с «Моя правда».
- 10.30 Мелодрама «9 месяцев». (16+).
- 18.00 Т/с «Она написала убийство». (16+).
- 18.55 «Одна за всех. (16+).
- 19.00 Мелодрама «А снег кружит...» (12+).
- 22.50 Д/с «Звездная жизнь».
- 23.50 «Одна за всех. (16+).
- 0.30 Х/ф «Забывая мелодия для флейты». (12+).
- 3.10 Х/ф «Семья Ивановых».
- 5.05 Д/с «Красота без жертв». (16+).
- 6.00 Жить вкусно с Джейми Оливером. (16+).
- ИНДИЯ**
- 6.10 Боевик «Бесстрашный снова в бою». (16+).
- 8.30 «Индийское счастье» (12+).
- 9.00 «Секреты индийской кухни» (12+).
- 10.00 Драма «Подруга детства». (16+).
- 12.10 Боевик «Сингам». (16+).
- 15.10 Боевик «Сингам возвращается». (16+).
- 18.10 Драма «Я, жена и он». (16+).
- 20.30 «Индийское счастье» (12+).

- 21.05 Драма «Под свист пухля». (16+).
- 23.40 «Биография кумиров» «Мумтаз». (12+).
- 0.10 Комедия «Веселая семейка». (16+).
- 3.05 Комедия «Веселая семейка снова в деле».
- 5.40 «Путешествие по Индии» «Джайпур». (12+).
- КУЛЬТУРА**
- 6.30 Канал «Евроныус».
- 10.00 «Новости культуры».
- 10.20 Х/ф «Злоключения Полины».
- 12.05 Д/ф «Амальфитанское побережье».
- 12.20 «Иностранное дело». «Великий посол».
- 13.00 «Письма из провинции». Усть-Кобырза (Кемеровская область).
- 13.25 Д/ф «Петербургские интеллигенты».
- 13.55 Х/ф «Краш инженера Гарина»
- 15.00 «Новости культуры».
- 15.10 Д/ф «Мой главный дневник - память».
- 15.55 Х/ф «Гость из Кубани».
- 17.05 Д/ф «Иван Любезнов. Веселый человек с несвоей судьбой».
- 17.45 Д/ф «Графты Амстердама. Золотой век Нидерландов».
- 18.05 Вспомяни В. Левенталь. «Те, с которыми...»
- 19.00 «Новости культуры».
- 19.15 «Чему смеетесь? или Классики жанра».
- 19.55 «Искатели». «Сокровища Радзивиллов».
- 20.40 «Линия жизни».
- 21.35 Спектакль «Юнона и Авось».
- 23.00 «Новости культуры».
- 23.15 «Худсовет».
- 23.20 «Династия без грима». Глава вторая.
- 0.05 Т/с «Никола ле Флок. Убийца с улицы Фран-Буржуа».
- 1.50 М/ф «Дарю тебе звезду».
- 1.55 «Полиглот». Выучим английский за 16 часов! 48.
- 2.40 Д/ф «Сан-Марино. Свободный край в Апеннингах».

суббота, 18 июля

ТВ ДАГЕСТАН

РОССИЯ

- 10:05 реклама
- 10.10 Дагестан спортивный
- 10.30 «Играй душа».
- 10.55 Реклама
- 11:20 Местное время
- 14:30 Вести Дагестан
- РГВК**
- 07.00 Время новостей Дагестана
- 07.15 Передача на кумыкском языке «Заманлар гете, халк гетмес» Духовное наследие моего народа. Багьдат-Али и Валикыз (12+)
- 08.00 Мультфильм
- 08.30 Время новостей Дагестана
- 08.50 «Мастер спорта»
- 09.20 «Здоровье»
- 10.10 Балет Мусы Оздоева «Жди меня» (12+)
- 11.20 «Мой малыш» в прямом эфире
- 11.55 Праздник «Поэзия народного костюма»
- 13.30 Х/ф «Два капитана»
- 15.20 «Вернисаж» Муса Гаировский
- 16.05 Мультфильм
- 16.30 Время новостей Дагестана
- 16.50 «Vivat, Academi!»
- 18.45 Передача на лезгинском языке «Вахтар ва инсанар» Сулейману Стальскому 146 лет
- 19.30 Время новостей Дагестана
- 20.00 «Здравствуй, мир!»
- 20.20 «Вечер Рамадана»
- 21.20 «Молодежный микс»
- 21.50 Концерт «Музыкальный майдан» (16+)
- 22.30 Время новостей Дагестана
- 23.00 Ток-шоу «Концепция» с Абдурахманом Юнусовым «Проблемы гражданского общества» (12+)

- 00.30 Время новостей Дагестана
- 01.00 Передача на лезгинском языке «Вахтар ва инсанар» Сулейману Стальскому 146 лет
- 01.35 Х/ф «Жить»
- 04.00 Праздник «Поэзия народного костюма»
- 05.05 «Молодежный микс»
- 05.25 Х/ф «Два капитана»
- ПЕРВЫЙ**
- 5.10 Х/ф «Воры в законе».
- 6.00 Новости.
- 6.10 Х/ф «Воры в законе».
- 7.00 Х/ф «Найти и обезвредить». (12+).
- 8.45 М/ф.
- 9.00 «Играй, гармонь любимая!»
- 9.45 «Слово пастыря».
- 10.00 Новости.
- 10.15 «Смак». (12+).
- 10.55 Д/ф «Василий Ливанов. Кавалер и джентльмен». (12+).
- 12.00 Новости.
- 12.15 «Идеальный ремонт».
- 13.10 Т/с «Личная жизнь следователя Савельева». (16+).
- 15.00 Новости.
- 15.15 Т/с «Личная жизнь следователя Савельева». (16+).
- 17.20 Телеигра «Угадай мелодию». (12+).
- 18.00 Вечерние новости.
- 18.15 «Кто хочет стать миллионером?»
- 19.15 «ДОстояние РЕСпублики»: «Алексей Рыбников».
- 21.00 «Время».
- 21.20 «Сегодня вечером м» с Андреем Малаховым.
- 23.00 «КВН». Премьер-лига. (16+).
- 0.30 Х/ф «Таинственный лес». (12+).
- 2.30 Х/ф «Цвет денег».
- РОССИЯ 1**
- 5.30 Детектив «Тайна виллы». (12+).
- 7.30 «Сельское утро». (12+).

- 8.00 «Вести». (12+).
- 8.20 «Вести - Москва». (12+).
- 8.30 «Планета собак». (12+).
- 9.10 «Укротители звука».
- 10.05 «Освободители». «Разведчики». (12+).
- 11.00 «Вести». (12+).
- 11.20 «Вести - Москва».
- 11.30 «Кулинарная звезда».
- 12.35 Х/ф «От сердца к сердцу». (12+).
- 14.00 «Вести». (12+).
- 14.30 «Вести - Москва».
- 14.40 Х/ф «От сердца к сердцу». (12+).
- 15.10 «Субботний вечер».
- 17.05 «Улица Веселая». (12+).
- 18.00 Х/ф «Уйти, чтобы остаться». (12+).
- 20.00 «Вести». (12+).
- 20.35 Х/ф «Бежать нельзя погибнуть». (12+).
- 0.15 Х/ф «Охота на принцессу». (16+).
- 3.35 Х/ф «Выбор моей мамочки». (12+).

- НТВ**
- 6.05 Т/с «Пляж». (16+).
- 8.00 «Сегодня».
- 8.20 «Хорошо там, где мы есть!».
- 8.50 «Их нравы».
- 9.25 «Готовим с Алексеем Зиминим».
- 10.00 «Сегодня».
- 10.20 «Главная дорога».
- 10.55 «Поедем, поедим!»
- 11.55 «Квартирный вопрос».
- 13.00 «Сегодня».
- 13.20 «Своя игра».
- 14.10 Т/с «Ментовские войны». (16+).
- 18.00 «Следствие вели».
- 19.00 «Сегодня».
- 19.20 «Летнее Центральное телевидение».
- 20.00 «Самые громкие русские сенсации». (16+).
- 22.00 «Ты не поверишь!»
- 22.30 «Хочу в ВИА Гры!» (16+).
- 0.25 «Сегодня. Вечер. Шоу».
- 2.05 «Жизнь как песня». Стас Пьеха. (16+).
- 3.15 Т/с «Город соблазнов».
- 5.05 «Все будет хорошо!».
- ТВЦ**
- 6.20 «Марш-бросок». (12+).
- 6.55 Х/ф «Возращение блудного папы». (12+).
- 8.50 «Православная энциклопедия». (6+).
- 9.15 Д/ф «Олег Анофриев. Первый из вторых ролях». (12+).
- 10.10 Фильм-сказка «После дождика в четверг...»
- 11.30 «События».
- 11.45 Х/ф «Петровка, 38».
- 13.30 Т/с «Между двух огней». (12+).

- 14.30 «События».
- 14.45 Т/с «Между двух огней». (12+).
- 21.00 «События».
- 21.15 «Право голоса». (16+).
- 23.35 «Цена выживания». Спецрепортаж. (16+).
- 0.05 Т/с «Каменская. Игра на чужом поле». (16+).
- 2.15 Х/ф «Мы странно встретились». (16+).
- ЗВЕЗДА**
- 6.00 М/ф.
- 7.25 Х/ф «Дети Дон-Кихота». (6+).
- 9.00 Новости дня.
- 9.15 «Легенды цирка с Эдгардом Запашиным».
- 9.40 «Папа смеется» (6+).
- 10.45 Т/с «Страховщики»
- 13.00 Новости дня.
- 13.15 Т/с «Страховщики»
- 17.00 Х/ф «Табачный капитан».
- 18.00 Новости дня.
- 18.20 Х/ф «Табачный капитан».
- 19.05 Х/ф «В квадрате 45».
- 20.25 Х/ф «По тонкому льду». (12+).
- 23.00 Новости дня.
- 23.20 Х/ф «По тонкому льду». (12+).
- 0.00 Х/ф «Всадник по имени Смерть». (16+).

- REN TV**
- 5.00 Х/ф «Солдат Джейн».
- 6.00 Т/с «Фирменная история». (16+).
- 9.40 «Чистая работа». (12+).
- 10.30 «Смотреть всем!»
- 12.30 «Новости». (16+).
- 13.00 «Военная тайна с Игорем Прокопенко».
- 17.00 «Территория заблуждений с Игорем Прокопенко». (16+).
- 19.00 «Кажется, что все не так плохо, как кажется».
- 21.00 «Мужчины и женщины». (16+).
- 22.50 Х/ф «Бой с тенью 2: Реванш». (16+).
- 1.30 Х/ф «Белый песок».
- 3.10 «Смотреть всем!» (16+).
- 4.10 Х/ф «Белый песок».
- ПЕТЕРБУРГ - 5 КАНАЛ**
- 6.10 М/фильмы
- 10.00 «Сейчас».
- 10.10 Т/с «След». «Операция на сердце». (16+).
- 11.00 Т/с «След». «Клон».
- 11.50 Т/с «След». «Возвращение». (16+).
- 12.40 Т/с «След». «Не рой другому яму». (16+).
- 13.30 Т/с «След». «Ведьма».
- 14.20 Т/с «След». «Мальчишник». (16+).
- 15.05 Т/с «След». «Упырь».
- 16.00 Т/с «След». «Запах миндаля». (16+).
- 16.50 Т/с «След». «Доброе дело». (16+).
- 17.40 Т/с «След». «В объятиях леопарда». (16+).
- 18.30 «Сейчас».
- 19.00-0.10 Т/с «Станица»
- 1.10 Боевик «По прозвищу "Зверь"». (16+).
- 2.55 -4.55 Т/с «Рожденная революцией».

- 18.00 Д/с «Восточные жены».
- 19.00 Мелодрама «1001 ночь». (12+).
- 22.10 Д/с «Восточные жены».
- 23.10 Д/с «Звездная жизнь».
- 0.00 «Одна за всех. (16+).
- 0.30 Комедия «Большая любовь». (12+).
- 2.25 Драма «Сын». (6+).
- 4.15 Д/с «Красота без жертв». (16+).
- ИНДИЯ**
- 6.05 Драма «Сводные братья». (16+).
- 8.30 «Индийское счастье»
- 9.00 «Секреты индийской кухни» (12+).
- 10.00 Драма «Бомбейские хроники». (16+).
- 12.05 Драма «В поисках брата». (16+).
- 15.10 Драма «Цвет шафрана». (16+).
- 18.10 Боевик «За двумя зайцами». (16+).
- 20.30 «Индийское счастье»
- 21.05 Драма «Мадрас - любовь моя». (16+).
- 0.10 Комедия «Призрак виллы Натхов». (16+).
- 2.40 «Биография кумиров» «Сунил Шетти». (12+).
- 3.05 Комедия «Призрак виллы Натхов. Новые приключения». (16+).
- КУЛЬТУРА**
- 6.30 Канал «Евроныус».
- 10.00 «Обыкновенный концерт с Эдуардом Эфириным».
- 10.35 Х/ф «Гость из Кубани».
- 11.45 Д/ф «Анатолий Кузнецов».
- 12.25 «Большая семья». А. Яковлева.
- 13.20 Спектакль «Юнона и Авось».
- 14.45 «Музыкальная кулинария». В.А. Моцарт и Л. Да Понте».
- 15.35 «Игра в бисер» с И. Волгиним. «Л.Н. Толстой. Анна Каренина».
- 16.15 Х/ф «Анна Каренина».
- 18.50 «Больше, чем любовь». В. Чкалов и О. Орехова.

- 12.10 «Дагустан». Хабарар.
- 12.35 «Хважамжам».
- САЛАСА, 14-ИЮЛЬ**
- 12.10 «Дагустан». Хабарар.
- 12.30 «Карчи Дагустан».
- АРБЕ, 15-ИЮЛЬ**
- 12.10 «Дагустан». Хабарар.
- 12.30 «Девирар».
- ХЕМИС, 16-ИЮЛЬ**
- 12.10 «Дагустан». Хабарар. Газетин обзор
- 12.30 «Вахтар ва жегилар».
- ЖУЬМЯ, 17-ИЮЛЬ**
- 12.10 «Дагустан». Хабарар.
- 12.30 «Исламдин сес».
- КИШ, 18-ИЮЛЬ**
- 10.43 «Гьафтедин нетижаря».
- 10.50 Концерт.
- ГЬЯД, 19-ИЮЛЬ**
- 10.43 «Кард». Аялар патал программа

- РАДИО**
-

воскресенье, 19 июля

ТВ ДАГЕСТАН РОССИЯ

10:20 Местное время Вести Дагестан. События недели. Информационно-аналитическая программа
РГВК
07:00 Время новостей Дагестан
07:15 Передача на лезгинском языке «Вахар ва инсанар» Исли Селимова, правнучка Етима Эмина (12+)

20.00 «Здоровье нации» (12+)
20.20 Мультфильм (0+)
20.30 Ток-шоу «Главная тема» с Алексеем Казановым (16+)
22.30 Время новостей Дагестана. Итоги
23.00 Юбилейный концерт Магомед-Коди Бахмудова (12+)

ПЕРВЫЙ

5.45 Х/ф «Коллеги». (12+).
6.00 Новости.
6.10 Х/ф «Коллеги». (12+).
7.50 «Армейский магазин». (16+).

21.00 «Время».
21.20 Х/ф «Танцуй отсюда!» (16+).
23.00 «Танцуй!» (16+).
1.00 Х/ф «Казанова». (16+).

РОССИЯ 1

6.30 Х/ф «Штормовое предупреждение». (12+).
9.10 «Смехопанорама». (12+).
9.40 «Утренняя почта». (12+).

11.55 «Дачный ответ».
13.00 «Сегодня».
13.20 Футбол. «Зенит» - «Динамо». Чемпионат России 2015/2016. Прямая трансляция.
15.30 «Сегодня».
15.50 Х/ф «Только вперед». (16+).

ТВЦ

5.55 Х/ф «Гонимые». (12+).
7.30 «Фактор жизни». (12+).
8.00 Комедия «Жандарм и инoplanетяне». (Франция). (12+).

1.00 Х/ф «Миф об идеальном мужчине». (12+).
5.05 Д/ф «Знаменитые соблазнитель. Шон Коннери». (12+).
ЗВЕЗДА
6.00 М/ф.
6.45 Х/ф «Снежная королева». (12+).

12.15 Т/с «Игра престолов».
23.00 «Военная тайна с Игорем Прокопенко». (16+).
3.00 «Территория заблуждений с Игорем Прокопенко». (16+).
ПЕТЕРБУРГ - 5 КАНАЛ
6.00 Т/с «Рожденная революцией. Комиссар милиции рассказывает». (16+).

ДОМАШНИЙ
6.30 Жизнь вкусно с Джейми Оливером. (16+).
7.30 Комедия «Ищите женщину».
10.25 Мелодрама «Сакваж со светлым будущим». (Россия - Украина). (12+).

21.05 Триллер «Азартная игра». (16+).
23.45 «Биография кумиров» Махима Чоудари».
0.10 Боевик «Посланник судьбы». (16+).

СПОРТ с 13 ПО 19 ИЮЛЯ

ПОНЕДЕЛЬНИК

6.30 «Панорама дня. Live».
7.55 XXVIII Летняя Универсиада. Художественная гимнастика. Прямая трансляция из Кореи.
9.40 «Большой спорт».
10.25 XXVIII Летняя Универсиада. Художественная гимнастика. Прямая трансляция из Кореи.

СРЕДА

Профилактика.
10.00 «Эволюция».
11.45 «Большой спорт».
12.05 Х/ф «Марш-бросок. Особые обстоятельства». (16+).

22.15 Х/ф «Летучий отряд. Стертые следы». (16+).
0.05 «Эволюция».
1.35 «Полигон». Мост за час.
2.10 «Полигон». Воздушный бой.

ПЯТНИЦА

6.30 «Панорама дня. Live».
8.25 Х/ф «Летучий отряд. Стертые следы». (16+).
10.10 «Эволюция». (16+).
11.45 «Большой спорт».
12.05 Х/ф «Дело Батагами». (16+).

ВОСКРЕСЕНЬЕ

6.30 «Панорама дня. Live».
8.00 «Моя рыбка».
8.30 «Рейтинг Баженова». Война миров. (16+).

СУББОТА

6.00 «Панорама дня. Live».
8.00 Х/ф «Приказано уничтожить! Операция: «Китайская шкатулка». (16+).

ТНТ с 13 ПО 19 ИЮЛЯ

ПОНЕДЕЛЬНИК

7.00-8.25 М/с
9.00 «Дом 2. Lite». (16+).
10.30 «Битва экстрасенсов».
11.30 Триллер «Области тьмы». (США). (16+).

СРЕДА

Профилактика.
12.00 Т/с «Универ. Новая общага» (16+).
12.30 Т/с «Универ. Новая общага» (16+).

14.30 Т/с «Дружба народов» (16+).
15.00 Т/с «Дружба народов» (16+).
15.30 Т/с «Дружба народов» (16+).

СУББОТА
7.35-8.30 М/с
9.00 Т/с «Деффчонки». «Приезд Васьки» (16+).
9.30 Т/с «Деффчонки». «Личная территория» (16+).

ВТОРНИК

6.30 «Панорама дня. Live».
8.30 Х/ф «Летучий отряд. Порт». (16+).
10.15 Х/ф «Летучий отряд. Пятое дело». (16+).

12.00 «Эволюция».
13.05 «Большой спорт».
13.25 Церемония закрытия XXVIII Летней Универсиады. Прямая трансляция из Кореи.

7.00-8.25 М/с
9.00 «Дом 2. Lite». (16+).
10.30 «Битва экстрасенсов». (16+).

11.30 Т/с «СашаТаня». «Трудные сережки» (16+).
12.00 Т/с «СашаТаня». «Фартовая черепашка» (16+).

7.00-8.25 М/с
9.00 «Дом 2. После заката». (16+).
10.30 «Школа ремонта».
11.30-16.30 Т/с «Универ».

ПЯТНИЦА
7.00-8.25 М/с
9.00 «Дом 2. После заката». (16+).
10.30 «Школа ремонта».
11.30-16.30 Т/с «Универ».

ЛЕТУЧИЙ ОТРЯД

Дербентдин 2000 йис Пачагъ I Петрдин Эмирдалди

(Д. Трунован "Экуьнихъди рехъ" ктабдай.
ДКИ. 1962-йис)

(Эвел - 25-нумрада)

Урусрин къушундиз аксивализ шагъдила алакьнач. Каспийдин къерехра Ирандив гваз хъайи дуьзенлукъ вилаятар Урусатдив вахунин гъакьиндай икьрар къабулна. Петр I гъа сифтедилай вичин ихтиярда гъатай вири мулкарин гъал-агъвал гуьнгуьна тунив эгечина. Сифте нубатда Дербентда уьзюмчивал ва чехирчивал хъсанардай серенжемар къабулна. Идахъ галаз сад хъиз, шегъерда алишверин артухардай, кашал атанвай шегъерэглияр недай суьрсетдалди таъминардай рекъерихъни гелкъвена.

Петрди галаз атанвай еке дестеда военныйрилай гъейри хейлин алимарни авай. Пачагъдин эмирдалди абур Дагъустанда илимдин ахтармишунар кьиле тухунив эгечина.

Атанвай алимрин арада иллаки Федер Соимонов ва Иван Гербер тафаватлу жезвай.

...Академик Карл Бэра XIX асирдин юкьвара Урусрин географический обществодин шадвилдин са собранидал икI лагъанай: - Мумкин я, им къундарма хъиз акунни, амма гъакьикъат я: Петрдал къведалди илимдин алемда Аральский гуьлукъай хабар авачир ва Каспий гуьлун саки 1500 йисан девирда вири картайра, кьилди къачуртIа, Птоломей Александрийскийдилай гатIунна, Африкада кватIнавай делилралди къалурзавай.

Им гъакьикъатдани икI тир. Анжах Петрдин девирда гъадан эмирдалди Каспий гуьлун гъакьикъи карта гъазурунив эгечина.

Федер Иванович Соимонова и карда еке роль къугъвана. Ам лагъайтIа Россиядин тарихда сад лагъай картограф яз машгур я...

Гуьлерин картаяр тахъуни Петрди секинсузвал кутагъвай. ГъикI хъи, и карди урусри яракьдалди къачунвай гуьлерилай гимияр гъалун четинарзавай.

Петрди гуьлерин картаяр туькIурун эмир гана. И кар кьилиз акъудун Соимонова вичин хивез къачуна. Сифте ада Балтикадин, ахпани Каспийдин картаяр туькIурна.

1719-йисуз пуд гимиди: "Св.Екатерина", "Св.Александр" ва "Астрахань" Соимонован, фон - Верденан ва Урусован регъбервилекъез Каспий гуьлел экъечина.

Соимонова "Св.Екатерина" гимиди, Урусова "Астрахань" аваз Каспийдин кефердинни рагъакIидай ва рагъакIидай, яни аник Дагъустанни акатзавай, патан къерехрин, та Кур вацI гуьлукъ акахъзавай чкадал къван, карта туькIурна. Им а чIаван виридалайни дуьм-дуьз карта хъана. Соимонова, Петербургдиз хтана, ам пачагъдив агакъарна. Петрди тарифарна ва ахтармишунрин кIвалахар давамарунин эмир гана.

1720-йисуз Соимонова Петрдин вири патарихъай тамамвилелди туькIурнавай Каспийдин карта вахкана. Алимрив гила гъакьикъатда Каспий гуьлун къерехар гъихътинбур ятIа къалурзавай дуьз карта агакъна. Адан са чешне (копия) Франциядин илимрин Академиядиз багъишна.

1722-йисуз Дербентдиз къведала Соимонов вири вахтунда Петрдин патав гъай. Инин тIебиат ва географиядин шартIар лап хъсандиз чизвай алимди пачагъдиз датIана герек меслятар къалурзавай, гуьлун гъакьиндай кьетIен тапшуругъар кьилиз акъудзавай. Абурукайни сад Сулак вацI Каспийдик акахъзавай чка ва Аграхандин залив вири патарихъай ахтармишун тир. Петрди хъ ина Святой Крест тIвар алай кьеле эцигунин ният авай.

Урусатдин къушунар элкъвена хъфейдалай къулукъни Соимонова Каспий гуьлун шартIар ва мумкинвилер ахтармишунин крар давамарна. Ада неинки Каспийдин карта ва атлас туькIурна, гъакI гуьлун тарихдай ва гидрографиядай чIехи кьве кIвалах кхъена: "Волга вацI акахъзавай чкадилай, Ясковский жел ва Астрабацкий вацI акахъзавай чкадал къван Каспий гуьлун рагъакIидай ва рагъэкъечIдай патан къерехрин цин деринвал, накъвар ва машгур дагъларин акунрин гъакьиндай кхъинар", "Каспий гуьлун ва анал Урусатдин женгерин агалкъунрин гъакьиндай кхъинар". И тIварарини автордин ахтармишунрин гегъеншвилекай, чирвилерин деринвилекай хабар гузва.

Соимонова кьиле тухвай ахтармишунрилай къулукъ мад Африкадин чешмейрикай менфят къачунин (чебни беъгембур тушир) лазимвал амуькнач. Ватандин илимдив Каспийдин гъакьиндай виридалайни артух гъакьикъивал ва дуьзвал авай делилар агакъна, идеалди дуьньядин илимни хейлин девлетлу авуна...

Соимонован кIвалахар Дагъустандихъ галаз сих алакьада ава. Абура Каспий гуьлун Дагъустандин къерехриз дуьз кьимет ганва. Идалайни артух, Петр Сулакал, Таркида, Дербентда хъуникай гегъеншдиз суьгъбетнава. Алимди гъакI дуьзенлукъ Дагъустандин экономикадин географиядин шартIариз талукъ хейлин делиларни ганва.

(КьатI ама)

Чи багъри ерияр

Татарханрин хуьр

Камалпаша АМИРАСЛАНОВ

Гзафбуруз итижлу я гъикI хуьрел Татарханрин хуьр лугъудай тIвар акъалтна тIа. Бубайри лугъудай, исятда хуьр алай чкадал Татардай атана, Хан лугъудай кас вичин хизанни галаз яшамин хъаналда. Яшамин жез акъвазай ерияр, инин тIебиат бегемин хъайи Хана кIвал эцигна ва гъамишалугъ яз ина амуькна. ИкI, хуьрел Татарханар лугъудай тIвар акъалтналда.

Ханахъ пуд хва авай: **Агъабег, Девришбег, Кичибег**. Къе лагъайтIа, абур гъар сад са тухумдин тIварциз элкъвенва: **АГЪАЯР, ДЕВРИШАР, КИЧИЯР**.

Чав агакънавай тахминан делилрай, хуьр 1300-йисара арадал атана. Хуьруьн агъсакъалри гъамиша лугъудай хъи, Татарханрин тарих мискинда ава, амма ибадатхана уьцIейдалай къулукъ адан къайгъу чIугвадай касни хъанач.

1930-йисуз хуьре ликпункт ачухна, мискинда, зи-ви кIвалера клелиз-кхъиз чирзавай.

1936-йисуз Татарханрин хуьре колхозди вичин кIвалах башламишна. Анин председателвилени Садик Садиков хъанавай.

Са йис арадай фейила, школадин дарамат эцигиз башламишна.

1938-йисалай хуьре ирид йисан школа ачухна, анин директорни Гъажигъаев Мамед тир. Ада школа, хуьруьн гележег патал вичелай алакьдай гзаф кIвалахар авуна. Школадин патав ада кутур багъ хуьруьнвийриз зегъметкешвиле чешне яз къени ама. Ватандин ЧIехи дяведин йисара ада Къасумхуьруьн райондин исполкомдин председателвиле, "Коммунизмдин гатфар" газетдин редакторвиле кIвалахна. Къе школадан адан тIвар эцигнайтIа, кутугай кар жедай.

Школада а вахтунда Гъажигъаев Мамедахъ галаз Царухаев Сейфуллагъа, Гъажимурадов Ха-

рукай 54 кьегалди женгера чанар гана. Фрондин далу патани чи хуьруьнвийри активвилелди зегъмет чIугунай - гзафбуруз "Кавказ хуьнай", "Гъакьисагъвилелди зегъмет чIугунай" медаларни ганай.

Ватандин ЧIехи дяведин четин йисара хуьруьнвийри гъар са кIвалахда сада-садаз куьмекдин гъил яргъи ийидай. УстIарар тир Рамазанов Мемейя, Эмиргамзаев Аюба, Пашаев Гъажимета, Жаватов Имама, Магъмудов Къафлана, Бабаев Балакъардаша, Ханов Аслана а йисара зегъмет чIугун тавур эцигунар бажагъат ава.

1966-йисан гатфариз залзала хъана. И бедбахтвилеин себедикди хуьр пуд патахъ хъана - ЦIийи Макъарал, Герейханован савхоздал (1-отд.) фейибурулай гъейри, хайи ерияра амуькайбурни авай.

1970-йисуз Татарханрин хуьруьз токдин симер чIугуна. Им хуьруьнвийр патал еке сувардиз элкъвена, вучиз лагъайтIа гъеле залзаладилай вилик шалманар акIур-

Татарханрин хуьруьн акунар

Хуьр пара гуьрчег чкадал, Къурагъ вацIалай элячIна, Уллу-Гъетягъ дерадай 16 километрдин ва ДаркIушрин регъверилай 17 километрдин яргъа, дагъдин гуьне пата, тамукай са акъван яргъа тушиз, Шалбуз дагъ ва Кетин кьил аквадавал эки хъанва. Хуьруьз атай касди лугъун мумкин я, яраб и синелай гъейри, хуьр кутадай са чкани амачир жал? Гар атайла гару, рагъ атайла ракъини тади гузвай чка я. И суалдизни за бубайривай ван хъайи тегъерда жаваб гуда: хуьр синел хъайила, угърийрикайни къчагърикай мал-къара хуьз регъят тир.

1886-йисан переписдин делириз килигайтIа, Татарханрин хуьре 105 кIвал, 550 кас авай. Тарихдин маса чинрай аквазайвал, Советрин властдиз акси экъечIай Деникинахъ галаз женг чIугурбур Татарханрин хуьрйини хъана: Балиханов Эскендарни Гъажимегъамедов Гъажикъурбан. Гъ.Гъажимегъамедов женгинин хирерикди телеф хъана, Къасумхуьр - Къурагъ рекъин къерехдив "Ятар" лугъудай чкадал секинарнава.

мята, Шагъпазов Бубадини кIвалахнай.

Хуьре ирид йисан школа куьтягъай сифтебурукай яз Амирасланов Анварбега хайи хуьруьн, КIахцугърин, Ялцугърин школайра гзаф йисара муаллимвал авуна. Ам Шихидхуьруьн юкьван школадин завуч, Курхуьруьн, гуьгъуьнлай Герейханован (1-отд.) юкьван школайрин директор хъана, "Рабокоопдин" правленидин председателвиле хъана ва 1982-йисалай пенсиядиз фидалди халкъдин депутатрин Герейханован хуьруьн Советдин председателвиле кIвалахна. Ам "РСФСР-дин халкъдин просвещенидин отличник", "ДАССР-дин школайрин лайихлу муаллим" тIварариз, "СССР-дин гражданин оборонадин отличник" медалдиз, санбар грамотайризни чухсагъулдин чарариз лайихлу хъана. Гъар са къуллугъдал Анварбег муаллим яз чир хъайи адаз, пенсиядиз экъечIдайла, кIвалахдин юлдаши "Нива" автомашин пишкешнай.

96 татарханви Ватандин ЧIехи дяведин иштиракчияр хъана. Абу-

навайди, гъазурвилер акунвайди тир, агъалийри кIвалера электрикдин лампа куькIуьрун гуьзетиз са шумуд йис хъанвай.

Хъсан ва пис крар инсанрин рикIелай фидач лугъудай гафар гъахълубур я. 2013-йисуз "Росюгстрой" ООО-дин директор, Амирасланов Лазерани адан стха, участокдин начальник Тельмана хусуи харжийрихъди хуьруьз тIебии газ гъана. "Айдинбековский" совхоздин директор хъайи Агъабалаев Агъабалади хуьруьн рехъ туькIур хъува. Уллу-Гъетягърин хуьруьн Советдин председател хъайи Агъарзаева Зуьгъреханума 2500 метрдин мензилдай хуьруьз яд гъана. Хуьруьн администрациядин кьил хъайила Гуьсенбеков Гъабиба, марфжив къвайила, къекъевез тежжедай гъалдиз къевезвай хуьруьн куьнеяр туькIур хъува. Хуьруьн гележедик пай кутур, татарханвийрин уьмуьр къезилариз алахъай гъар са кьегалдиз баркалла.

Чи хуьруьнвийри и алай четин девирдани зегъмет чIугуна са кап фу нева, виликди ериммишзава.

ГАЗЕТ КХЫИЗВАЙБУРУН ДАФТАРРАЙ

Ражадуллагь САЛМАНОВ

Бубадин чуьнгуьр

Бубади лап гевесдив язава чуьнгуьр,
Авунва ам хьсандиз дамах гваз туьклуьр.
Хабар кьуна хтулди: - Алач хьи симер,
ГьикI, буба чан, акьудзава на адай ванер?

"АлачтIани, бала чан, чуьнгуьрдал симер,
Мецел ала зи, бала, манийрин сесер.
Асадикай кьунва за зи риклиз даях,
Ийиз тазва за мецив датIана кIвалах.

Гагь кьазва за ам хурал чуьнгуьр хьиз жуван,
Акьудзава фикирар риклевай такIан,
Хьхьайди хьиз жегьил жув ийизва ада,
Акьурзава асади и пад а пата.

Гъизва мецел манияр дидедин чIалан,
Хьийизва зун билбил хьиз жегьил
хьиз жаван.
РикI хьайила жуван шад ачуж жезва мез,
Чуьнгуьрдай хьиз акьатда мани лугьуз кьез".

- Зун гьавурда акьурвал аса я чуьнгуьр,
Гьа чуьнгуьр гваз гурай ваз яргьал
тир уьмуьр.

Лугьузвай кье манияр асадалди чаз,
Зани мани багьишда чIехи хьайла ваз.

Вун кIубан яз амуьрай жедалди виш йис,
ЧIехи хьана зун итим жедалди халис.
Зани тIарам ийида чуьнгуьрдин симер,
Сад ийида, буба чан, чи кьведан рикIер.

Аскердин чар

(*Сталинград, 1943-йис*)

Зи играми, ширин диде,
Вуч хабарар ава хуьре?
Закай фикир ийимир на,
Акьвазнава душманд хура.

Цавай кьвазва гуьллейрин хар,
Алахнава хкудиз вар.
Гуда чна душмандиз рум,
Хкатдайвал абурун тум.

Атанва чун Волга вацIал,
Чи Сталинград шегьер патал.
Веьез тадач шегьердиз кам,
Хада адан кIвачин кIалам.

Къуват садна хуьда, Ватан
Куьн паталди гьайиф туш чан.
Итимвиллин я ам лишан,
Агуд тавун жував душман.

Багьишламиш ая вуна,
Ава, диде, чун цIун хура.
Авач мажал кьхьидай чар,
Кьвазва цавай гуьллейрин хар.

Абурукай галуьна сад,
Авунва зи са кIвач пад-пад.
Ийиз жуван чандиз чара,
Госпиталда кьатканав.

Эхиз жезвач рикливай зи,
Хьван хьийида адан иви,
Акьалт хьувуртIа зун кIвачел,
Тадач чилел душмандин гел.

Лугьуз жедач, хер я залан,
Жемир, диде, риклиз такIан!
Аллагь, Аллагь хьжен зун сагь,
Хкведа зун гваз цавай рагь.

Магьрум хьана

(*Украинадин гьевечли балайриз*)

Магьрум хьана гьевечли бала,
Некледикай дидедин кье.
Акьалтдалди кьилел чла,
ЦIай галуьна даяедин кье.

Етим хьайи язуч бала,
Ни чIугурай бес ви язуч,
Дидед чилик кьуна чка,
Ни авурай ви руфун тух?

Акьалтдалди бегьем кIвачел,
Душманди вал авуна хер.
АтIудалди кIвачи ви гел,
Ви мецеллай кьакьудна хьвер.

Пехьи хьана вагьши душман,
Инсаф тийиз гана гуьлле.
Гьич садазни текьез ви ван,
Вун текдаказ туна кIвале.

Вун акурла чIугваз язуч,
Кузва, бала, чандин якIар.
- ГьикI ийида ви руфун тух?
Лугьуз, квахьна вилин ахвар.

Эха, бала, хьайи гужар!
Вахтар кьведа ваз гуьллушан.
Урусрикай кьуна дустар,
Душмандикай ая баштан!

Кьез герек я, инсан, дамах?

Шалвардикай ирид перем
Цвадай девир атана.
Акьалтнава халкьдал зегьем,
Ягьни абур чIкIана.

Чир хьеземач дидени руш,
Хвани буба сад хьана.
АлукIамач кIвачел калуш,
Рекьизва гьакI шад хьана.

Атанва кье ихьтин девир,
Вичихь эхир авачир.
Дамахариз, ийиз туьклуьр
Пакад кьахь вил галачир.

Ийиз кIамач чуьлда кIвалах,
Гьилел кьабар эцигиз.
Гьардаз кIан я ийиз дамах,
Кьалуриз жув некьи хьиз.

Ни гуда фу? Гьинай кьведа,
Вуна кIвалах тавурла?
Эй, инсан, вун пашман жеда,
Вилериз каш акурла.

Дамахди фу гудач, инсан,
Жуван кьилих дегишра.
КIан ятIа ваз уьмуьр хьсан,
Жув кIвалахдив вердишра.

Руфуна фу хьун я дамах,
Вич акьуллу инсандин.
Вахтундамаз элкьуьра чарх,
Иеси хьухь хизандин!

Къачу, бала, ваз аферин

Къачун патал, жуваз гьурмет,
Фикир кIанда кьиле дерин.
Гьил хкажна чIугваз зегьмет,
Къачу, бала, ваз аферин!

Гьар экуьнахь кьарагьиз фад,
Гьилерал яхь ктаб, тетрадь.
КIела хьсан, къачу илим
Уьмуьр шадди жеда даим.

Яру ая кье вилин лаз,
Шад хабар гьваш гьар юкьуз чаз.
Къачу азаб жуван чандиз,
Вафалу хьухь, хва, Ватандиз.

Кье гьил, кье вил амай кьван вахь,
Гьар чкада ая жув гьахь.
Кумай кьван ви чандик иви,
Кьалура жув тирди лезги.

Аял чIавуз къачур илим,
Герек кьведа карда лазим.
Намус хвена инсанвиллин,
Къачу, бала, ваз аферин!

Дармандин хьач

Вуч хьсан я вергед хьикьиф?
Ийин за кьез адан тариф.
Пуд жуьредин я им дарман,
Сагьарзавай инсандин чан.

ТуштIани зун, валлагь, духтур
Аламатар я заз акур.
Ягьиз тадач ада уьгьуь,
Ачухарда дамар шуьклуь.

Тадач ада чандик купул,
Дуьз хьийида какур ви кIул.
Кутада ви ивидик худ,
Ийида азарар кьакьуд.

Тадач ада никле бубу,
Я тухудач хьуьтлуьз кьаю.
КIеви жеда гьулдан хьиз хам,
ЯцIу жеда ам тIуьрдан кьам.

АвуртIа кье чна амал,
Инсан тадач ада усал.
Чижер хьиз гана музмуз,
Сагьарда вун тек са юкьуз.

Тадач уьгьуь, чандик купул,
КIантIа кьуьд хьуй, кIандатIа зул,
Хийир авай хьач я а верг,
Пис азаррив тухузвай женг.

Майор АГЪАЕВ

Бейтер

Са гьиле чна кьада Кьурьан,
муькуьда - бокал,
Хьвада эрекь, ахпа кIанда авун ам гьалал.
* * *

Диндал чахь мягькемвал авач,
нефсинал кьадар,
Я мусурман ятIа чидач, тахьайтIа бейкар.
* * *

Жегьилди хьиз кьуьзуьда кьуьлер ийидач,
ФейитIа ятар кьумадиз, вацIуз элкьведач.
* * *

КIула къачун регьят я, авудун четин,
Цан цадач гьич ячрани гзаф хьайла тIуьн.
* * *

КIвалин абур аял я, хуьруьн абур регьв,
Гьал акалун четин я галачирла кьегь.
* * *

ЦIайлапанд хьиз ишигь гана рекьин
шаддаказ,
ВакIаз ухшар жердалай нез, ксуз ва хьваз.
* * *

Кесиби ятIа айиб авач, акьуллу хьухь вун,
Айиб авач куьгьне пекни жуван кьуьне хьун.
* * *

Гишинбурун арада на гьич фу нез тахьуй,
Суфрадихь мугьманар хьурай, рак кIевиз
тахьуй

* * *
Шкьакьдан вилик гьич пул гьисаб мийир,
Масадаз герек туш чирун риклин сир.
* * *

Якни фу тIуьн паталди туш инсан чилел,
Ам акьулдин иеси я эвелин - эвел.
* * *

Акьуллу кас, куьмекар це, хьсанвилер тур,
Кьизилрилай багьа я ам, гьам я ви абур.
* * *

Са кас эгер хьел хьайитIа дустарихь галаз,
Экьведа ам душманрикай вичиз дустар кьаз.
* * *

Кьуй булутри кьвалар гьурай и чилерал чи,
Гьар са куьни бегьер гурай, фу тахьуй кими.
* * *

Багьа затIар гуз базардал кьвазнаватIа зун,
Кьимет гудай ксар кIанда зи патав атун.
* * *

Багьманчи хьиз кьекьезва зун гафарин
юкьва,
Ина хуш я, риклиз регьят, кьезил я гьава.
* * *

Зи сундуьда авай чIалар пайзаватIан кьез,
Кесиби жезвач зун гафарикай, хци жезва мез.
* * *

Мух кьалурна, гуда за кьез тини идай кьуьл,
Зун ахьтинд туш, кьуьл кьалурна,
мух гудай кьезил.
* * *

ЧIалар пара авазва захь кьез лугьудай кье,
Зак таб кьайд туш, гафарикни кьайди туш
рехне.
* * *

Авайди я зи багьда гьар жуьре чIалар,
Авайди я шафран ширин, мад хци цацар.
* * *

АкI гьисаб яхь, кIелзавай кас, на хьвазва
мелгьем,
Хийир хкуд чIаларикай, ам я ваз Земзем.
* * *

Юзур мийир кье тади кваз чуьхвердин тар,
Битмиш хьайла чеб аватда,
герек туш гьич гар.
* * *

Эгер майва куьрс хьанватIа, агьадай, тамаш,
Аялдини авудда ам, эцяна са лаш.
* * *

Илим чириз алахь ая дериндай гзаф.
Чирвал къачу кьарихь аваз, лугьун за ваз гаф:
* * *

Са фикирдиз зун санал кIанзавач хьи таз.
"Акьулди ваь: кьисметди бахт гузава чаз".
* * *

Кьимет гудай касдиз кье гьахьвал
ахквазмач,
Гевгьерни кьван сад-садавай чарайиз
жезмач.
* * *

Кьарагь шаир, фикирар деринбур я кье,
Бахтлу хьуй чи жегьилар, абад хьуй уьлкве.

Вадим АДИЛОВ

Гьинва?

Лезги элдиз тарихди гьич чин ганач,
Я гьакимри чаз са пак тир кьин ганач,
Я гьейрида акьудна хьиз рикI ганач,
Гьинва регьбер кIула халкьдин пар авай?

Дувулдин халкь чахь чи тарих, чIал авай
"Мугьманри" чун ийизва кье чIалавай,
Пуззарри плагь гуз, сарари - класзава.
Гьинва эркек Давудан рикI хуравай?

Яраб зи халкь, ви садвал дуьз жедатIа,
Несилд мецел зи лезги чIал жедатIа,
Хцин рикIел бубадин сур кьведатIа.
Гьинва кьегьал Шарвилдид руьгь кьеневай?

ХьайитIа икI, жеда чун чи кьулавай,
Гуд жезва рикI, кьакьатзава хурувай,
ГьикI жен чIалахь гьакимрин чеб пул авай,
Гьинва кьуччагь халкьдин дердер
кьатлузвай?

Зи лезги чIал

Зи лезги чIал, вун зи турни, кьалханни,
Гадрайдахь вун жедач мезни, кIалханни.
Зи лезги чIал, вун зи тIални, зи квални,
Течирдахь вун авач гьич са шел-хвални.
Зи лезги чIал, вун зи духтур, дарманни,
Хиялдай кьван вакай я зун пашманни.

Зи лезги чIал, вун зи мезни, терезни,
Мад лагьайтIа, кьеневай зи нефесни.
Зи лезги чIал, вун зи рикIни, зи чанни,
Кьейи чIавуз жен вакай заз лакьанни.
Зи лезги чIал, вун зи пишкеш-савкьатни,
Сад Аллагьди ганвай заз вун такьатни.

Зи лезги чIал, вун зи шадвал, зи бахтни,
Зун паталди вун пачагьдин я тахтни.
Зи лезги чIал, вун зи намус, вижданни,
Халкь сад хьунихь чIугвазва за гьижранни.
Зи лезги чIал, вун зи ашкьи, луварни,
ТIям чидайдаз ви гафарин суварни.

Зи лезги чIал, пак муьгьуьббат заз кIани,
Вакай хьурай гьар садаз вилин нини.
Зи лезги чIал, вун зи уьмуьр, ахварни,
РикIин шадвал, зи вилерин накьварни.

Лезги рикIер

Низ чир хьана лезгид кьадир,
Гьурбатда жез гьар сад эхир!
Алатай хьиз чубандин вил,
Гьар патахьди физва нехир.

Баку, Сургут, Тюмень, Ростов,
Лезгид ватан туш Саратов.
Вучиз гьарнихь жезва чун цуькI,
Лезги хуьрер етим таз икI?

Чараз кьазва чи лезги чIал,
Са дидедин веледар яз.
Кьалин жезва сикIни чакьал,
Са накьвадин кьелемар яз!

Байкьуш сергьят хьанва душман,
Чи гьар са югь ийиз пашман.
ЯтIани кIевиз кьуна гьилер,
Руьгьдай тефин лезги рикIер!

Жамиля ГАСАНОВА

ЖАНАВУРАР

Гьикая

Са къатда жив къвазвай. Акъваз тийиз. Куьлуь-куьлуь цівекралди къвазвай. Гьава уьлгучди хьиз атлудайвал къайи тир. Дагъдин хаталу жигирдай гужа-гуж, аста-аста камаралди, ара-бир живедиз са пата гьил ягъиз, цуьлдгъуьн хьунивай вич хуьзвай инсан физвай. Гьавадин мекъивилиз килигайла, адан юрфара авайди гьили хранвай сун жигетдин винелай кутлуннавай шал тир. Ам экъунин тегьердиз, агьурдиз къачузвай камариз вил вегьей касдивай адан гьиле са шей авайди къатлуз жедай. Дугьриданни, ам ара физ акъваз жез, виняй агьадалди килигзавай ва са нив ятлани куьлуь-куьлуь члаларалди рахазвай. Ахпа къаю атлана агаж хьанвай яхун яргъи туплар вилерив агудзавай.

- Шехьмир, зи бала. Шехьмир, зи хва. Вун дидедиз авай сад я. Вун фад-фад члехи хьуй. Захь авай-авачирди вун я, хва, - мекъивални гишинвал сад-садак акахънаваз таза аялди ийизвай шелрик вичин, дишегьлидин биши къагьарни акахъзавай. Амма ада сабур кварзавачир. - Заз кичле вучиз жеда? Я чан хва, гила чун къведни азад я. Амач, амач, са къве сятдин мензил я амайди, ахпа чун бадединни бубадин чими къужахдиз гьахьда. Ваз аквада хьи, чан хва, мад чун гьич садрани шехьдач. Я мекъини жедач чаз, я гишинни, зи бици хва. Бадени буба акъван хьсанбур я хьи, акъван!.. Вучиз? Вучиз за абуру лагьайвал авуначир?..

Югь хурушум жезвай. Хьуьтлуьн са кьурь югь. Экуьнахъ рекье гьатнавайтлани, амма югь фад акъатна. Такан къваллай, цлун же-гьеннемдай акъатай хьиз рекье гьатай, къужахда бицлек авай дишегьлидин риклиз сифте шад хьанай. Амма хуьр яргъа авайди, анжах аниз къуланфериз агакьдайди, ихьтин юкъуз улакь-затлани авачирди ада ахпа, геже-геж аннамишна. Гьикл лагьайтла, риклел члух акъатиз кузвай хер алай. Япара авайди къаридинни апаян, гьуьлуьни гьуьлуьн вахан сесер тир: "Э-эхь, ам вуна авуна-е! Муьтлуь-гьариз авур запаб я-а!"

- Югь няни жезва гьа, чан хва, - ван акъудна дишегьлиди, ахпа аял, шехьна, шехьна галат хьана, ахварал фенваз акурди, куш-кушдалди рахун хьувуна. - Вунни ксайла, и хьуьтлуьн рекье за текдиз вуч ийида, я хва, дидедин? Ваь, ваь, заз кичле хьана виже къведач. За ваз вири тир-тирвал, хьайи-хьайивал ахъайда, чан хва. Хьурайни? Вуна яб акала дидедин дердерихъ. Хьурайни?

Дишегьлиди рикле гьатнавай кичини, дертни клеме авай пуд вацран бицлекдиз ийизвай ихтилатдалди алудиз кланзавай. Хва ахварай ават тавун патал, ам шехь тийиз гьавалат хьанвай. Ятлани, живи сес акъудна, куш-кушдалди рахаз эгечина ам.

- Жив вичиз кламай къван гагьди къурай, чан хва, дидедиз живедихъай кичле туш. Вуна акл фикир ийимир, кичл заз ава... Амма, чан хва, жанавуррихъай кичле я заз. Мадни-мичли йифехъай. Къаранлух варз алачир мичли йиферихъай кичле я ви дидедиз...

Бирдан дишегьлидин риклел гьалаба акатна. Адаз акл хьана хьи, са ни ятлани кьулухъай каш кваз нефес къачузва. Дишегьлидин къана кларас жезвай къвачерик бирдан зурзун акатна. Кьулухъ элкьез клан хьана, амма гардан къван хьиз хьана санихъни югьур жезвачир. Ада къвердавай яваш жезвай камаралди, кичевилляй къвачер гьуьргъуь хьана, галтад жез-жез, виликди фин къетина. Хурушумрихни

ийгин гьерекаат акатзавай хьиз тир. Каш кваз къачузвай "нефес" дуьз адан къваларилляй алатна вилик пайда хьана. Дишегьли гьа акъвазай чкадал къах хьана аламуькна. Рикли са къатда акъваз тийиз хур куькварзавай. Ада гьиссзавайди къужахда авай аялдин югьунни риклин гьерекаат тир - мад са затлани: я къвачер, я гьилер... фикирарни кваз квахънавай.

Жанавура... Адаз абуру шумуд авайтла чидачир. Амма, микънатлисдал хьиз, вилер тек садал, вичелай са шумуд камунин вилик квайдал алкланвай. Хабар авачиз къаранлухвиллиз аватнавай къуд пата са шумуд гьетре, цаварилляй чилерал эвичина, нур гузвай хьиз тир.

- Ваь, жив къвазмач, - бирдан зурзун квай ван акъудна дишегьлиди вилер члехи "гьетрелай" алуд тийиз. - Вун жанавур я, белки, диде-жанавур я жеди... Зунни диде я. Саимат я зи твар. Ваь, заз вахъай кичле ятлани, заз чиде, вун Аллагьди зи патав зиян гун патал гьанвач. Эхь, - дишегьли рахазвай. Вичи-вич са квехъ ятлани инанмишардай сесиналди рахазвай. Жанавур, вилер вилера атлумарна, дишегьлидиз килигиз акъвазнавай. Ваь. Ажугъ авай, гишин вилерай ваь. Гьиссер къатлуз тежедай хьтин, гьетерин тегьер нур гузвай вилерай.

- За гьич садазни ахъагъайди туш. Валлагь, туш. Гьич садазни. Зун икъван яргьалди, ачуьхдиз гьич садан вилеризни килигайди туш. Валлагь, туш. Тек са ви вилериз килигзава. Эхь, эхь. Куьн, и заз килигзавайбур, гьетер я. Жанавурдин вилер ваь, - дишегьлидин вилерилляй тлуб-тлуб гьерекаат кваз накъвар физвай. Абурукай са шумуд ксана ахварик квай аялдин чинал аватна. Аял бейхабар ахварикай кватна. Ада и секинвал къазунай хьтин ван акъудна. Вилер вилера туна акъвазнавай "гьетерик" живи юзун акатайди гьиссай Саиматан рикл цуьлдгъуьнна. Амма ада "гьетерилляй" вичин вилер алуднач. Мад ван акъудна рахаз эгечина. Аял са къатда шехъзавай, амма Саимат "гьетерив" рахазвай.

- Зал гьалтай жанавуррилай вун инсафсуз жедач. Эхь, за гьай фикирзава. Зун вилегьди я. Вахъай вучиз кичле жеда заз? - жанавурдин вилерилляй вилер алуд тийиз ацукьнавай Саиматан вилерикай карагзавайди гьуьлуьн вахан верши кулар хьтин патахъ тупларин ахъа, гьилин гьаркъуь капашдин юкъвал алай вичел яргъи авунавай члувал тумаждин птик тир: "Им ви жибиндай аватнавайди я-е! Я сваас, вав гвай птик я-е!" Саиматан япара гьиргьирдаллай сес гьатнавай. "Э-хь, эхь, ам Мегь-ячкъалада, меркездавай члехи фекьидив клелиз туна!" - кьил калтадзавай апая. "Зи хва-а! Зи хва, ама-ан зи хва муьтлуьгьарзавай вичиз. Вичиз муьтлуьгьарзавай запаб авуна и кьил квехвера тунвай кисай иланди!" - метериз чангар язавай къвалин юкъвал къариди. "Ахлад, Саимат, ахлад. Завай ваз килигна зи диде, буба, вахни гадариз жедач. Клан туш абуруз вун, ахлад. Вахчуна аялни ахлад!" - вилер чиле туна кьилгалтадзавай гьуьлуь.

- Вун шехьмир, бала, шехьмир, - вилер жанавурдин вилерилляй алуд тийиз гила аялдив рахазвай Саимат. - Чаз ада затлани ийидач. Бес адазни вун хьтин бици бала авачиз яни? Ваз минет хьурай, шехьмир, чан хва!..

Мад шехьна, шехьна галат хьайи аял суз хъхьана. Саимат рахазвай. Вилер жанавурдин вилера аклурна рахазвай. Адаз акл тир хьи, нагагъ жанавурдилляй вилер алудайтла, вагьшиди вичел ваь, бици баладал, хцел вегьеда.

- И вахтунда зун дили хьана экъечина лугьузвани вуна? - гила жанавурдив са тлимил сес явашна рахаз эгечина дишегьли. - Ва-аь. Заз жуван чандилайни бала багъа я. Зун экъечина къваллай. Са тахсирни квачиз... Зун къвале свас ваь, алад-хъша хьана кланзавай. Бици бала хьайила, хиве гьатай парар гена залан хъхьана. Вуна акл фикир ийимир, зи гьуьл пешекар духтур я. Адахъ къилин образование ава, амма вичин къилелди фагьум-фикирзавачир, - рахунивай вучиз ятлани Саиматан риклиз регьят жезвай. Адаз вичи вагьшидихъ галаз ваь, гьавурда акъадай касдихъ галаз дерди гьалзавай хьиз тир. Жанавурдини адалай вил алудзавачир. Гуя ам дишегьлидин гьар са гафунин гьавурда акъазва. Бирдан жанавур вилер дишегьлидал алаз са шумуд камунин кьулу-кьулухъ хьана пацарал ацукьна. - Эхь, эхь, вун ацукь. Вуна яб акала. Захъни къилин образование ава, амма зун хьтин дишегьлияр гзаф я. Вирдаз къвалах авач. Маса шегьерриз фена яшамаш хьуникни къариди хев кутунач. Зи гьуьл адаз авай-авачир са хва я. "Дишегьлидин къвалах къвалин къайгьуяр, дердияр я", - лугьудай къариди, амма вичи за незвай са клус фуни кьехуьндай.

"Руфуна са небгет ава лугьуз, клан хьайи шейинал гьил яргъи ийидани, я чан вахар?", - лугьудай къариди. Заз хва хьайила... Са сеферда...

Саиматан туьтуьна мад къагьардин кватл аклана, амма аял ахварикай кватиз кичлела гужа-гуж вич хвена давамар хьувуна. - Са сеферда зун булахдиллай хтайла, аялдин къеплинин къвалал кланер накъварай къацланвай калуш акуну. Агь, рикляй са гьихьтин ятлани хиял фена зи, къеплинал алгъана килигайтла, бици баладин, зи баладин сив накъварив ацланвай. Ам бамиш жезвай. Туплалди накъвар акъудна за.

- Ам за ягъайди я-а! За-а! - гьарайна къариди.

- Ваз чидатла, заз икъван, югь-йиф шехьдай аял акурди туш! Юкъузни ахвар тежер вуч харапла я-а!

Чидач вучиз ятла, таклан тир адаз зунни зи бала. Гьуьлуьн вахазни таклан тир. Абуру за чпивай хва, стха къакъудзава лугьудай. Мегер зун гьа хизанда авачирни?!

Эхиримжи фенд запаб хьана. Зун бици хва гваз духтурдай хтайла, гьуьлуьн ваха зи гьиле тумаждин пилпугана. "Ам вахчу, е, ви жибиндай аватайди я", - лагьана, зи гьуьлни алаз, адан ахмакъвал чиз...

Гила зун хьфизва. Амма вун... Вунни зал гьикл гьалтнай, я жанаву-ур? Куьн яраб и къваларал шумуд алатла? Гьикл гьалтнай, гьикл? На фикирмир, заз вахъ галаз ийидай дердияр мадни ава...

Саиматан ахварни квахънавай. Ада са къатда гьуьлуьн къвале вичин къилел атай къван крарикай куьтыгъ тежер сугьбетарзавай, дердиярзавай. Гила вилик квай тапасарни живедал яргъи авуна вичелай вил алуд тийизвай вагьшидиз риклин эрзиман мурадрикай сугьбетзавай: рикл алай пешедикай, вичин уьмуьрда хьайи виридалайни хьсан студент вахтарикайни кваз... Ахпа, вичин хва члехи хьайила, адакай гьихьтин арха жедайтлани кваз, гележегдин мурадрикайни вилик амаз лугьузвай...

Жанавурди яб акалзавай хьиз тир. Акъваз-такъваз йифни акъатна. Экв малум хьана. Анжах гила Саимата галатун гьиссна, амма кичини, экв малум хьуники, арадал хквез эгечина. Жанавур садлагъана къудгъунна къарагъна. Саиматаз далу гана виликди камар къачуна. Адахъ галай са шумуд юлдашдини тадиз-тадиз тамухъди еримина.

Саимат рикле кичл амаз, жанавура михъиз вилерикай квахъдалди гьа алай чкадал ацукьнавай. Ахпа са герендилляй, аялдин юзун гьиссайла, къвачел ахкъалтна.

Ракъини живедин маргьалрикай вичин кьил хкудзавай. Адан нурали лацу памбаг хьтин живедал рекь-рекь гузвай. Яргъай хьиз Саиматаз хуьруьн къвалерин гурмагьрилай инлай-анлай къарагъзавай гумар акуну. Ада хуьр галай патахъди тади камар къачуна. Аял гьеле ахварик кумай. Къвалин гуьрцел гатай ванцел мягьтел хьана экъечинай вичин дидедал аял яргъи авур Саиматай тек са шумуд гаф акъатна:

- Ма, зи хва... Зун... ана... Жанавура авай... - ва вич-вичелай фена гуьрцелдин клане живедал ярх хьана.

Аялар патал гьувечли гьикаяяр

Роза МИНГЪАЖИДИНОВА

Гунагькар

Туп-лаш къугьвазвай гадайрин риклел садлагъана чпикай гунагькар вуж ятла чирун атана. "Кьей рухва-яр, чакай ник гзаф гунагьар кватла?" - хабар къуна гьамиша са къвалах ийиз кландай Алиди. Вири кис хьана. Куьн вучиз кис хьана? Ингье чладин тар. Вуж и тарцин тлуквендай акъатайтла, гьадак гунагьни квач. Гьа икл лагъана, Али тлуквендай экъечина. Адан гуьгьуьналлаз са шумуд гадани, цицлер хьиз, экъечина. Нубат Саруханал атана. Ам якчлар алай аял тир. Кесиб чладин тарцин тлуквенда аклана амуькна, я инихъ экъечл хьжезмачир, я - анихъ. Пагь, аялриз акъван хвеш хьанвай хьи! Кьезвай ван сад тир: Сарухан аклана, гьа-гьа-гьа-гьа! Эхирни, ибурун члехида, яни уюнбаз Алиди Саруханавай хабар къада: - Кьей хва, хиве яхъ вуна авур члуру къвалахар. Пелез гьекъ акъатна зурзавай Сарухана хиве къуна: - За, за чи къуниши Таибат халадин къваллай чукул чуйнуьхнай.

- Вучиз чуйнуьхна, - лагъана Алиди, - вуна а чукул къачур чкадал эхцига. Ван хьанани ваз?

- Эхцигда, эхцигда, зун ахкъуд инай, - гьарайна зайиф сесиналди Сарухана.

Гадайри са гужуналди Сарухан тлуквендай ахкъудна.

Ништлер

Вад лагъай класса клелзавай аялриз лезги литературадин тарс атайла хвеш жедай. Тарсунин сифте къилера махар ачухзавай. Гьар са тарс алуькьайла, аялри муаллимдивай чпиз махар ахъаюн тлалабдай. Нубатдин тарсуна муаллимди махарикай ваь, мисалрикай рахадайди лагъана. Аялризни и къвалах хуш хьана.

"Жуван мез жуваз бала я", "Цавуз къван вегьена, къванчик къил кутадайди". И мисалрин манаяр ачухдайла муаллимди лагъана:

- Месела, Мишадиз (Мирзамет твар алай гададиз гьайк лугьузвай) са ништлер гьатна. Яни ам ада чуйнуьхнавач, ам жагъанвайди я. Иесини вуж ятла чизвач. Ништлер вичини цийида ва багъади тир. Мумкин тир адан иеси Мишадин патав гвай ксарикай сад хьун. Хвешвилляй ада "заз ништлер жагъана" лагъана гьарайна. Гьа и арада гьарамзада Юрика, ам вичинди я (яз аданди тушир) лагъана, ништлер Мишадивай вахчуна.

И арада партадихъай къарагъна сефилдиз Мишади икл лагъана:

- Муаллим, заз фицьяр пирен патавай са иер ништлер жагъанай. Завайни Юриказ лугьун хьайила, ада вичи вахце, ам вичин ништлер я лугьуз, зун гатана, ништлер къакъудна. Мисалда лагъайвал, "зи мез заз бала хьана". Адаз ихьтин ништлер садрани хьайиди тушир, - хиве къуна Мишади.

- Я Миша, и къвалахдикай бес заз гьикл хабар хьана, - хуьруьн кваз жузуна муаллимди.

- Ваз чир жезвайди я, муаллим. Накъ пенжердин шуьше хайидини ваз чир хьанай къван, - жаваб хгана Мишади.

Вилик гзаф месэляяр кума

И йикъара Дагъустандин образованидин ва илимдин министр Шагъабас Шагъова республикадин юкван пешекарвилин образованидин идарайрин директоррин Советдин заседание тухвана. Дербент шегерда республикадин профессионально-педагогический 1-нумрадин колледжда кыле феи мярекатдал 2014-2015-келунин йисан нетижаяр ва къведай йисан везифаяр веревирдна.

- Алатай йисуз вири хилерай хейлин къадар кваллахар авуна, амма гъял тавунвай, къведай йисуз кылиз акъудна кланзавай гзаф месэляяр ама. Чун ина авунвай крарикай рахаз ваъ, вилик кумай месэляяр веревирд авун ва къведай йисуз вуч авун лазим ятла, гъадакай, пландик кутунвай крарикай лугъун патал кватл хъанва. Тлалабда, анжах гъакъикъатдикай рахун, - къейдна министрди кватл хъанвайбурун вилик.

Ахпа Ш.Шагъов гъахъ-гъисабдин йисан делирикай рахана. Дагъустандин пешекарвилин обра-

дирди истемешзавай пешекарвилер артухарнава, штатдин къуллугъризни килиг хъувунва. ИК1, 2014-йисуз 90 млн. манат нетижасуз харжияр авурди малум хъана. Вири и дегишвилер, министрдин гафаралди, образованидин ери хъсанарун патал авунва. Пешекарвилин образованидин къурулушдин вилик къе Дагъустан Республика вилик тухунин кар алай

сурсрин 2 центр кардик кутунва. Цийи келунин йисан сифте кылелай башламишна, образованидай чирвилер гунин къуллугърай 4 млн. манатдив агакна пулдин такъатар кватла. 800 касди пешекарвилин, цийиз пеше къачунин, пешекарвал хъажунин программарай келунар авуна.

"Келунинни тербиядин шартлар хъсанарун патал 3 колледжда капитальный ремонт, 7 колледжда бюджетдилай къецепатан такъатрихъ гъвечли ремонтар авуна. "Чна и идараяр патал бюджетдай члехи харжияр ийизва, амма, гъайиф хви, чи выпускникар санани истемешзавач. Такъатар нетижалудаказ харжна кланда, къадарар патал ваъ, ери патал кваллахна кланда", - къейдна Шагъова.

Совещанидал рахай СПО-дин директоррин Советдин председатель, республикадин профессионально-педагогический 2-нумрадин колледждин директор Али Абдулаева республикадин СПО-дин идарайра кадрияр гъазурунин рекъай авай гъаларикай куруьдаказ лугъналди, къурулушдин идарайра чирвилер гунихъ галаз тербиядин кваллахизни еке фикир гузайди къейдна. Республикадин СПО-дин идарайра пешедин устадвилей санлай 13 ва пешейрай 7 олимпиада тухвана.

Анра 37 колледждай (алатай йисуз - 28) студентри иштиракна.

» Республикадин промышленностдин, эцигунрин, хуруьн майишатдин хилерин рабочий кадрияр гъазурун патал къаюмвилик квай идарайрин къурулушдал прикладной гзаф пешейрин 2 ва хилерин ресурсрин 2 центр кардик кутунва

зованидин хиле, 2015-йисан 1-январдин делиралди, 57 идара ава. Абурукай 23 республикадин образованидин ва илимдин министрствонин къаюмвилик квайбуру я. 2013-йисан сентябрдилай а идарайри лицензионный истемешунар кылиз акъудзавай гъал геъеншдаказ ахтармишна. Нетижда а идараяр вилик финин карда манийвалзавай месэляяр малум хъана. ИК1, абурун материальный база кыгъне хъанва, келунинни методикадин база зайиф я, кваллах гузвай ксарин истемешунрив къадай еридин чирвилер гузвач ва иК1 мад.

2014-йисан ахтармишунрин нетижда министрствонин пешекарвилин образованидин сетдин къурулушда дегишвилер тунва. Идан бинедаллаз республикадин гъукуматди министрствонин табий тир 32 идарадин чкадал 23 тунин гъакъиндай къарар къабулна, - къейдна министрди. Цийиз тешкил хъувунвай колледжда са бязи пешейр къачун тлимиларуналди, алай

"Инсанвилин капитал" проектдин "Просвещение ва руьгъдин рекъай вилик тухун" подпроект таммарун патал ам экономикадин истемешунрихъ галаз къадайвал авунин месэла акъвазнава.

Алатай йисуз республикадин жуьреба-жуьре хуьрера кардик кваз хъайи чирвилер къачудай бязи группаяр тергна. 6 филиалдиз студентар къабулунин кваллах акъвазарна. Чкайрал пеше, пешекарвал тикрар хъун, гъакъни бязи пешейр чирдай цийи чкайр ачухун хътин крар арадай акъудна.

2015-йисуз юкван пешекарвилин образованидин программарай республикадин бюджетдин гъакъидихъ чирвилер къачун патал гражданау къабулунин къадардал гуьзчивалзава.

Республикадин промышленностдин, эцигунрин, хуруьн майишатдин хилерин рабочий кадрияр гъазурун патал къаюмвилик квай идарайрин къурулушдал прикладной гзаф пешейрин 2 ва хилерин ре-

Регионра гъалиб хъайибуру Вирироссиядин олимпиадайра иштиракна. Алай йисуз Вирироссиядин олимпиададиз келдай 12 идарадай 17 студент (алатай йисуз 5 идарадай 7 студент) рекъе тунва. Рабочий пешейрин Worldskins Russia чемпионатдин машгъурвал къвердавай хъаж жезва. Адан макъсад рабочий пешейрин машгъурвал раиж, жегилар шей гъасилдай хилез желб авун я.

Эхирдай Ш.Шагъова къейдна хви, хъсан крар тлимил авунвач, амма Буйнакскдин Шихсаидован тварунихъ галай, Дербентдин халкъдин пешекарвилин, профессионально-педагогикадин 1-нумрадин, Махачкъаладин автомобилринни рекъерин ва са жерге маса колледжрин руководителрин край акъвавайвал, мадни еке агалкъунар къазанишиз жедай.

Мярекатдин эхирдай республикадин ва Вирироссиядин олимпиадайрин, конкурсрин гъалибчийрив, призеррив наградаяр вахкана.

Хабарар Хайи члалар чирун теклифна

Дагъустандин милли политикадин рекъай министрствонин вузрин руководителриз республикадин члалар чирунин кар тешкилун теклифзава, хабар гузва идарадин пресс-къуллугъди.

Алай девирда Дагъустанда этнолингвистикадин гъалар общественно-политикадин ва яшайишдинни культурадин са жерге шартларин таъсирдик кваз арадал къевезва, абурукайни лап важиблуди агъалияр гзаф миллетрин векилар яз хъунихъ галаз алакълу я. Республикада 30-далай виниз чкадин халкъар яшамис жезва. Дагъустандин халкъарин хайи члалар дуьзгъундаказ кардик кутунин кваллах таъминарун, жегилрин ва студентрин арада дериндай чирун патал Дагъустандин милли политикадин рекъай министрствонин вузрин руководителривай Дагъустандин госуниверситетдин, Даггоспедуниверситетдин, Дагъустандин госуниверситетдин халкъдин майишатдин институтдин, РФ-дин юстициядин министрствонин Россиядин правовой академиядин Кеферпатан Кавказдин филиалдин, Дагъустандин технический госуниверситетдин, Дагъустандин медицинадин академиядин ва Дагъустандин М.Жамалудинован тварунихъ галай аграрный госуниверситетдин факультетра Дагъустандин халкъарин члалар чирунин мумкинвилеиз килигун тлалабна. "Чирвилер тлалар къунвай вузрин базадал тайин мураддин курсарин, клубрин ва маса жуьредин куьмекин мярекатрин сергъятра аваз гуз жедат", - гъавурдик кутаза идаради.

Миннацди къейдзавайвал, алай вахтунда регионра культура, адетар хуьдай хъсан шартлар яратмишнава. Гъа са вахтунда хайи члалар ишлемишунин сергъятар къвердавай гуьтлугъ жезва, гъа жергедай яз хизандин ацукъун-къарагъуни дережадани.

Роспотребнадзорди ахтармишна

Дагъустандин 11 агъзурни 500-лай виниз аялри гатун сагъламвилеиз кампаниядин вахтунда 1 сменада ял яна, хабар гузва республикадин Роспотребнадзордин управленидин пресс-къуллугъди. 2015-йисан гатун кампаниядин сад лагъай девирдин къеттен месэляриз Роспотребнадзордин управлениди 1-июлдиз кыле тухвай селекторный совещанидал килигна. 2-июлдиз республикадин вири лагерра сагъламвилеиз сад лагъай смена тамамвилелди куьтягъ хъана. Дагъустан Республикадин сагъламвилеиз къуллугъзавай чкайра вири санлай 11 агъзурни 595, гъа жергедай социальный рекъай агъуз дережадин категориядин 1 агъзурни 700 аялди ял яна. Сагъламардай идарайра ял ягъай аялрикай, жаванрикай 2 агъзурни 251 касди гуьульун къерехра авай чкайра ял яна. Гъабуркай яз 1 агъзурни 228 кас етим ва диде-бубадин къаюмвиликай хкатнавай аялри.

Крым Республикадин сагъламвал мягъкемарзавай чкайра 70 аялдиз, аялрин международный центр "Артекда" 30 аялдиз сагъламвилеиз рекъай къуллугъна.

Аялри ял ягъунин кар тешкилунал гуьзчивал авунин серенжемар тухудайла, Роспотребнадзордин пешекарри са шумуд сеферда гъазур хуьрекар, хъвадай ва эхъведай чкайрин ятар, ял язавай чил ва къум ахтармишна. Аялри ва жаванри ял язавай ва сагъламвал мягъкемарзавай идарайра контролдинни гуьзчивилеиз серенжемар тухудайла, санаторийра закондин са бязи истемешунар члурзавайди малум хъана. Административный ихтиярар члурнавай санлай 83 протокол кхъена, абурукай 21 серенжемар къабулун патал суддиз рекъе тунва. Гъалар Роспотребнадзордин гуьзчивилик кума.

Сад лагъай фестиваль

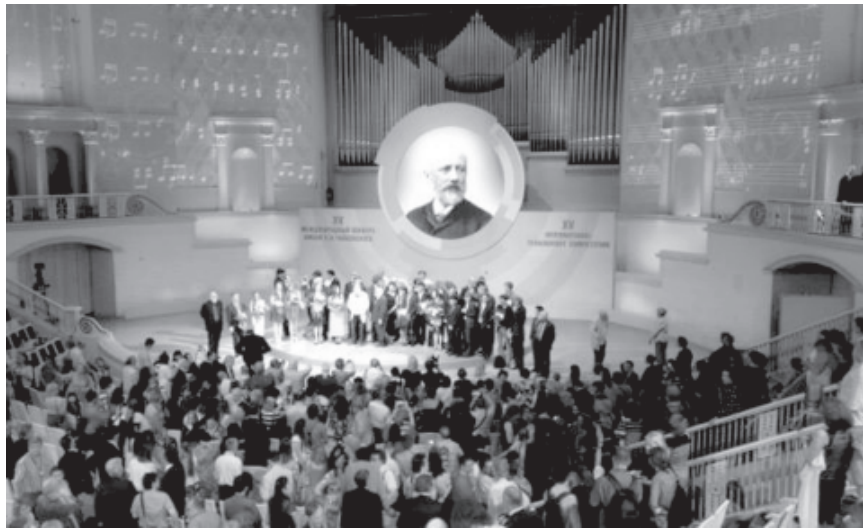
Дагъустанда 31-июлдиз лезгийрин манийрин сад лагъай "Лезги сес - 2015" лишандик кваз конкурс-фестиваль кыле тухуда, хабар гузва мярекатдин тешкилатчийрикай сад тир Селим Алагъярова. Фестиваль Ахцегъ райондин Луткунрин хуруьн жегилрин "Самур" комплексда тухун къетнава. Ана 16-40 йисал къведалди яшара авай ксаривай иштиракиз жедат.

Мярекат Дагъустан Республикадин лайихлу муаллим Магъмуд Абдулкеримован тварунихъ галай мергъаматлувилеиз "Просвещение" фондуни тухуда. Фестивалдин призрин фондуни къадар 300 агъзур манат я.

Конкурсдин вири иштиракчийриз дипломар ва къиметлу пишкешар гуда.

Тешкилатчийрин гафаралди, лезги манийрин фестиваль - им жегилрин яратмишунар вилик тухунин мураддалди тешкилнавай, республикадин дережадин культурадин члехи серенжем я. Адан макъсад алай девирдин шартлара лезги халкъдин адетар, манийрин яратмишунар, культура хуьн ва раиж авун я.

Фестивалдин кылин месэлярикай сад акъалтзавай несил Ватадал, халкъдал рикл алаз, культурадинни тарихдин ирс кланарунин ва адав къайгъударвилелди эгечунин руьгъдаллаз тербияламышун я.

П.И. Чайковскийдин 15-конкурса Москва ва члехи яратмишунар кьалурна

Шагь ШАГЬБОВ

Ци Пётр Ильич Чайковскийдин тварунихъ галай международный 15-конкурс кыле фена. Нубатдин сефердин и мярекат машгур композитордин 175 йисан юбилейдиз талукъарнавайди, дуьньядин майдандин дережадинди хъана. 1958-йисуз сифте сеферда кыле феи мярекатди ихътин важиблу конкурсдин диб эцигнай. Ада дуьньядиз бажарагълу мандарар, музыкантар багышна.

Алай йисуз П.И. Чайковскийдин тварунихъ галай международный конкурсдин сергъятра аваз, РФ-дин Гьукуматдин Председателдин заместитель **Ольга ГОЛОДЕЦАН** теклифдалди, бажарагълу жегилар дуьздаль акъудун патал уьлкведа аялрин кье конкурсни кыле фена: фортепианодай, скрипкадай, виолончелдай, текдиз манияр лугъунай, аялрин музшколайрин арада ва юкъван чирвилерин школайрин арада шкилар члугунайни сочиненияр хъинай. Чкайрал кыле феи конкурсрин гъалибчияр Москвада шад гъалара къабулна ва абурув пишкешарни грамотаяр вахкана.

И члехи мярекатда Дагъустан Республикадай тир **Жамбулат АГЪАЕВА** (фортепиано, Хасавюрт шегьер), **Зубаир ХАДИЕВА** (Мегъарамдуьруьн райондин Филерин хуьр), **Аида БАЙМАТОВАДИ** (Дагъустандин Огни шегьер) иштиракна. Абуру Дагъустан Республикадин

музшколада музыкадин номинациярай мастер-классар кыле физвай. Абурукай сада Жамбулатани иштиракна.

Нянихъ абуру П.И. Чайковскийдин тварунихъ галай конкурсдин III турдихъ яб акална, сегънедал устадар, абуру музалатар муьтлугъ тирвал акуна.

Ахла жегилрин десте Клинт шегьерда машгур композитордин квалитиз-музейдиз килигна. Анин кьуллугъчийри Чайковскийдин уьмуьрдин режикай, яратмишунрин кьетленвилерикай итижлу суьгъбетарна. Дагъустандай тир жегилриз Пётр Чайковскийдин хуси затлар, гъили кхъенвай нотаар, Моцартан ва Глинккадин рикл алай эсеррин клавиар, композиторди эхиримжи Ругуд лагъай "Патетическая" симфония яратмишай стол акуна. Пётр Чайковский рагметдиз фидалди кьуд югъ амаз а премьерда ада вичин регъбервилек кваз кьалурнай.

Чайковский кьейила, адан стха, а вахтунда машгур драматург, таржумачи ва либреттист Модест Ильича композитордин твар эбеди авун патал музыкадин мемориальный музей тукьлурнай. ИкI, Россияда кье агъурдалай гзаф затлар хуьзвай музыкадин мемориальный сифте музей арадал атанай.

Квалитиз вилик квай гъаятда гила кьугъне Клинтин, композитор яшамин хъайи чкайрин шкилар, адан портрет ава. Мугъманрин квалитиз урусин машгур композитор Сергей Иванович Танееваз бахшнавай выставка ачухнава. Ам Клинтин мукьвал-мукьвал кьведай. Музей-

» ИкI, Россияда кье агъурдалай гзаф затлар хуьзвай музыкадин мемориальный сифте музей арадал атанай

культурадин министерстводи кыле тухвай чкадин конкурсдин гъалибчияр тир. Зубаир Хадиева - "Сочинение", Аида Байматовайди "Шкил" номинацияра иштиракзавай.

Пуд жегил дагъустанви уьлкведин меркездиз сифте сеферда фенвай. Самолетда аваз лув гун, Москвадин метрополитендиз эвчлун, "Воробьёвы горы" лугъудай чкада мугъманханайра яшамин хъун. Яру майдандал кьекъуьн - ибуру вири абуру патал сифте сеферда тир. Конкурсдин иштиракчияр машгур композитор Чайковскийдин ватан тир Клинт шегьердизни фена.

Москва шегьердин аялрин яратмишунрин Дворецдиз феилага Аидани Зубаир анин тарихдихъ, тарсар кыле физвай тегьердихъ галаз таниш хъана. Абуру кьведни Китайдин живописдай мастер-классдиз акъатна. Жегилриз ана китайвийрин живописдин техника чпин вилералди акуна.

Гъа и вахтунда Москвадин Кьилин

дин паркунин секин чкада Чайковскийдин гьумбет хжажнава. Аялрин фикир ада гъасятда вичел члугуна. Гьумбетдин патав ацукъна шкилар ягъиз гъар садаз клан хъана.

Москвада хъайи кьуд лагъай юкъуз аялар П.И. Чайковскийдин тварунихъ галай 15-международный конкурсдин гъалибчиярив наградаяр вахкунин шад мярекатдин иштиракчияр хъана. Ам Чайковскийдин концертрин залда кыле фена.

Мярекат Россиядин Гьукуматдин Председателдин заместитель Ольга Голодеца ачухна. Цинин йисуз ам международный конкурсдин оргкомитетдин кылене акъвазнавай.

Аялар виридалайни хъсан пианист-рив, скрипачив, виолончелистивни вокалистив наградаяр вахкудай итижлу мярекатрин шагьидар хъана. Ватандиз хтана, абуру чпел мадни артух квалитиз хъаьдайдахъ, акур машгур ксариз ухшарбуру хъунин реке аваз виликди фидайдахъ инанмиш я.

“Этнопаркдин” сифте кам

Низамидин КЪАИНБЕГОВ

Уьлкведин кеферпатан меркездиз “Экспофорум” твар алай цийи комплексда алатай вацран эхиримжи йикъара “Этнопарк” лишандик кваз выставка кыле фена. Ана чи уьлкведин вишелей артух миллетрин векилри иштиракна. Абурун арада, гьелбетда, дагъустанвийрин авай. Гъар са миллетдин векилри тамашачияр чпин медениятдихъ, тарихдихъ, ацукъун-къарагъунихъ, тлунрихъ, парталрихъ галаз танишарна, гъилин-тупун шейэр кьалурна.

Петербурговияр патал лап итижлу хъайи и выставка и шегьердин вице-губернатор Александр Говорунова, алакъайрин ва миграциядин политика кыле тухудай комитетдин председатель **Олег МАХНОДИ**, Санкт-Петербургда РД-дин векил **Гъасан ГЪАСАНОВА**, миллетрин квалитиз директор **Сергей ЗЕМСКОВА** ва масабур иштиракна.

Алексей Говорунова кьейдайвал, выставкадин метлеб уьлкведин кеферпатан меркездиз агъалияр, мугъманар чи халкъарихъ галаз танишарун я. И выставка себеб яз ада халкъарин арада дуствилин алакъаяр мадни мегъкем жедайдак умудар кутуна. А. Говорунова давамарайвал, гележегда и этнопарк Невадал алай шегьерда яшамин жезвай халкъарин, динрин тарих, меденият, абурун кьиметлувал кьалурдай, хуьдай, сад ийидай центрадиз элкьведа. Патав гъай 500 кас гъакъдай Дуствилин квалитиз ва 1000 касдин гатун сегъне милли фестиваларни суварар тухудай майданриз элкьведа.

Выставка кыле феи кье юкъуз тамашачиярни мугъманар гъевескар ва пешекар коллективри халкъарин кьуьлералди, маниьралди шадарна. Санкт-Петербургда авай Кавказдин халкъарин медениятдин “Дуствал” ансамблди ва аялринни жаванрин кьуьлерин “Имамат” ансамблди руьгъ мадни хжажна.

Мярекатдин сергъятра аваз кьугъунар, конкурсар, викторинаяр, мастер-классар, фольклордин программаяр кыле фена. Тамашачийриз иллаки итижлу хъайиди Россиядин этнографический музейдин кьуллугъчи Сакинат Исмаиловадин нинияр я. Ашкара тирвал, Сакината Дагъустандин халкъарин милли парталар алай нинияр тукьлурзава. Абуру Россиядин гъар жуьре шегьеррани районра машгур хъанва. Ада кватл хъанвайбуруз вичин проектдикай, Дагъларин уьлкведин гъар са халкъдикай, парталрикай, абуру гъазурзавай кьайдайрикай суьгъбетни ийизвай.

Кавказдин халкъарин кьуьлердай мастер-классар “Дуствал” ва “Имамат” ансамблрин художественный руководителар тир Ашрафудин Мегъдиева ва Нурмегъамед Гъажиева тухвана.

Ватангъалийриз и еке мярекатда иштиракун патал кьумек Санкт-Петербургда авай Махачкъаладин векил Гъажи Исмаилова, кыле Расул Абдулхаликов аваз “Дагъустандин жегилрин содружество” общественный тешкилатди ва масабур гана.

Чуьнгуьрдин сес авай квалитиз

Нариман КЪАРИБОВ

И гъевечи макъалада ихтилат Докъузпара райондин Авадан хуьруьн Ашукьрин квалитиз физва. Рикел хкин: Авадандал дакаррай гъамиша чуьнгуьрдалди тамамарзавай ширин авазрин ва гъа са вахтунда маниьрин ван кьезвай и экуь квалитиз лезгийрин тварван авай ашукьрикай сад тир Осман Мегъамедрагъимова 1998-йисуз ачухайди я.

Халкъдин камаллу мисалда лугъудайвал, а чавалай инихъ гзаф ятар авахъна ва шумуд йисар алатнава. Гила Османан ашукьрин квалитиз медениятдал, маниьрални авазрал рикл алай гъар са касдиз истеклу чка, ял ядай макан хъанва. Жув Дербентда яшамин жезватлани, зунни мукьвал-мукьвал аниз физва, дуьстунални кыл члугъзава, ада чуьнгуьрдалди тамамарзавай кьешенг авазрихъни яб акалзава, гагъ-гагъ жувани са мани лугъузва. Члехи бахтлувал тушни мегер!

Осман муаллимди ихтилатзавайвал, чпин рикл музыкадал кьелелай алай ва и жигъетдай зигин авай пуд десте аялри ашукьрин квалитиз музыкадин пуд кружокда чирвилер кьачузва. Хейлин аялриз хъсандиз чуьнгуьр ягъиз ва манияр лугъуз чир хъанва. Гьел-

бетда, ашукь Османан зегъмет ва алахъунар себеб яз. Абуру жуьре ва районда кыле физвай мярекатра иштиракзава, элдин паттай гьурмет кьазанмишзава.

Ашукь Осман бажарагълу тешкилатчи ва вичин квалитиз вафалу пешекар тирди виридаз малум я. Ада вичин хушуналди 1995-йисуз хуьре ачухнавай тарихдинни этнографиядин музейдизни килигдай кье вил кланда! Гьикъван зегъмет члугуна касди, гьикъван экспонатар квалитиз! Аферин!

Авадан хуьруьн музейдиз Дербентдай, мукьвал хуьрерай килигдайбуру, туристарни мугъман жезва. Музейдин экспонатриз килигна, Османан суьгъбетрихъни яб акална хъфидайла гъар са касдин мецел кланзитакланз хуш келимаяр, пара сагърай лугъунин гафар кьезва.

Лап и мукьвал йикъара Осман муаллимдин ашукьрин квалитиз ва музейдиз «Южный» твар алай гатун лагерда ял язавай аяларни муаллимар атана.

- Музейдин экспонатрини, ашукьрин квалитиз чун гъейранарна, риклерик шадвал кутуна, - жаваб гана зи суалдиз лагердин муаллим Рафига Нуриева Гъуьсейновади.

Ихътин хийирлу крарал алахънавай ашукь Османал чна вирида дамагна кланзава.

Калука - цийи ФАП

Дашдемир ШЕРИФАЛИЕВ

29-июндиз Ахцегь райондин Калукрин хуьре фельдшервилни акушервилни цийи пункт (ФАП) ачухунин гурлу межлис кьиле фена. Икьван гагда и ида-ра хуьруьн администрациядихъ галаз санал са мертебадин куьгъне, ламу чкада аваз дарда авайтла, гила 1270 кас калуквийриз чкадал медицинадин рекъий ерилу сифте кумек гудай, жемят азаррин вилик пад кьунин жигъетдай гуьзчивилик кутадай мумкинвал хъанва.

Мярекатда Ахцегь райондин реьбер **О.М. АБДУЛКЕРИМОВА**, РД-дин здравоохраненидин министрдин заместителар тир **Ф.А. ГЪАБИУЛЛАЕВНИ С.Д. АГЪМЕДОВА**, республикадин чахуткадиз акси диспансердин кьилин дуктур **А.А. АБДУРАЗАКЪОВА**, РД-дин Минздравдин контрольно-ревизионный отделдин начальник **М.Г. ИСАГЪАЖИЕВА**, РД-дин Халкъдин Собранидин депутат **В.А. АШУРБЕГОВА**, РД-дин "Минсельхозстройсервис" объединенидин кьилин пешекар Шамилова, Ахцегь ЦРБ-дин кьилин дуктур **Р.ГЪУСЕЙНОВА** ва масабур иштиракна.

Калуквийриз девирдин истемешунрив къадайвал эцигна тадаракламишзавай цийи ФАП (сметадин кьимет 4 миллионни 400 агъзур манат я) мубарак ва мугьманар тебрик авурдалай кьулхъ, мярекат Ахцегь райадминистрациядин кьил Меьгамедрауф Гъаниева ачухна ва рахун патал сифте гаф "Ахцегь район" МР-дин кьил Осман Абдулкеримоваз гана.

- Кье Калука халкъдин сагъ-

ламвилни яшайишдин метлеб авай важиблу вакъиа хъанва - официалнидаказ цийи ФАП ишлемишиз вахузва. Им хуьрел абур гъунин, кьез шегьерэгълийриз хътин кьулайвилер таъминарунин эвел я, гьикл лагайтла, аквазва хьи, ина цийи мугъ эцигзава, тебиби газ гъизва, аялрин бахча эцигунин чарар-царар туькьурзава, спортзал эцигдай чил тайинарнава. Гьелбетда, ибур асанткаказ арадал кьезвай крар туш. Гъавилъй заз кьиле Р.Гъ. Абдулатипов аваз Дагъустан Республикадин руководстводиз, объектдин заказчикризни пудратчийриз ва устларриз чухсагъул лугъуз кланзава, - малумарна ада.

- И мярекатда пара дишегълийрини аялри иштиракун хъсанлишан я, - башламишна вичин ихтилат РД-дин здравоохраненидин министрдин 1-заместитель Фейзулла Гъабибуллаева. - Им, сифте нубатда, гъабуроз эцигнавай дарамат я. Ахцегь районгъийлириз гъакъикъатдани медицинадин кьуллугъ хъсанарунин, койкачкйирин къадар артухарунин, материалринни алатрин база мягкемарунин ва медицинадин тадаракар нетижалудаказ ишлемишунин хци игътияж ава. Месэла гъа-

лун патал ина ЦРБ-дин цийи комплексдин эцигунар вахтунда бегъемариз чун алахъда. Кьилинди, чандин сагъламвал хуьн патал куьне, жемятди, вахт-вахтунда мидидарайра сагъламвилни гъал ахтармишунин, азаррин вилик пад кьун патал профилактикадин серенжемар кьиле тухвана кланда, - ихътин гъавурдик кутунин ихтилатрилай кьулхъ ада хуьруьн ФАП-диз вичин патай пишкеш яз махсус стабилизатор гана.

- Федеральный кар алай программадин сергъятра аваз кье Калукрин хуьре ФАП-дин вижевай гуьзел дарамат эцигна ишлемишиз вахтунин вакъиа сувар я лагъийта жеда. Хуьруьнэгълийрин сагъламвилни кьаравулда лайихлудаказ акъвазун патал ина медперсоналдиз гила лап хъсан шартлар яратмишнава. Дарамат чимдай кьорулушдалди, кьайи ва чими целди, герек тадаракралди ва мебелдалди таъмин я. Ихътин кьулайвилери жегъилриз хайи хуьре амуькдай мумкинвал гуда, - кьейдна "Минсельхозстройсервис" карханадин кьилин пешекар Али Шамилова.

Хуьруьнэгълийрин патай гаф рахун патал микрофондихъ камаллу агъсакъал, хуьруьн мис-

киндинимам **Гъажи Салих** буба атана: "Чи хуьруьн месэлайриз дикъет гунай жуван ва вири жемятдин патай райондин, республикадин гъакимриз, эцигунрин бригададин кьиле акъвазна ФАП вахтунда ва ерилудаказ эцигунал гуьзчивал тухвай зи дуьст Эйнуллагъ Якъубоваз, чи шадвал пайиз атанвай мугьманриз чухсагъул! Дагълух пара хуьрериллай тафаватлу яз, Калукар кьвердавай аваданлу, гегенш ва медени жезва. Заз чидайла ина авай 35 кьваликай гила 480 квал хъанва. Алай вахтунда чи хуьре хъсан мискин, ФАП ава, мугъ эцигзава, тебиби газ гъизва. Малум хъайивал, мукъвал вахтунда аялрин бахча, спортзал эцигун фикирдиз къачунва. Дагълух хуьре хушбахт яшайиш тухун патал мад вуч кланда кьван? Анжах кьир канвай рекьер. И карни депутат Владмир Ашурбегова чаз хиве кьурди я. Умудлу я хьи, ада вичин гаф кьилиз акъудда", - лагъана ада.

Мярекатдал гъакл РД-дин Халкъдин Собранидин депутат **В.А. Ашурбегов**, Калукрин хуьруьн кавха Садикъ Садиков ва маса ксар рахана.

ФАП ачухунин лишанлу лент атайдалай кьулхъ мярекатдин иштиракчийр адан кабинетриз килигна ва коллективдихъ (заведующий - Заира Шихзадаева) галаз таниш хъана.

Цийи ФАП ачухунин гъурметдай РДК-дин гъевескар артистрин коллективди чкадин клубдин кьуллугъчийрихъ галаз санал хуьруьн жемятдизни мугьманриз еке концерт гана.

Ахпа, кьиле райондин реьбер Осман Магъмудовични аваз, багъа мугьманрин десте ЦРБ-дин коллективдихъ галаз гуьруьш хъана ва ЦРБ-дин цийи комплексдин эцигунрал фена. Йикъан кьвалахдин нетижаяр абур райондин реьбердин кабинетда кьуна.

Эминхуьруьн амбулаторияда

Хазран КЪАСУМОВ

Хуьр рекъелай, квал гъаятдилай башламиш жезва, лугъузва бубайрин мисалда. Камаллу и мисални зи рикел Сулейман-Стальский райондин Эминхуьруьн ФАП-дин гъаятдиз гъахъайла хтана. Дараматдиз физвай гуьтгъуь рекъе херхемдинни цементдин кьаришма тунва, адан кьве патани цуквер ва гъамиша къацуз амуькдай кул-кусар, къелемар акурнава, чиле къацу веж ава. Гьелбетда, и гуьзелвили амбулаториядин пешекаррин ва аниз кьезвай инсанрин гуьбуьларни хкажзава.

Чун фейила, дуктурар кьвалахдик квай, абур михьи, экуь кабинета инсанар къабулзавай, абурун сагъламвал ахтармишзавай.

ФАП-дин кьилин дуктурдин везифаяр участковый терапевт **Гуьлназ АБДУРАГЪМАНОВАДИ** тамамарзава. Ада 1993-йисуз Дагъустандин медицинадин институт акъалтарна. Дагъви рушавичин пешедай 2 йисуз Хивда, 6 йисуз Москвада 38-нумрадин поликлиникада, гуьгуьнлайни Цийи Макъарин врачбный амбулаторияда. 2009-йисалай инихъ Эминхуьруьн амбулаторияда кьвалахзава.

Гуьлназ Абдурагъмановади чаз лагъайвал, амбулаторияда

Г.Абдурагъмановади (чапла патяхъай пуд лагъайди) кьвалахдин юлдашриз вилик квай везифайрикай суьгъбетзава

чпихъ махсус образование, пешедай тамам чирвилер авай 15 касди кьвалахзава. Абуру хуьре яшамин жезвай 3350 касдиз медицинадин рекъий кьуллугъзава. Чпин хиве авай везифаяр намуслудаказ тамамарзавай пешекаррикай яз Г. Абдурагъмановади чаз фельдшер Гъамидулагъ Расулован, участковый медсестра Гуьлнер Бабаевадин, акушеркаяр тир Замила Балафендиевадин, Оксана Нисрединовадин, аялрин медсестра Маизат Саидовадин, лаборантка Мадина Алимирзоевадин ва масабурун тварар кьуна.

- Амбулатория лазим тир медицинаментралди ва маса тадарак-

ралди таъминарун - им сифтени-сифте райондин центральный больницадин кьилин дуктур Максим Ханбалаеван алахъунрин, гъакъисагъ зегъметдин нетижая, - лугъузва Гуьлназ Абдурагъмановади.

- Малум тирвал, сагълам аял анжах сагълам дишегълидидай хаз жеда, - лугъузва тежрибалу акушерка Замила Балафендиевади. - Гъавилъй чна кьвачел заланзавай дишегълийрин сагъламвал хуьнал кьетлен гуьзчивал тухузва. Алай вахтунда хуьре кьвачел залан 20 дишегъли ава, абур чна амбулаторияда къабулзава, чун абурун патав кьвалеризни физва.

Чаз лагъайвал, эхиримжи йисара хуьре аялар ва зегъметдиз къабил инсанар кьейи дуьшуьшар хъанач. Имни, гьелбетда, дуктуррин зегъметдин нетижая.

Эминхуьруьн амбулаториядин дуктуррин кьвалахдикай чаз райондин центральный больницадин кьилин дуктур Максим Ханбалаевани разивилин гафар лагъана.

Амбулаториядин медперсоналди кьвалахзавайди, абурулай хуьруьнвиар рази тирди чаз акуна.

Хуьре сагъламвилни замин тир михъвилер хуьн, садакай-масадак акатдай азаррин вилик пад кьун патални абуроз зегъмет члугъзава.

- Хиве авай, чалай аслу кьвалахар чна ийизва, - давамарзава ихтилат Гуьлназ Абдурагъмановади. - Амма са бязи татугайвилери чаз кьвалахда четинвилер, манийвилер арадал гъизва. Икл, амбулаторияда авай дараматдин къава кьир канвайди я, марф-къеж хъайила, кабинетриз тилияр кьезва, хуьтгъуьн вахтунда кабинетар ций ацузса. Къавуз шифер ягъунин ва я маса са чара авунин чарасузвал фадлай арадал атанва. Идан патяхъай райондин руководстводиз, хуьруьн администрациядиз са шумудра арза-ферзе авурди я. Гъайиф хьи, арадал кьезвай затла авач. И татугайвал арадай акъуднайтла, чаз кьвалахиз реьят жедай.

"Айболит" газетдай.
Гъазурайди - Надият ВЕЛИЕВА

• **Сивин** кьвалар акъатун - им бедендик витаминар тлимил хьунин лишан я. Гъавилъй буран, газарар, помидорар, кьерецар, маса майва-яр ишлемишун хийирлу я. Бязи вахтара бедендик цинк, ракъ тлимил квайлани, а азар винел акъатда. И вахтунда як, чулав лекъ, картуфлар ва гуьбуьн продуктар гзаф ишлемишун меслят кьалурзава.

• **Свах** тазвайла, са чичекдилай алуднавай хуьруьшрал са стакан ргазвай яд илична, рекъидалди тада. Ахпа ам куьзна, йикъа 2-3 сеферда сиве экуьурда.

• **Мадни**, тазвай сухвал чугъундурдин са клус эцигна, тлал секин жедалди тада.

• **Тутьвер** тазвайла, са стакандавай ругунвай чими циз 1/2 чайдин тлурунавай куркума ва гъакъванни кьел вегъена, тутьвера экуьурда.

• **Хуквада** хер авайла, гъар экуьнахъ ичли рикелай, тлуру яна каф акъуднавай са какадин лацак зейтундин ягълу какадарна ишлемишда. Сагъарунин вахт 10 югъ.

• **Бедендик** кьурай таразумдин (экзема) азар квайла, тазвай чкайрал чугъундурдин пешер эцигна кутлунда. Пешер йикъа 2 сеферда дегишарда ва ксудалди виликни цийи пешер эцигна, кутлун хъийида. Эгер гъа и саягъ сагъариз хъайитла, са вацралай куьн а хамунин азардикай азда жеда.

• **Яргъалди** сагъ тежезвай хирер сагъарун патал агъадихъ галай рецептди кумек гуда: эреке, набататдин ягълу, дуьдгъвер, ваклан хъцур (смалец), солидол, харчи запун, чичек, ракъай янавай прополис, вирт, мум, кьел, аллоэдин миже, вазелин (вири сад хътин паяр) вири сад-садак какадарна (аллоэдилай ва виртдилай гъейри, абур эхирдай хъияда), зайиф цлал эцигна, 10 декьикада града. Ахпа ам кьайила, серин чкада эцигда. И кьаришма жунадал вегъена гъар юкьуз 1-2 сеферда хер алай чкадал эцигда. И дарман пуд йисалди хуьз жеда.

• **Давление** агъуз аватнавайла, 1 кг реьгвенвай кьерецдин хвехверик 1 кг вирт какадарна, хъсандиз хуькуьурда. Ахпа йикъа са сеферда, фу недалди вилик хуьрекдин са тлуруна авай и кьаришма чайдин ацлай са тлуру дуьдгъвердихъ галаз неда. Сагъарунин вахт - кьаришма куьтыгъ жедалди.

• **Ивидин** давление хкаж хъанвайла, стакандиз хуьрекдин са тлуруна авай гъажибугъадин гъуьр вегъена, яд илична, экуьналди тада. Экуьнахъ ичли рикелай элцифнавай яд хъвана, кланевайбур гадарда.

• **Мадни** петрушкадин 5-6 квал куьлуь авуна, нянилай са стаканда авай кефир илична тада. Экуьнахъ ичли рикелай стакандин са кьатла авай кефир петрушкани кваз хъвада. Къвед лагъай пай ксудалди вилик ишлемишда. Сагъарунин вахт 2-3 гъафте. Ахпа 7 юкьуз ял яна, мад тикрар хъийида.

• **Туйквенрай** маса гузвай фольгади гзаф азарриз кумек гуда. Месела, юк ва жалгъаяр тазвайла, фольгадин чул тазвай чкайрал алчукна, винелай чими шарфуналди кьевирна, 30-40 декьикада тада. Мадни квил ва я свех тазвайла, анрал фольга эцигайтла, тлал фад секин жеда.

Еке дережайрив агакьрай!

Ахцегь

Дашдемир ШЕРИФАЛИЕВ

“Ахцегь район” МР-дин нубатдин совещанидал райондин кьил Осман АБДУЛКЕРИМОВА вири вадар аваз школа акьалтларай, келунра агалкьунар хьайи жегьилрив Яру аттестатарни “Келунра агалкьунар кьалурунай” медалар вахкана.

Совещанида хуьрерин килерилай, идарайринни тешкилатрин регьберилай гьейри школа агалкьунралди акьалтларай аялрин диде-бубайри, муаллимри иштиракна.

- 2014-2015-келунин йис акуна-такуна куьтягь хьана. ЕГЭ-вахкуникай фикирар ийиз ахвар татай йифер кьулухь галама. Цинин йисуз 282 аялди 11-класс, 321 ученики 9-класс куьтягьна. Абуру вирида государстводин сад тир экзаменар вахкана. Кье ина, администрациядин залда кватл хьанвай 18 аялди 11 йисан вахтунда анжах вадралди келна, школадин, райондин общественный уьмуьрда, республикадин дережада аваз киле фейи мярекатра активилелди иштиракна, - кьейдна РУО-дин начальник Алмас ГЪАЖИЕВА.

Аттестатарни медалар вахкудайла “Ахцегь район” МР-дин кьил Осман Абдулкеримова выпускникар тебрикна, пеше хкяна, келунар давамардайлани еке агалкьунар хьана кланзавайди лагьана. Ада райондин гележег тир жегьилар лап хьсан вузрик экечина, вини дережадин пешекарар хьана, хайи хуьруьз хтана зегьмет чуьгвадайдак умудар кутуна.

Муаллимрин патай жегьилрихь элкьвена Калукрин хуьруьн школадин директор Ирада АБДУЛКЕРИМОВАДИ тебрикдин келимаяр лагьана, диде-бубайрин патай Инжи ГЪУЬСЕЙНОВА, школа акьалтларай бурун патай Саида ГЪАНИЕВА рахана.

Меьгарамдхуьр

Шагь ШАГЪОВ

Меьгарамдхуьруьн районда хьсан чирвилер ва кьиметар аваз школа акьалтларай ученикар, абурун диде-бубайрини муаллимар райондин регьбер Фарид АГЪМЕДОВА кьабулна.

Фарид Агьмедова абуруз и агалкьун тебрикна, жегьилрин диде-бубайрини муаллимриз чухсагьул лагьана. Тебрикдин рахунра ада, келиз, чирвилер кьачуз авай ашкьи мадни екеди хьун тлаабна. Ада мадни умудар кутурвал, жегьилар, хьсан пешекарар хьана кваллахиз, хайи район авада, абад ийиз элкьвена хкведа.

Жегьилриз муаллимри, райондин образованидин управленидин векилри меслятар гана.

Фарид Агьмедован гьилляй медалар ва пишкешар 30 жегьилди кьачуна. Школа акьалтларай жегьилри чпиз тарсар гайи муаллимриз, диде-бубайриз, райондин кьилевайбуруз чухсагьул лагьана.

Кьасумхуьр

Школада хьсан келай аялрик руьгь кутунин мярекат Сулейман-Стальский райондани киле фена. Райадминистрациядин залда 48 абитуриентдив Яру аттестатарни хьсан келунай медалар вахкунин шад мярекатда райондин кьил Нариман АБДУЛМУТАЛИБОВА, райадминистрациядин кьилин заместитель Лацис Ору-

жева, образованидин отделдин начальник Индира ОСМАНОВАДИ иштиракна.

Школа вадралди акьалтларнавай аялри райондин кьилин гьилляй чпин сад лагьай медалар ва чехивилин уьмуьрдиз аттестатар кьачуна.

Нариман Абдулмуталибова школа хьсандиз акьалтларнавай аялрин диде-бубайриз чухсагьулдин келимаяр лагьана.

- Гьуьрметлу балаяр, куь уьмуьрда метлеблу, кар алай юкьуз зун квехь элкьвена рахазва, - лагьана Н.Абдулмуталибова. - Куь уьмуьрдин рекьин важиблу са девир - школадин йисар - куьтягь хьана. Им чирвилер, тербия кьачунин, граждана хьиз арадал атунин виридалайни хьсан вахт я. Кье куьн уьмуьрда сифте ва кар алай наградадин - кьизилдин медалдин сагибар хьанва. Им куь учениквилн зегьмет, кьастунал клевивалун, вилик еке месляяр эцигиз ва абур гьялиз алакьун кьейд авунин лишан я. И метлеблу югь за квез риклин сидкьидай мубаракзава, - лагьана ада.

Аялрин диде-бубайрини чпин веледриз тарсар гайи муаллимриз, гьакни райондин киле авайбуруз сагьрай лагьана.

Чехи несилдин насигьатриз, меслятриз, тебрикриз жаваб яз, цли Кьасумхуьруьн 1-нумрадин школа куьтягнавай Беневша ЯГЪИБЕГОВА рахана.

- И кьезилди тушир рекье чаз куьмекай гьар сад пара кьада сагьрай. Сифте нубатда ибур, чпин чирвилер чаз гайи чи гьуьрметлу муаллимар я. Чаз вилик эцигнавай мурадлив агакьариз кланзава, чун виликди фида, - лагьана ада.

Кьурагь

ЧИ КОРР.

“Кьурагь район” муниципальный тешкилатдин кьил Замир АЗИЗОВА райондин юкьван школяр агалкьунралди куьтягьгай гадайривни рушарив шад гьалара кьизилдин медалар вахкана.

Райондин кьилин гьилляй кьизилдин медалар вахчур ШАГЪПАЗОВА Аминадиз (Аладашдин юкьван школа), ЗАГЪИРОВА Лейладиз, НАЗРАЛИЕВА Каринадиз (Кумухрин юкьван школа), МЕВЛУЬДОВ Альбертаз (Араблярдин юкьван школа), БАТМАНОВА Каринадиз, ЭМИРБЕГОВА Назанидиз (Кирийрин юкьван школа-интернат), ИБРАМХАЛИЛОВА Селминаз (Кьепиррин юкьван школа), РАМАЗАНОВА Зилихадиз (Шими хуьруьн юкьван школа) хьсандиз акьалтларун тебрикуналди, З.АЗИЗОВА лагьана:

- Азиз жегьилар, куьне школайра келай 11 йисни, экзаменарни алатна фена, куь вилик гила гьар са патяхь шегьре рекьер ачух хьанва. Гьелбетда, рекьер гзаф я, амма куьне квез кутугай, лайихлу са рехь хкяна кланда. Гьа рекьяй фейила, куь руьгьни тух жедайвал, куьн агалкьунри, кьени крари гуьзлемишдайвал. Квекай государстводиз, обществодиз куьмек хкатдайвал. Зун инанмиш я, куьне хьсандиз келайвал, школайрин общественный уьмуьрда активдаказ иштираквайвал, инанмишвилелди дуьз рехь хкяда ва алакьунар, бажарагь, кьуватар эцигна келунар давамарда, квез хуш пешеяр хкяда ва баркаллу уьмуьр тухуда.

Медалрин иесийриз уьмуьрдин сифте агалкьун “Кьурагь район” МО-дин администрациядин кьилин везифаяр вахтуналди тамамарзавай Махач ХАРИЕВА, администрациядин кьилин заместитель Эльмира ИСАЕВАДИ, винидихь твар кьунвай школайрин директори, жегьилрин диде-бубайри мубаракна.

Гь

Мубаракрай!

Вичин ери-бине Сулейман-Стальский райондай тир, Махачкьалада яшамш жезвай Рафик Шагьабудинович БУТАЕВАЗ:

60 лагьай атанва гад,
Берекатар, нурур галаз.
Кьуй са 60 хьхьурай

мад,
Дуьнья ацлай бахтар
галаз.

Гьи кьулугьдал
хьайитлани,

Вуна кьазва намус вине.
Мергьяматлу

кьилихар ви
Гзафбуруз хьанва чешне.

Са кардали хьанач
ажуз,

Гьар кьадамда зирек я
вун.

Гьич садрани тадач
ялгьуз,

Чаз виридаз герек я вун.

ВАЗ ЮБИЛЕЙ РИКЛИН СИДКЬИДАЙ ТЕБРИКЗАВАЙ,
ГЪУЬРМЕТЗАВАЙ ЯРАР-ДУСТАР ВА ГЪАКИ БАГЪРИЯР.

Чи багьри ерияр

Ярарин дагь

Гьикьван гуьзелбур язватла акунар,
Ингье, килиг квез Ярарин и дагьдиз.
Заз акI ава, валлагь, ам язва ухшар
Пай авачир вичиз женнетдин багьдиз.
Чан жув хайи ери, чан жув хайи муг,
Заз капашдалди нез кланзава ви руг.

Шикилдиз баян гайиди Ш.ШАБАТОВ.

Яру аттестатар вахкана

Райсудин НАБИЕВ

Цинин келунин йисуз Сулейман-Стальский райондин Курхуьруьн 2-нумрадин юкьван мектебди вичин 30-выпуск чехивилин уьмуьрдиз рекье тунна.

Мектеб акьалтларнавай 13 аялдив, абурукайни кьведав - ГЪАЖИЕВА Элинадив ва НАБИЕВА Агьабажидив лап хьсандиз келунай Яру аттестатар ва кьизилдин медалар вахкуниз талукь шад мярекат киле фена. Мектебдин директор, халкьдин муаллим АЛХАСОВ Небиюлагьа, хуьруьн администрациядин кьил ГЪАЖАЛИЕВ Радика, мектебдин диде-бубайрин комитетдин председатель ГЪАЖИЕВ Эльбруса, тербиядин рекьяй дирек-

тордин заместитель ШИХБАБАЕВ Гьуьсена ва масабур аялар тебрикна, меслятар гана.

Администрациядин кьил Гьажалиев Радика Элинадивни Агьабажидив Яру аттестатарни кьизилдин медалар вахкана. Яру аттестатарни иесийри чпиз тербия, дерин чирвилер гун патал зегьмет чуьгур муаллимриз чухсагьул лагьана, чпи муаллимар, мектеб рикелай ракьур тийидайди, келунарни давамардайди кьейдна.

Яру дипломрин сагибрикай садаз экономист, муькуьдаз дуктур жедай ашкьи ава.

Кванджуда - гатун Универсиада

Алай вахтунда Кьиблепатан Кореядин Кванджу шегьерда Виридуьньядин гатун XXVIII Универсиада кьиле физва. И акъажунра спортдин 21 жуьредай (баскетбол, цин поло, волейбол, гандбол, кьезил атлетика, столдал кьугъвадай теннис, сирнав авун, циз хкадарун, спортдин гимнастика, чемерукрай лишанар кьун, тхэквондо, теннис, футбол, фехтование...) наградаирин 272 комплект чпин иесийрив агакьда. Россиядин хянавай команда уьлкведин 132 вузда чирвилер кьачузвай 470 спортсмендикай ибарат я.

РИКЕЛ ХКИН: идалай виликан Универсиада (студентрин арада тешкилзавай) и акъажунар кьве йисалай са сеферда тухузва) 2013-йисуз Россияда, Татарстандин меркез

Казань шегьерда, кьиле фенай. Ана хьсан устадвал кьалурай студентрив медалрин 351 комплект вахканай. Россиядин хянавай командади и акъажунра 292 медаль (абурукай 155 кьизилдинбур я) кьазанмишна, имни цийи рекорд эцигун тир. Акъван чьавалди и рекъяй китавийри (2011-йисан Универсиадада - 145 награда) рекорд кьазанмишнавай.

Универсиадада 4 юкьуз кьазанмишнавай медалрин гьисаб кьурла, акъажунрин иесийр тир Кьиблепатан Кореядин хянавай команда-1 (вири санлай 40 медаль, кьизилдин - 19), Россиядин хянавай команда 5-чкадал (вири санлай 37 медаль, абурукай 9-кьизилдинбур, 15 -гимишдинбур ва 13 бурьунждинбур я) ала.

Гатун Универсиада 14-июлдалди давам жеда.

Али Алиеван турнир

АЗАДКАЗ КЬУРШАХАР КЬУН

Алатай гьафтеда Каспийскда азадказ кьуршахар кьунай Али Алиеван экуь кьаматдиз бахшнавай 46-международный турнир кьиле тухвана. Ана дуьньядин 14 уьлкведдай, гьа гьисабдай яз Россиядай, Азербайжандай, Гуржистандай, Кьзахстандай, Польшадай, Венгриядай, Сербиядай, Македониядай, Тажикистандай, Белоруссиядай тир 170-далай виниз спортсменри гьасиррал чпин устадвал кьалурна. Дагьларин уьлкведин хянавай командади лагьайтла, адет хьанвайвал, кьилдин команда яз иштиракна. 40 спортсмендикай ибарат чи командадик республикадин твар-ван авай саки вири спортсменар квай. Турнирди атанвай мугьманрин командайрик Олимпиададин, дуьньядин ва Европадин чемпионри гьаф квай. И карди, са шакни алачиз, Алиеван турнирдин кесерлувални важибувал кьалурзава. Акъажунрин кьилин судья Олимпиададин категориядин судья, дагьустанви Убайдулла Османов тир.

келимаяр лагьайдалай кьулухь Абдусамад Мустафаевича мукьвара Бакуда кьиле фейи Европадин кьугьунра гьалибвал кьазанмишай "азадбурув" - Ильяс БЕКБУЛТОВАВ, Абдулрашид САДУЛАЕВАВ, Абдусалам ГЬАДИСОВАВ - ва абурун тренерив наградаяр вахкана. Спортсменрин тварцихь и мярекатдал хуш гафар лагьайбурун арада РФдин лайихлу тренер Шамил Неврединовни, Али Алиеван хва Зуркарнай Алиевни авай.

Заланвилеин 8 категориядай тамам кьве юкьуз кьиле фейи кьизгьин акъажунра дагьустанви 18 спортсменди медалар кьазанмишна, абурукай 6 спортсмен кьизилдин медалриз лайихлу хьана. Дагьларин уьлкведин хянавай команда официальный тужири зачетда 1-чкадиз лайихлу хьана. Ингье кьизилдин медалриз лайихлу хьайи дагьустанви спортсменрин тварар: Исмаил МУСУКАЕВ (57 кг), Агьмед ЧАКАЕВ (61 кг), Мегьамедхаби КАДИМЕГЬАМЕДОВ (70 кг), Агьмед ГЬАЖИМЕГЬАМЕДОВ (74 кг), Шамил КУДИЯМЕГЬАМЕДОВ (86 кг), Билял МАХОВ (125 кг). Ибурулай гьейри, 1-чкайриз лайихлу хьайибурун жергеда Азербайжан-

Бягьсиниз гьазурвал

Кьейд авун лазим я хьи, алатай йисара хьиз, цини Алиеван турнир тешкиллувилел ва кьиле тухунал гьалтайла вини дережада аваз кьиле фена. Турнир ачухуниз талукьарнавай шад мярекатда Дагьустандин Кьил Р.Абдулатиповани иштиракна. Анал сифте гафрахай РД-дин Гьукуматдин Председатель, кьуршахар кьунай Дагьустандин спортдин федерациядин президент Абдусамад Гьамидова СССР-дин лайихлу тренер ва спортдин мастер, 5 сеферда дуьньядин чемпион, 9 сеферда Советрин Союздин чемпион Али Алиеван экуь кьаматдиз бахшна международный турнир кьиле тухун - им дагьустанвийри кьегьал хьиз екез гьурмет авунин лишан тирди, Али Зуркарнаевич неинки виклегь спортсмен яз, гьакни кьуршахар кьунай цудралди спортсменриз вердишвилер гана, абуру майдандиз акьудиз алакьай тренер тирдини кьейдна. Турнирдин иштиракчийрин тварцихь хуш

дай тирДжожшун АЗИМОВ (65 кг), Польшадай тирРадослав БАРАН (97 кг) ава.

Алиеван турнирда вичин ери-бине Хив райондин Цналрин хуьряй тир спортдин мастер, хейлин турнирринни акъажунрин гьалибчи Даурен КУРУГЬЛИЕВНИ авай. 86 кг-дал кьведалди заланвал авай спортсменрин арада ам гимишдин медалдиз лайихлу хьана. 2-чкайриз лайихлу хьайи спортсменрин арада мадни ава: Мегьамед МЕГЬАМЕДОВ (61 кг), Алибегьжи ЭМЕЕВ (65 кг), Гьабиб МЕГЬАМЕДОВ (70 кг), Мураддин КУШХОВ (125 кг). И турнирда Рамазан ФЕРЗАЛИЕВАКАЙ (57 кг), Рустам АБДУРАШИДОВАКАЙ ва Мурид МУТАЛИМОВАКАЙ (кьведни 61 кг), Мегьамед КЬУРБАНАЛИЕВАКАЙ ва Гьажимурад АБАКАРОВАКАЙ (кьведни 65 кг), Мегьамед ХИЗРИЕВАКАЙ ва Камал МАЛИКОВАКАЙ (кьведни 70 кг) бурьунждин медалрин сагьибар хьана.

Чемпиондиз награда

Са тимил вахтар идалай вилик Бакуда кьиле фейи Европадин сад лагьай кьугьунрин чемпион Камал ХАН-МЕГЬАМЕДОВАВ и йикъара Госдумадин депутат тир Гьажимет САФАРАЛИЕВАН ва Мурад ГЬАЖИЕВАН теклифдалди "Россиядин спорт вилик тухуник лайихлу пай кутунай" ГД-дин физический культурадин, спортдин ва жегьилрин крарин рекъяй Комитетдин председатель Игорь АНАНСКИХДИН кьул алай грамота вахкана, Мурад Гьажиева кьилди вичин патай кьиметлу пишкешни гана.

Кьвед лагьай грамота, Бакуда кьиле фейи кьугьунрин важибувал ва дагьустанвидин агалкьун кьейд авуналди, ГД-дин миллетрин крарин рекъяй Комитетдин председатель Гьажимет Сафаралиева вахкана.

- Дагьустан Республикади ва Россияди Камал Хан-Мегьамедов хьтин жегьилрал дамахзава, - алава хьувуна депутатди.

Авадан хуьруьн спортшколада

Нариман КЬАРИБОВ

Лап и мукьвара зун жуван хайиди тир Докьузпара райондин Авадан хуьруьз фена ва ана зи вафалу дустарикай ва сирдаширикай сад тир ашукь Османаз мугьман хьана.

Гуьруьшдин вахтунда дуьстуниз заз хуьруьн гьал-агьвалдикай, яшайишдикай маракьлу ихтилатар авуна.

- Чи хуьре лап вижевай спортшколани ава, вични лап гьа чи квалеризни мукьвал чкадал ала, - лагьана заз вич хуьруьн клубдин заведующийни тир Осман.

Спортшколада чун анин директор ДАДАШЕВ Мирзеагьади (шикилда) кьабулна. Хваш-беш авурдалай кьулухь чи арада суьгьбет башламиш хьана.

- 2012-йисан 5-майдиз чи хуьре рикел аламукьдай кьве мярекат кьиле фена, - башламишна вичин ихтилат Мирзеагьа Дадашева. - Хуьруьн юкьван мектебдиз чи игит районгьилирикай сад тир Гьасанов Алмасан твар гунин ва хуьре спортшкола ачухунин.

Авадан хуьруьн юкьван мектеб акалтарна, Яракьлу Кьуватрин жергейра Ватандин вилик вичин буржи тамарай Алмас Тарикьулиевич Гьасанова ОМОН-да кьуллуьгзавай. Ада са шумуд йис идалай вилик Махачкьаладилай са акъван яргал тушир чкадал, "Ростов-Баку" федеральный шегьредин постарикай санал, бандитрин дестедихь галаз кьиле фейи махсус серенжемда иштиракна, и женгина Алмас Гьасанов телеф хьана.

Гьа и юкьуз Докьузпара райондин руководстводини иштиракналди хуьре цийиз эцигна кутьягнавай спортшколани шад гьалара ачухнай ва ана Кьиблепатан Дагьустандин саки вири районрай атанвай спортсменрин арада кьуршахар кьунай турнирни кьиле тухванай.

Спортшкола Авадан хуьруьн жегьилрин, юкьван мектебдин аялрин рикл алай чка хьанва. Ана азадказ кьуршахар кьунай, боксдай, гьилерадди кукунай, каратэдай, футболдай, волейболдай... секцияр кардик ква. Тежрибалу тренерар тир Рамазан Рамазанован, Сердер Рагьимханован ва Руслан Рамазанован регьбервилек кваз 130-далай виниз жаванри вердишвилер кьачузва, спортсменар жуьреба-жуьре акъажунра кьвенкьвечи чкайриз лайихлу хьанай.

Лап и мукьвара Усугьчайдал кьиле фейи райондин турнирдани (азадказ кьуршахар кьунай) Авадан хуьруьн спортсменри приздин чкаяр кьуна.

- Райондин хуьрера, гьа гьисабдай яз Авадандални, физкультура ва спорт вилик тухуниз датлана лазим тир фикир гунай кьилди за ва чи спортшколадин вири коллективди Докьузпара райондин кьил Керимхан Абасоваз риклин сидкьидай сагьрай лугьузва, - кутьягна вичин суьгьбет спортшколадин директор Мирзеагьа Дадашева.

Чин гьазурайди - Рагнеда РАМАЛДАНОВА

Пенсиядиз фидай яшдиз талукъ яз

РФ-да пенсиядиз фидай яш хкажуниз талукъ кьарар 2020-йисалай фад тушиз кьабулдач, гьисабзава Федерациядин Советдин спикер Валентина Матвиенкоди. "За фикрзавайвал, ахьтин кьарар кьабулдиз хьайитлани, 2020-

йисалди и кьвалах ийидач. Им пландин бинедаллаз, галай-галайвал, фагьум-фикирна кьилиз акьудна кьанзавай кар я" - Матвиенкодин и келимаяр "Цийивилер" РИА-ди раижна. Федерациядин Советдин спикерди кьелендаказ кьейд авурвал, пенсиядиз фидай яш хкажун хьтин серенжем кардик кутуни агьалийрин арада гьавурда тунин чьехи кьвалах тухун истемидишда. "Пенсиядиз фидай яш хкажуниз талукъ месэла веревирд ийиз жеда - им лап менфятлу кар я, гьа са вахтунда агьалиярни месэладин вири терефрихъай гьавурдик кутун герек я", - инанмишвал кьалурна ада.

Матвиенкоди рикел хкайвал, алай девирда агьалияр пенсиядиз физвай вахт гьеле 1932-йисуз тайинарайди я. А чьавалай инихъ уьмуьрдин ярговвал аквадайвал артух хьанва.

Малум тирвал, алай вахтунда Россияда дишегьлияр 55 йис, итимарни 60 йис тамам хьайила пенсиядиз экьечьзава. РФ-дин Гьукуматди итимарни дишегьлияр пенсиядиз экьечьдай яшар 63 йисав агакьдалди хкажун мумкин тирдакай виликдай сифте яз хабар ганай.

Референдумдин нетижаяр

Грецияда кьиле тухвай референдумдин тамам нетижаяр тайин хьанва, хабар гузва и уьлкведин МВД-дин сайтда.

Малум хьайивал, сесер гайи 61,31 процент агьалияр уьлкведиз международный кредиторри теклифзаваз хьайи шартлариз акси экьечьна. Референдумда иштирак авур 38,69 процент агьалийри уьлкведиз финансин кумек гунир гьакьиндай икьардал кьулар чьугунин тереф хвена.

Чпин нубатдай яз, Евросоюздин регьберри малумарайвал, грекери хьанвай рекин тереф хуьн герек я. "Еврокомиссияди (ЕК) Грецияда кьиле тухвай референдумдин нетижаяр фикрда кьунва ва а нетижайриз гьурметзава", - ТАСС-ди ЕК-дин малуматдай и делилар гьизва.

Рикел хкин, ЕЦБ-диз, ЕК-диз ва МВФ-диз Греция саки 240 миллиард евродин пул буржлу хьанва. Санлай кьачурла Грециядин буржунин кьадар 312,7 миллиард евродин агакьнава. Международный кредиторри теклифзаваз хьайи икьардал асаслу яз, Грециядин властри государстводин харжияр лап тлимиларун ва гьа са вахтунда кьачузвай налогрин кьадар артухарун герек тир. Идан эвездай Грециядин гьукуматдиз буржар вахкунин шартлар кьезиларун теклифзавай.

Муьтлуьгъ жезвач

Миллетчивилин "Эрчи патан сектор" твар ганвай дестедин кьурулушри Украинадин

яракьлу кьуватрин (ВСУ) командованидиз муьтлуьгъ хьуник хев кутунач. Идан гьакьиндай ОБСЕ-дин мониторингдин миссиядин 6-июлдиз чап авур гьахь-гьисабда лугьзува.

Гьахь-гьисабдай ашкара жезвайвал, ОБСЕ-дин миссиядин гуьзчивалдайбур Украинадин властрин контролдик кьвай, Донецк-кдивай кефердинни рагьакьидай патлахъ 15 километрда экия хьанвай Авдеевка лугьудай чкада "Эрчи патан сектордин" боецри акьвазарна. Украинадин яракьлу кьуватрин генерал-майорди, гуьзчивал авунин ва алакьалу авунин рекьяй Саналди тир центрада (СЦПК), авай Украинадин векилди ва терроризмдиз акси серенжем кьиле тухузвай командованиди чьалал гьун патал алахьунар авунатлани, "Эрчи патан сектордин" боецри ОБСЕ-дин кьуллугьчияр гуьзчивалдай пунтунал ахьаюник хев кутунач.

Миллетчийри и кардиз чпи баян гайивал, абур анжах чпин чьехибурун буйругьриз табий жезва ва абур Украинадин кьушунрин гьилик кьвайбур туш, кьейдзава гьахь-гьисабда.

Украинада гуьгуьллубурун батальонар официалый властриз табий тежезвайдакай гьеле йисан сифте кьилерилай инихъ лугьзувайди я. Гатфарихъ, "гуьгуьллубурун са жерге маса кьурулушар хьиз, "Эрчи патан секторни" ВСУ-дин подразделенийрихъ галаз сад ийиз алахьнай.

3-июлдиз гуьгуьллубурун батальонрин боецар ва миллетчийр Киевдин юкьни - юкьвай десте-десте хьана фена. Абуру Донецкдал ва Луганскдал мад гьужумар хьувун истемидиша, абур гьакьни гуьгуьллубурун подразделенийриз басрухар гуниз акси экьечьна.

Алатай йисан ноябрдиз чи Верховный судди "Эрчи патан сектор", УНА - УНСО ва "Стахвал" экстремиствилин организацияр яз гьисабна ва Россияда абурун кьвалах кьадагьа авуна.

Мадни залам тахсир кутунва

Россиядин Силисдин комитетди (СКР) Украинадин аскервилин кьуллугьчи Надежда Савченкодик виликдай кутур тахсиркарвал мадни агьур жуьрединдалди эвезнава: гила ам Донбассда Россиядин кьве журналист чандиз кьаст авуна кьинай тахсирлу ийизва, виликдай лагьайтла, ам и тахсиркарвилехъ галаз арачи хьиз алакьалу яз гьисабзавайди тир.

СКР-дин официалый векил Владимир Маркина малумарайвал, и ведомстводи силлис тухвана куьтягнава ва Савченкодик акси уголовный дело ам тахсирлу ийизвай кьарар тесстикьарун ва гуьгуьнлай суддив вахкун патал прокуратурадиз рекье тунва.

Гьа и вахтунда Владимир Маркина кьейд авурвал, Надежда Савченкодик кьве кас ва адалай гзаф ксар чандиз кьаст авуна кьинай, гьакьни РФ-дин сергьятдиллай кьанунсуздаказ элячлунай тахсир кутунва.

СКР-ди Н.Савченкодик куьтягнавай тахсир мадни агьур жуьрединдаз элкьуьрнавайдан патлахъай "Интерфаксдиз" Савченкодин адвокат Илья Новиковани малумат гана. "Дугьриданни куьтягнавай тахсир мадни агьур жуьрединдаз элкьуьрнава. Силисдин фикир дегиш хьанва", - лагьана ада.

СКР-дин делилралди, алатай йисан июндиз Луганскдин патарив женгинин гьерекар кьиле фидай чьавуз Россиядин ВГТРК-дин са десте журналистар ва гражданилин маса ксар алай чка тайиндаказ чир хьайила, Савченкоди а делилар Украинадин яракьлу тешкилатив агакьарна. Абуруни журналистар ва гражданилин ксар алай чка тупарай яна. Нетижаяр журналистар тир Игорь Корнелюк ва Антон Волошин телеф хьана.

Надежда Савченко лазим тир документар гвачиз Россиядинни Украинадин сергьятдиллай элячлунай чьавуз кьуна.

Россиядиз Россия хьлагьдачни?

Украинада официалый документа ва СМИ-ра, гьакьни рекьерин кьерехра эцигзавай даяхрал, рекламада алай аямдин Россиядин Федерациядин мулкар тирди кьалурун патал "Россия" ва "Русь" келимаяр ишлемишундай 12 йисал кьведалди кар атун теклифна. Идан гьакьиндай Верховный Рададин сайтда чапнавай закондин проектда лугьзува.

"Тарихдин гзаф кьадар чешмейри кьалурзавайвал, "Русь" ва я "Россия" келимаяр анжах алай аямдин Украинадин мулкариз талукъ яз ишлемишиз жеда. Амма и келимаяр чапхунчи уьлкведин официалый твар яз ишлемишун эсиллагъ виже кьведач" - лугьзува закондин проектдихъ галай баянрин чарче.

Законопроектдин автор - "Радикальный партиядин" патай депутат Оксана Корчинская, "Стахвал" партиядин регьбер ва Украинадин миллетчивилин "УНА-УЕСР" партиядин виликан башчи Дмитрий Корчинскийдин уьмуьрдин юлдаш) инанмиш тирвал, "Украинадин государственность вахтуналди тирдан" патлахъай ийизвай ишараяр - ибур уьлкведин аслу туширвилел чапхунчивилелди гьил ярги авун я. Украинадин Уголовный кодексдал асаслу яз ихьтин тахсиркарвал авунай 12 йисан вахтуналди азадвилекай магьрумзавайди я.

"Украинадин мулкарин тарихдин твар ва адакай арадал атанвай келимаяр Россиядин Федерациядин твар ва я синоним яз ишлемишун, ихьтин твар Россиядин Федерациядин алай аямдин мулкар ва я адан кьилдин паяр кьалурун патал ишлемишун кьадагьа авунин гьакьиндай" твар ганвай документ Украинадин парламентдин вилик гьеле алай йисан 3-июлдиз эцигайди я.

Парижди Москвадиз пул хгуда

Франциядин оборонадин министр Жан-Ив-Ле Дриана Вашингтонда Россиядиз "Мистралар" маса гун акьалтлай гьалда акьвазарзавайдан гьакьиндай малумарна, кьхизва Spitnik-ди. Франциядин властар икьарар кьилиз акьуд тавунай Москвадиз 1,2 миллиард евро хгуз гьазур я.

Ле Дриана и гимияр маса кьачун американвийриз теклифна, амма США-дин оборонадин министр Эштон Картера и месэладай гьелелиг жаваб ахгакьарнавач.

Франциядин военный ведомстводин кьили рикел хкайвал, Россиядиз вертолетар алай гимияр агакьарун акьвазарунин кьарар стратегиядин метлеб авайди тир ва и кар Москвади Украинада кьиле физвай чурьукда кьугьвазвай ролдихъ галаз алакьалу я.

Вертолетар алай "Мистраль" жуьредин десантный гимийрин патлахъай икьардин кьхисметдиз талукъ яз Москвада 28-майдиз рахунар кьиле тухудай чьавуз Франциядин терефди Россиядин вилик кьабулдиз тежедай хьтин шартлар эцигна, гьа и кар себеб яз ра-

Рекьемар

- Алай йисан вад вацран вахтунда РФ-дин сад авунвай бюджетдиз **5,9 триллион манат** пул атана, им алатай йисан талукъ девирдив гекьигаила **12,9 процентдин** гзаф я.
- Россияда маса гузвай **70 процентдиллай** виниз тумар кьецепатан уьлквейрай гьанвайбур я.

ЦБ-дин курсуналди кьенин юкьуз:

1 доллар - 57,22 манат,

1 евро - 63,04 манат,

кьизил (1 гр) - 2145,48 манат,

гимииш (1 гр) - 28,72 манат.

ИНТЕРНЕТДАЙ.

Гьазурайди - Даир БЕЙБАЛАЕВ

хунар акьваз хьана. Амма кьабулдиз тежер шартлар гьихьтинбур ятла, гьа кардиз гьелелиг баян ганвачир.

27-майдиз малум хьайивал, Россияди Франциядивай вертолетар алай гимияр кьачуникай тамамвилелди отказзавайвилдиз талукъ яз вичин тварунихъай малумат гана лугьуз, Россиядин вице-премьер Дмитрий Рогозин Военно-промышленный комиссиядин (ВПК) коллегиядин председателдин заместитель Олег Бочкареваз кьелелай туьмбуьгьна.

15-майдиз Парижди Россиядиз вертолетар алай "Мистраль" жуьредин кьве гими агакьаруниз талукъ икьарар кьуватдай вегьенин патлахъай теклифар рекье туна. Париж месэладив и тежерда эгечьлунал Москва рази хьанач. Францияди Россиядиз 785 миллион евродин кьадарда аваз пул вахкун теклифзавай. Гьа са вахтунда заказчи яз Россияди а гимияр пуд лагьай терефдиз маса гудай ихтияр гунир шартни эцигзавай. Идалайни гьейри, "Мистраль" жуьредин гимийрилай абурал эцигнавай Россиядин тадаракар алуьднихъ галаз алакьалу харжиярни французри кьве уьлкведин арада паюн теклифна.

Гьеле 27-апрелдиз Россиядин ва Франциядин президентар тир Владимир Путинни Франсуа Олланд Парижди Россиядиз ада виликамаз ганвай пул вахкунин, я тахьайтла, вертолетар алай гимияр агакьаруни патлахъай икьардал атанай. 2011-йисан июндиз кутлунай икьардин шартларал асаслу яз, вертолетар алай сад лагьай гими ("Владивосток") Францияди Россиядиз гьеле 2014-йисан ноябрдиз вахкун лазим тир. "Севастополь" твар алай гими вахкудай вахт 2015-йисан 1-ноябрдиз куьтягъ жезва.

Диде-бубади чпин

руш тамуз чукурна

США-дин Джорджия штатда диде-бубади чпин 14 йис хьанвай руш, ада чпел алуьк тавуна, са печене тьуьна лугьуз, кьвалай тамуз чукурна, хабар гузва WKRN-ди. И агьвалатдин патлахъай кьуни-кьуншийри полициядиз хабар гайидалай гуьгуьуниз бубанидиде дустагна.

Кьанун-кьайда хуьдай органрин векилри тайинарайвал, 36 йисан яшда авай Кристал Дриггерсани 33 йисан яшдиз акьатнавай Аллен Дриггерса хата акьатай чпин рушаз, кьвалин патав гвай, чьурун вакар авай тама алачух яна, са гьафтедин кьене гьана яшамис хьун, хуьрек тухун патал кьвализ кьелелай тайинарнавай вахтунда хтун буйругьна. Ихьтин жаза ганвай рушав анжах электрикдин фонарь, сят, сиристав вугана.

Чкадин агьалияр рушал расалмиш хьайила, ам тама гьеле кьве суткада яшамис хьанвай. А ийкьарикай са юкьуз, цьайлапанар ягьиз, кьати марфни кьванна, ам гьавадин шартлар гьикьван татугайбур тиртлани, диде-бубадиз чпин рушан язух атанач.

Дриггерсин хиве диде-бубавилин везифайрив дуьздаказ эгечь тавунай тахсир тваз ва. Абурун 4 велед вахтуналди чьехи дидедивни чьехи бубадив вуганва. Аялрин кьхисмет судди бубадизни дедедиз приговор акьудайла тамамвилелди тайин жеда.

Лезги газет

УЧРЕДИТЕЛЬ:
РД-дин Гьукумат

367000, Махачкала, пл. Ленина, 1

КЪИЛИН РЕДАКТОР
А.У. САИДОВ

Тел/Факс. (872-2) 65-00-60

E-mail: lezgiGazet@yandex.ru

КЪИЛИН РЕДАКТОРДИН
ЗАМЕСТИТЕЛЬ
Ш.Ш. ШИХМУРАДОВ
65-13-55

КЪИЛИН РЕДАКТОРДИН
ЗАМЕСТИТЕЛЬ -
ЖАВАБДАР СЕКРЕТАРЬ
Д. Б. БЕЙБАЛАЕВ
65-00-61

ОТДЕЛРИН РЕДАКТОРАР:

ПОЛИТИКАДИН
Н. М. ИБРАГЬИМОВ
65-02-81

ЭКОНОМИКАДИН
Ж. М. САИДОВА
65-00-59

КУЛЬТУРАДИН
Э. Д. ШЕРИФАЛИЕВ
65-00-58

ЛИТЕРАТУРАДИН
М. А. ЖАЛИЛОВ
65-00-64

ЯШАЙИШДИН ВА ЧАРАРИН
А. Х. ГЪАМИДОВ
65-00-63

БУХГАЛТЕРИЯ
65-00-62

КАССА
65-00-58

ЖАВАБДАР КОРРЕКТОР
М. МАГЪАМДАЛИЕВА

ВЕРСТКА ИЙИЗВАЙДИ
Ш. ФЕЙЗУЛЛАЕВА

НУМРАДИН РЕДАКТОР
Ж. САИДОВА

Чап ийиз вахкудай вахт - 21.00

Чап ийиз вахкана - 18.00

Газет "Лезги газетдин" компьютеррин базада
гъазурна.

Газет "Лотос" ООО-дин типографияда
чапна.

367000, Махачкала,
Пушкин куьче, б.

Тираж 7639

Макъалар редакцияди туькьур хьийизва.
Макъалайриз рецензияр гузвач ва абур эл-
къвена вахкузвач. Редакциядин макъалай-
рин авторрин фикрар сад тахъун мумкин я.

Газет массовый коммуникацийрин хиле зако-
нодательстводал амал авунал гуьзчивал аву-
нин ва культурадин ирс хуьнин рекъай РФ-
дин Федеральний къуллугдин Къиблепатан
федеральный округда авай Управлениди ре-
гистрация хъувунва.

ПИ № ФС 10-6468 2007-йисан 26-январь

РЕДАКЦИЯДИН АДРЕС:

367018, Махачкала,
1 Петрдин проспект, 61,
7-мертеба.

Ⓒ - И лишандик квай материалар
гъакъидихъ чапзавайбуьр я.

НАШИ РЕКВИЗИТЫ:

ГБУ "Редакция республиканской газеты
"Лезги газет"

УФК по РД
Отделение - НБ РД г.Махачкала
БИК - 048209001
ИНН - 0561051314
Р/Сч - 40601810100001000001
Л/Сч - 20036 Ш60090

"Лезги газет" - 2015-йисуз

АГЪУЛ РАЙОНДА	1-пай	2-пай
Тпигь	-	1
Курагь	1	-
Чирагь	4	2

САНЛАЙ	5	3
---------------	----------	----------

АХЦЕГЪ РАЙОНДА	1-пай	2-пай
Ахцегь	484	573
Гутум	18	15
Гъуьгъвез	27	20
Калук	41	30
Къаклар	66	76
Къурукал	33	45
Къутунхъ	19	12
Луткун	60	90
Мацар	1	-
Смугьул	19	53
Фий	19	11
Хуьруьг	98	78
Хинер	-	11
Хкем	3	10
Цуругь	72	50
Цийи Усур	18	36
Чепер	15	26
Ялахъ	22	16
Алимов Максима кхьенвайбуьр	200	-

САНЛАЙ	1215	1152
---------------	-------------	-------------

ДЕРБЕНТ РАЙОНДА	1-пай	2-пай
Дербент	604	280
"Дагпечатдин" киоск.	13	17
Лезги театр	35	35
Дагъустандин Огни	34	34
Белиж	195	117
Хазар	8	8
Агълабар	8	4
Араблинка	10	7
Луклар	20	16
Рубас	9	9
Мамедкъала	1	1

САНЛАЙ	937	528
---------------	------------	------------

ДОКЪУЗПАРА РАЙОНДА	1-пай	2-пай
Авадан	30	85
Къаракуьре	32	81
Къалажух	56	60
Къуруш	81	85
Мискискар	61	77
Миграгь	55	72
Миграгь-Къазмаяр	40	42
Цийи Къаракуьре	45	-
Текипиркент	12	-
Усугъчай	101	180
Алимов Максима кхьенвайбуьр	230	-

САНЛАЙ	743	682
---------------	------------	------------

КЪУРАГЪ РАЙОНДА	1-пай	2-пай
Къурагь	241	216
Хуьрехуьр	5	5
Штул	28	22
Ашар	21	11
Бугъдатепе	27	20
Шимихуьр	39	36
Хлеж	15	-
Хпюкь	15	-
Клири	94	82
Сарагь	2	1
Ругун	2	1
Ахниг	1	1
Бахцугь	2	-
Кумухъ	83	65
Къепир	76	87
Аладаш	39	41
Маллакент	36	45
Арабляр	19	17
Гелхен	22	21
Усугь	10	10
Хверез	10	12
Укуз	1	-

САНЛАЙ	788	693
---------------	------------	------------

МЕГЪАРАМДХУЬРУЬН Р-ДА	1-пай	2-пай
Мегъарамдхуьр	43	117
Тагьирхуьр	4	5
Гиляр	100	105
Къуйсун	80	80
Чепелар	20	21
Муьгъверган	16	18
Хуьрел	28	26
Кркар	11	12
Вини Чах-Чах	1	1

Гарагь	10	9
Къепир-Къазмаяр	29	30
Кучун-Къазмаяр	9	27
ГазардкIам	6	20
Тагьирхуьруьн- Къазмаяр	46	82
Чах-чах	26	26
Хтунар	27	47
Билбилхуьр	22	29
Приморск	1	8
Гъепцегь	130	110
Бут-Къазмаяр	108	104
Оружба	23	40
Ярукъвалар	13	30
Филер	43	43
Советский	190	122
Къартас-Къазмаяр	11	11
Самур	54	78
Азадогъли	33	33
Целегьун	43	63
Ярагь-Къазмаяр	68	83
Цийихуьр	17	28
Хважа-Къазмаяр	36	35
Къиличхан	18	30
Алимов Максима кхьенвайбуьр	61	-

САНЛАЙ	1327	1473
---------------	-------------	-------------

РУТУЛ РАЙОНДА	1-пай	2-пай
Рутул	1	1
Хъуьлубд	130	135

САНЛАЙ	131	136
---------------	------------	------------

СУЛЕЙМАН-СТАЛЬСКИЙ Р-ДА

Къасумхуьр	172	137
Цмур	35	33
Шихидхуьр	22	11
Испик	37	33
Бутахуьр	23	16
Зугъраб	25	16
Асалдхуьр	16	6
КIахцугь	18	12
Саидхуьр	17	12
Цийихуьр	92	107
Уллугъетегь	37	37
Агъа Къартас	11	3
Вини Къартас	19	19
Птидхуьр	8	8
Татархан	4	3
Сайтархуьр	12	12
Цийи Макъар	47	65
Чуьхверхуьр	49	15
Агъа СтIал	70	45
СтIал-Къазмаяр	61	40
Герейханов-1	79	64
Герейханов-2	21	12
Алкъвадар	8	25
Сардархуьр	13	15
Курхуьр	44	28
КIварчагь	68	76
Зизикар	49	41
НуьцIуьгь	54	53
Экендил	1	-
Даркуш-Къазмаяр	82	87
Къулан СтIал	61	107
Вини СтIал	39	40
Эминхуьр	72	82

САНЛАЙ	1366	1260
---------------	-------------	-------------

ХИВ РАЙОНДА

Хив	20	9
Куг	21	19
Агъа АрхитI	23	23
Цнал	33	31
ЦинитI	22	23
Вини АрхитI	15	17
Цийи Фригь	24	35
ЗахитI	49	86
Кашанхуьр	30	32
Къванцил	41	40
Чилихъар	23	25
Дардархуьр	8	5

САНЛАЙ	309	345
---------------	------------	------------

Махачкъала	482	430
"Дагпечатдин" киоск.	328	361
Каспийск	84	81
"Дагпечатдин" киоск.	177	182
Избербаш	2	4
Цийи Къуруш	267	260
Къизилюрт	6	6
Къизляр	31	43

ВИРИ САНЛАЙ	8198	7639
--------------------	-------------	-------------

Р.М.Пашаев

Алай йисан 21-июндиз, 74 йи-
сан яшда аваз, са акъван яргьал
чIугун тавур азардикди Пашаев
Рашид Магъарамович кечмиш
хъана.

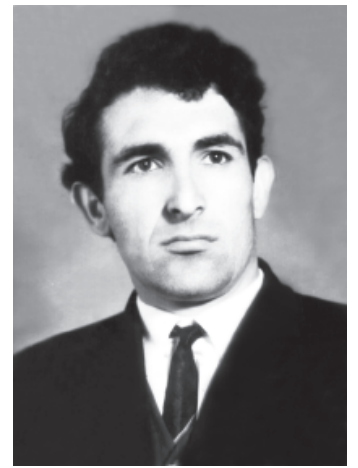
Р.Пашаев 1941-йисан 6-май-
диз Къурагъа къуллугъчидин хи-
занда дидедиз хъана. 1960-йисуз
ада школа акъалтIарна ва кол-
хозда кIвалахна. 1962-1963-йи-
сара армиядин жергейра къул-
лугъна. 1969-йисуз Дагъустан-
дин хуьруьн майишатдин инсти-
тутдин ветеринарный факультет
акъалтIарна. Гъа и йисуз ам Ле-
нинграддин областдин "Винниц-
кий" совхоздиз къилин ветврач яз
кIвалахал ракъурна. 1971-йисан
августдилай Махачкъалада Да-
гъустандин илимдинни ахтарми-
шунрин ветеринарный институт-
да кIвалахал акъвазна. Ина бру-
целлездиз акси вакцина акъуду-
нал машгъул хъана. 1979-йисуз
ада Гуржистандин ветеринарный
академияда илимдин рекъай кан-
дидатвилин диссертация хвена.

1982-йисуз Р.Пашаев Къурагь
райондин исполкомдин предсе-
дателвиле хкъана. Ада колхозра-
ни совхозра, амай карханайра
кIвалахрин еришар йигинарун ви-
чин къилин везифа яз гъисабна.

1990-йисуз Рашид Пашаев
райондин тIебиат хуьнин рекъай
управленидин начальниквиле
тайинарна.

1996-2005 йисара ада район-
дин ветуправленидин началь-
никвиле, адалай гуьгъуьнин йи-
сара агъсакъалринни ветеранрин
Советдин председателвиле кIва-
лахна.

Р.М.Пашаева, гъина кIвалах-

натIани, вич жавабдар, зегьмет-
дал рикI алай инсан яз къалурна.
Илим ва экономика вилик туху-
ник ада вичин пайни кутуна. Гъу-
куматди адан зегьмет "Республи-
кадин лайихлу ветеринарный
духтур" лагъай тIвар гуналди,
"республикадин вилик лайихлу-
вилерай", медаль, гуьрметдин
грамотаяр гуналди къейднава.

Ада туькIвей хизан тербия-
ламишна: авай 2 хъини кIелна,
пешаяр къачуна, Москвада ва
Махачкъалада намуслувилелди
зегьмет чIугваз, чпин хизанрихъ
галаз яшамеш жезва. Рашид Ма-
гъарамович Пашаеван экъуь къа-
мат ам чидай ва адахъ галаз са-
нал кIвалах авур юлдашрин ри-
кIера гъамиша амукъда.

Чна рагъметлудан уьмуьр-
дин юлдаш Зумруятаз, стха Ба-
гъадиназ, веледриз - Хийриб-
гезни Магъамдалидиз ва вири
муькъа-къилийриз, дериндай ха-
жалат чIугунивди, башсагьлугъ-
вал гузва.

Дустарин, юлдашрин, танишбурун са десте.

КАСПИЙСКИЙ МЕДИЦИНСКИЙ КОЛЛЕДЖ в микрорайоне Кемпинг

(Лицензия с 2008 года,
госаккредитация с 2011 года)

объявляет прием по специальностям:

на базе 9 классов:

► **Сестринское дело - квалификация - медицинская сестра**
Срок обучения 3г. 10 мес., вступительные экзамены:
русский язык, биология (тестирование)

на базе 11 классов:

► **Сестринское дело - квалификация - медицинская сестра**
Срок обучения 2 г. 10 мес., ЕГЭ - русский язык, биология

► **Фармация - квалификация - фармацевт**
Срок обучения 2г. 10 мес., ЕГЭ - русский язык, химия

► **Ортопедическая стоматология - квалификация - зубной техник**
Срок обучения - 2г. 10 мес., ЕГЭ - русский язык, химия

► **Стоматология профилактическая - квалификация - гигиенист стоматологический.**
Срок обучения 1г. 10 мес., ЕГЭ - русский язык, биология

Хаджалмахинский филиал
на базе 11 классов:

► **Сестринское дело - квалификация - медицинская сестра**
Срок обучения 2г. 10 мес., ЕГЭ - русский язык, биология

АДРЕС: Каспийск, микрорайон Кемпинг,
тел: 8(8722) 67-38-27, 8(8722) 78-07-97, 9-988-274-99-99,
8988-449-34-34.

Утерянный аттестат о среднем (общем) образовании серии А
за №5490519, выданный в 2000 году Герейхановской СОШ-1 Су-
лейман-Стальского района РД на имя **АБАКАРОВА Вагифа Са-
бировича**, считать недействительным.

Утерянный аттестат о среднем (полном) образовании серии
05 АБ0083865, выданный в 27.06.2013 году Билбильской СОШ
Магарамкентского района РД на имя **САМЕДОВА Вагифа Ахме-
довича**, считать недействительным.